

Савјет Европе Акциони план за Босну и Херцеговину за период 2026-2029.

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

Савјет Европе

Акциони план за Босну и Херцеговину

за период 2026–2029.

CM(2025)166
уторак, 21. октобар 2025.

Документ је израдила Дирекција за програмску координацију.

*Документ је одобрио Комитет министара Савјета Европе
7. новембра 2025. године (CM/Del/Dec(2025)1542/2.5)*

САЖЕТАК

Акциони план Савјета Европе за Босну и Херцеговину за период 2026–2029. (у даљем тексту: Акциони план) представља стратешки програмски инструмент чији је циљ даље усклађивање законодавства, институција и праксе Босне и Херцеговине с европским стандардима у области људских права, демократије и владавине права. Акциони план је осмишљен као подршка напорима земље у испуњавању обавеза које произилазе из чланства у Савјету Европе те ће се спроводити у складу с Принципима за демократију усвојеним у Рејкјавику, кроз које су државе чланице поново потврдиле одређеност да “заједнички дјелују на заштити и унапређењу три основна, међусобно повезана и неotuђива принципа демократије, владавине права и људских права, како су утврђени Статутом Савјета Европе и Конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода”.¹

Приликом утврђивања приоритета Акционог плана у обзир су узете одлуке, резолуције, препоруке, налази, закључци извјештаја и мишљења, нарочито Комитета министара Савјета Европе, Парламентарне скупштине Савјета Европе (у даљем тексту: ПССЕ), Конгреса локалних и регионалних власти Савјета Европе (у даљем тексту: Конгрес), Повјереника за људска права Савјета Европе (у даљем тексту: Повјереник), Европске комисије за демократију кроз право (Венецијанска комисија), као и других савјетодавањих и мониторинг тијела Организације, те пресуде Европског суда за људска права (у даљем тексту: Европски суд) које се односе на Босну и Херцеговину. Акциони план заснива се на стратешким приоритетима Савјета Европе, како су утврђени у документу [Декларација из Рејкјавика – Уједињени око наших вриједности](#) те је усмјерен на области у којима Организација има компаративну предност.

Акциони план такође одражава Мишљење Европске комисије из маја 2019. године о захтјеву Босне и Херцеговине за чланство у Европској унији (ЕУ), којим је утврђено 14 кључних приоритета као свеобухватна мапа пута за напредак на њеном европском путу, као и накнадне препоруке од 12. октобра 2022. године. Документ се позива и на налазе извјештаја Европске комисије о напретку Босне и Херцеговине, објављеног у марту 2024. године, у којем је препоручено да Европски савјет отвори приступне преговоре с Босном и Херцеговином, као и Извјештај о Босни и Херцеговини за 2024. годину, објављен 30. октобра 2024. године.² Европски савјет је 21. и 22. марта 2024. године донио одлуку о отварању приступних преговора с Босном и Херцеговином те позвао Европску комисију да припреми преговарачки оквир с циљем његовог усвајања чим се предузму сви релевантни кораци утврђени у Препоруци од 12. октобра 2022. године. Пружањем подршке Босни и Херцеговини у спровођењу стандарда Савјета Европе, Акциони план ће истовремено допринијети и процесу приступања државе Европској унији.

У оквиру овог Акционог плана, Савјет Европе и надлежне власти Босне и Херцеговине договорили су да ће заједнички спроводити реформе путем програма сарадње, с циљем: унапређења спровођења и досљедне примјене Европске конвенције о људским правима (у даљем тексту: Конвенција) и судске праксе Европског суда на националном нивоу, усклађивања домаћег законодавства и пракси у области забране дискриминације с европским стандардима, промовисања родне равноправности те борбе против свих облика насиља над женама и насиља у породици, јачања независности и ефикасности правосуђа, унапређења борбе против привредног криминала, укључујући корупцију и прање новца, унапређења изборног законодавства и изборне праксе, обезбјеђивања усклађености полицијског и казнено-поправног система с европским стандардима, обезбјеђивања слободе изражавања, слободе медија и заштите новинара, унапређења заштите социјалних права, развоја политика за младе и унапређења приступа младих квалитетном образовању за демократско грађанство, даљег унапређења међунационалног дијалога и друштвеног дијалога о прошлости, те унапређења локалне демократије кроз иновативне облике делиберативне демократије.

У циљу пружања дјелотворније подршке Босни и Херцеговини у спровођењу реформи, Акциони план предвиђа и проширење подршке Савјета Европе на нове области сарадње, укључујући борбу против кривотворених медицинских производа и других сличних кривичних дјела, заштиту људских права у области биомедицине и здравства, унапређење права дјетета, унапређење правног и регулаторног оквира у вези с технологијама умјетне интелигенције (УИ) и кривичним дјелима против животне средине те развој политика и пракси усмјерених на обезбјеђивање етичног, инклузивног, праведног и сигурног спорта, у складу са стандардима Савјета Европе.

Спровођење Акционог плана може додатно да буде подржано пројектима Развојне банке Савјета Европе (СЕВ). Развојна банка може да суфинансира инвестиционе пројекте од високог друштвеног значаја које одобри Савјет министара Босне и Херцеговине. Банка већ пружа подршку Босни и Херцеговини кроз грантове и кредите.

1. Принципи из Рејкјавика за демократију дио су документа “Декларација из Рејкјавика – Уједињени око наших вриједности”, усвојеног на 4. самиту шефова држава и влада Савјета Европе, одржаном у Рејкјавику 16. и 17. маја 2023. године.

2. Годишњи извјештај Европске комисије за 2024. годину – Босна и Херцеговина.

Актуелни Акциони план надовезује се на исходе претходног Акционог плана (2022–2025), који је, упркос сложеност политичком контексту, довео до сљедећих постигнућа: унапријеђена је непосредна примјена Конвенције на домаћем нивоу, захваљујући успјешној сарадњи са центрима за едукацију судија и тужилаца у Федерацији Босне и Херцеговине и Републици Српској, те су усвојене измјене и допуне законодавства које представљају значајан искорак ка потпуном извршењу више пресуда Европског суда; интензивирани су активности у борби против привредног криминала, што је резултовало усвајањем Закона о спречавању сукоба интереса и Закона о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности, као и јачањем капацитета надзорних органа; унапријеђене су способности за препознавање и сузбијање говора мржње те праћење слободе изражавања и приступа информацијама; побољшано је функционисање правосуђа кроз унапријеђено прикупљање и анализу података у складу с алатима Европске комисије за ефикасност правосуђа (CEPEJ), чиме се Босна и Херцеговина позиционирала као регионална референца у управљању предметима заснованом на подацима; додатно је побољшана примјена приступа заснованог на људским правима према лицима лишеним слободе у оквиру агенција за спровођење закона те су успјешно уведени јединствени алати за праћење и рехабилитацију насилних и екстремистичких затвореника у свих 14 казнено-поправних установа; унапријеђене су мјере за борбу против дискриминације, укључујући унапређење мјера за инклузију Рома³ и отварање прве сигурне куће за лезбејке, гејеве, бисексуалне, трансродне и интерполне (ЛГБТИ) жртве насиља у породици у Сарајеву; усвојена је свеобухватна Државна стратегија за борбу против трговине људима 2024–2027. с пратећим акционим плановима; ојачана је делиберативна демократија на локалном нивоу организовањем скупштина грађана у Мостару и Бањој Луци; унапријеђени су капацитети образовних институција за промоцију демократске културе; појачане су активности у борби против компјутерског криминала те су побољшане вјештине потребне за спровођење истрага у области виртуелне имовине, као и институционалне сагласности за предстојеће приступање Босне и Херцеговине Другом додатном протоколу уз Конвенцију о компјутерском криминалу о унапријеђеној сарадњи и достављању електронских доказа.

Циљ Акционог плана је пружање подршке Босни и Херцеговини у њеним активностима на остваривању [Циљева одрживог развоја Уједињених нација \(УН\)](#) (енгл. *SDGs*) [Агенде за одрживи развој УН-а 2030](#), и то конкретно циљева 3, 4, 5, 8, 10, 11. и 16.

Укупне потребе за финансирањем овог Акционог плана процијењене су на 27 милиона евра. Иако је финансирање у износу од 1,96 милиона евра (7% процијењених потреба) обезбијеђено закључно са 22. септембром 2025. године, додатна средства су неопходна за потпуно спровођење приоритетних активности предвиђених за период 2026–2029.

Савјет Европе и Босна и Херцеговина наставиће сарадњу ради унапређења постојећих законодавних оквира, обезбјеђивања њихове дјелотворне примјене и јачања капацитета домаћих институција, како би законодавство и пракса земље били што више усклађени с европским стандардима, с циљем промоције људских права, јачања владавине права и обезбјеђивања демократских принципа управљања.

3. Израз “Роми и Путници” користи се у Савјету Европе тако да обухвата широку разноликост група са којима Савјет Европе ради на терену: с једне стране обухвата групе а) Роми, Синти/Мануши, Kalé, Kaale, Романичали, Бејашаи/Рударии; б) Балкански Египћани (Египћани и Ашкалије); в) источне групе (Дом, Лом и Абдал); а с друге стране, групе као што су Путници, Јениши те популације означене административним термином “Gens du voyage”, као и особе које се саме идентификују као Цигани. Ова фуснота је појашњење, а не дефиниција Рома односно Путника.

Садржај

САЖЕТАК.....	2
ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА.....	6
ДИО I – УВОД.....	8
1.1 ОПШТИ ПРЕГЛЕД.....	8
1.1.1 Босна и Херцеговина и Савјет Европе.....	8
1.1.2 Додатна вриједност програма техничке помоћи Савјета Европе.....	9
1.1.3 Главни резултати претходних акционих планова.....	10
1.1.4 Процес консултација.....	12
1.2 ЦИЉЕВИ АКЦИОНОГ ПЛАНА.....	13
ДИО II – ПРЕДЛОЖЕНЕ АКТИВНОСТИ – АКЦИОНИ ПЛАН ЗА БИХ ЗА ПЕРИОД 2026–2029.	15
2.1 ОБЕЗБЈЕЂИВАЊЕ ЉУДСКИХ ПРАВА И ОСНОВНИХ СЛОБОДА.....	15
2.1.1 Извршење пресуда Европског суда за људска права.....	15
2.1.2 Дјелотворно спровођење Европске конвенције о људским правима на националном нивоу.....	17
2.2 УНАПРЕЂЕЊЕ СОЦИЈАЛНЕ ПРАВДЕ, ДОБРОГ ЗДРАВЉА И ОДРЖИВЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	18
2.2.1 Дјелотворно спровођење Европске социјалне повеље.....	19
2.2.2 Људска права у области биомедицине и здравства.....	20
2.2.3 Заштита животне средине и људских права.....	21
2.2.4 Секретаријат Развојне банке Савјета Европе.....	23
2.3 ДЈЕЛОВАЊЕ ЗА ЈЕДНАКОСТ, РАЗНОЛИКОСТ И ПОШТОВАЊЕ.....	24
2.3.1 Родна равноправност – насиље над женама и насиље у породици – трговина људима	24
2.3.2 Борба против дискриминације, разноликост и инклузија – Роми и Путници – националне мањине, регионални или мањински језици – ЛГБТИ особе – мигранти.....	27
2.3.3 Права дјеце.....	32
2.4 ИЗГРАДЊА ПОВЈЕРЕЊА У ЈАВНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ.....	33
2.4.1 Независност и ефикасност правосуђа.....	33
2.4.2 Затвори – полиција – лишавање слободе.....	35
2.5 ЈАЧАЊЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ, ЗАШТИТЕ И ИНТЕГРИТЕТА ДРУШТВА И ПОЈЕДИНАЦА.....	37
2.5.1 Корупција – прање новца – привредни криминал.....	37
2.5.2 Дигитални изазови: умјетна интелигенција – компјутерски криминал – заштита података.....	40
2.5.3 Интегритет и управљање у спорту.....	43
2.6 УЧВРШЋИВАЊЕ ДЕМОКРАТСКИХ ВРИЈЕДНОСТИ У ЕВРОПСКИМ ДРУШТВИМА.....	43
2.6.1 Слобода изражавања и информисања, безбједност новинара.....	43
2.6.2 Локална демократија.....	46
2.6.3. Избори – демократско управљање и дијалог – цивилно друштво.....	47
2.6.4 Образовање.....	49
2.6.5 Млади.....	51
ДИО III – РЕАЛИЗАЦИЈА.....	53
3.1 МЕТОДОЛОГИЈА.....	53
3.1.1 Приступ заснован на поштовању људских права.....	53

3.1.2 Научене лекције	56
3.1.3 Управљање ризиком и одрживост	57
3.2 ДОПРИНОС ЦИЉЕВИМА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА	57
3.3 КООРДИНАЦИЈА	60
3.4 ФИНАНСИРАЊЕ	61
3.5 УПРАВЉАЊЕ	62
ПРИЛОГ I: ЛОГИЧКИ ОКВИР	64
ПРИЛОГ II: РЕГИСТАР РИЗИКА	86
ПРИЛОГ III: ФИНАНСИЈСКА ТАБЕЛА НА ДАН 22.9.2025.	90
ПРИЛОГ IV: ИЗВОРИ/РЕЛЕВАНТНИ ДОКУМЕНТИ	91

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

Акциони план за период 2022–2025.	Акциони план Савјета Европе за Босну и Херцеговину за период 2022–2025.
Акциони план	Акциони план Савјета Европе за Босну и Херцеговину за период 2026–2029.
УИ	Умјетна интелигенција
СПН/ФТА	Спречавање прања новца и финансирања терористичких активности
Конвенција из Будимпеште	Конвенција Савјета Европе о компјутерском криминалу
СЕВ	Развојна банка Савјета Европе
ЦИК	Централна изборна комисија
СЕРЕЈ	Европска комисија за ефикасност правосуђа
СЕТС	Серија уговора Савјета Европе
СМ	Комитет министара Савјета Европе
Повјереник	Повјереник Савјета Европе за људска права
Конгрес	Конгрес локалних и регионалних власти Савјета Европе
Конвенција	Европска конвенција о људским правима
СРТ	Европска комисија за спречавање мучења и нечовјечног или понижавајућег поступања или кажњавања
РАК	Регулаторна агенција за комуникације Босне и Херцеговине
ОЦД	Организација цивилног друштва
DNFBP	Финансијске институције и одређене нефинансијске организације и самосталне професије
DPC	Дирекција за програмску координацију
ECRI	Европска комисија против расизма и нетолеранције
ECSR	Европски комитет за социјална права
ЕУ	Европска унија
Европски суд	Европски суд за људска права
GR-DEM	Група изјестилаца Савјета Европе за демократију
GRECO	Група држава против корупције
GRETA	Група експерата за сузбијање трговине људима
GREVIO	Група експерата за борбу против насиља над женама и насиља у породици
HELP	Програм Савјета Европе за едукацију о људским правима намијењен правницима
BSTC	Високи судски и тужилачки савјет
ИКТ	Информационо-комуникационе технологије
Истанбулска конвенција	Конвенција Савјета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици
ИТ	Информационе технологије
Европска повеља	Европска повеља о регионалним или мањинским језицима
Комитет Лансарот конвенције	Комитет странака Конвенције о заштити дјеце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања
Лансарот конвенција	Конвенција о заштити дјеце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања
ЛГБТИ	Лезбејке, гејеви, бисексуалне, трансродне и интерполне особе
MEDICRIME конвенција	Конвенција Савјета Европе о кривотворењу медицинских производа и сличним кривичним дјелима која представљају пријетњу по јавно здравље
MONEYVAL	Комитет експерата за евалуацију мјера против прања новца и финансирања тероризма
НВО	Невладина организација
РБ	Редовни буџет
Организација	Савјет Европе
ОЕБС	Организација за безбједност и сарадњу у Европи
Конвенција из Овиједа	Конвенција о људским правима и биомедицини
PACE	Парламентарна скупштина Савјета Европе
PMM	Методологија Савјета Европе за управљање пројектима
Конвенција из Сантијага де Компостеле	Конвенција Савјета Европе против трговине људским органима
SDGs	Циљеви одрживог развоја

СИПА	Државна агенција за истраге и заштиту
<i>SLAPP</i>	Стратешке тужбе против учешћа јавности
Конвенција из Тромсеа	Конвенција Савјета Европе о приступу службеним документима
УН	Уједињене нације
<i>UNESCO</i>	Организација Уједињених нација за образовање, науку и културу
Венецијанска комисија	Европска комисија за демократију путем права
НЕЗ	Насилни и екстремистички затвореници

ДИО I – УВОД

1.1 ОПШТИ ПРЕГЛЕД

1.1.1 БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА И САВЈЕТ ЕВРОПЕ

Босна и Херцеговина је 24. априла 2002. године постала 44. држава чланица Савјета Европе. У складу с тим, држава је прихватила и обавезала се да ће поштовати низ конкретних обавеза наведених у Мишљењу Парламентарне скупштине [бр. 234 \(2002\)](#).

Босна и Херцеговина је прихватила обавезе које проистичу из члана 3. Статута⁴ Савјета Европе, а које су обавезне за све државе чланице: поштовање принципа плуралистичке демократије, владавине права те људских права и основних слобода свих особа које се налазе под њеном јурисдикцијом.

Држава је до данас потписала 96 конвенција и протокола Савјета Европе, од којих је 94 ратификовано,⁵ те је под надзором различитих механизма Савјета Европе, укључујући: Европски суд за људска права (Европски суд), Комитет министара, Парламентарну скупштину (ПССЕ), Повјереника за људска права Савјета Европе (Повјереник), Европску комисију за демократију путем права (Венецијанска комисија), Европску комисију за борбу против расизма и нетолеранције (*ECRI*), Европску комисију за спречавање мучења и нечовјечног или понижавајућег поступања или кажњавања (*CPT*), Групу држава Савјета Европе против корупције (*GRECO*), Комитет експерата за евалуацију мјера против прања новца и финансирања тероризма (*MONEYVAL*), Европски комитет за социјална права (*ECSR*), Савјетодавни комитет за Оквирну конвенцију за заштиту националних мањина, Комитет странака Конвенције о заштити дјеце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања (Лансарот комитет), Групу експерата за борбу против насиља над женама и насиља у породици (*GREVIO*), Групу експерата за сузбијање трговине људима (*GRETA*), Европску повељу о регионалним или мањинским језицима (Повеља о језицима) и Конгрес локалних и регионалних власти Савјета Европе (Конгрес).

Босна и Херцеговина користи програме сарадње Савјета Европе од 2003. године. Претходни програми, уз подршку Европске уније (ЕУ), били су усмјерени на помоћ земљи у испуњавању стандарда Савјета Европе и усклађивању с правном тековином Европске уније у контексту процеса проширења, нарочито у областима основних права, борбе против дискриминације, социјалне инклузије, слободе изражавања, образовања, казнено-поправних реформи, борбе против трговине људима и компјутерског криминала. Добровољни доприноси држава чланица и посматрачица Савјета Европе омогућили су, на сличан начин, реализацију пројеката у областима јачања капацитета правосуђа, унапређења заштите људских права и борбе против дискриминације и расизма, управљања рехабилитацијом насилних и екстремистичких затвореника (НЕЗ), промоције слободе медија и медијске писмености, подршке транспарентности и интегритету изборних процеса, јачања демократског учешћа на локалном нивоу, борбе против дигиталног и сексуалног насиља над женама, те јачања мјера против корупције, прања новца и трговине људима. Узастопни акциони планови, усмјерени на подршку демократским реформама у Босни и Херцеговини, за периоде 2015–2017, 2018–2021. и 2022–2025, пружили су оквир за сарадњу са Савјетом Европе који је више стратешки.

У фебруару 2016. године, Босна и Херцеговина је поднијела захтјев за чланство у ЕУ, а статус кандидаткиње јој је додијељен у децембру 2022. године. У мишљењу Европске комисије из маја 2019. године утврђено је 14 кључних приоритета као свеобухватна мапа пута за напредак Босне и Херцеговине према чланству у Европској унији, од којих се већина директно односи на функционисање демократских институција, људска права и владавину права. На састанку Европског савјета одржаном 21. и 22. марта 2024. године одлучено је да се отворе приступни преговори с Босном и Херцеговином, при чему је Европска комисија позвана да припреми преговарачки оквир с циљем његовог усвајања чим се предузму сви утврђени кораци. Сходно томе, перспектива приступања Европској унији и даље је кључни фактор при одређивању приоритета сарадње с посебним фокусом на прописане критеријуме, узимајући у обзир препоруке савјетодавних и тијела за мониторинг Савјета Европе те судску праксу Европског суда. Савјет Европе је и даље у доброј позицији да подржи интеграцију земље у Европску унију и спровођење амбициозних реформи усмјерених ка овом циљу.

4. Статут Савјета Европе.

5. Канцеларија Савјета Европе за уговоре, Листа уговора за Босну и Херцеговину: потписи с ратификацијом и Листа уговора за Босну и Херцеговину: потписи без ратификације.

Босна и Херцеговина је чланица Развојне банке Савјета Европе (СБВ) од 2003. године. Развојна банка може да да користан допринос кроз суфинансирање инвестиционих пројеката високог друштвеног значаја, у оквиру процеса аплицирања који води држава чланица.

Банка улаже у пројекте који подстичу инклузију и доприносе побољшању животних услова најрањивијих популација у Европи. У оквиру Стратешког оквира 2023–2027, Развојна банка се обавезала да појача фокус на државе чланице у којима су социјалне потребе веће и гдје додатна вриједност Банке може да буде значајнија. Развојна банка суфинансира пројекте (кредити и гаранције) у сљедећим линијама дјеловања: улагања у људе и унапређење људског капитала, промоција инклузивних и отпорних животних окружења те подршка запошљавању и економској и финансијској инклузији. Развојна банка је активно дјеловала у Босни и Херцеговини, посебно кроз финансирање пројеката усмјерених на обезбјеђивање трајних стамбених рјешења и побољшаних животних услова за интерно расељена лица, те омогућавање приступа микрокредитима, с циљем подршке одрживом запошљавању и активностима за стицање прихода, обезбјеђујући финансијску инклузију за рањиве групе, младе, предузећа у власништву жена и руралне заједнице. Развојна банка такође подржава инвестиције у енергетску ефикасност за домаћинства с ниским приходима и суфинансира изградњу културно-спортског центра у Мостару, с циљем унапређења интеграције заједница.

1.1.2 Додатна вриједност програма техничке помоћи Савјета Европе

Као што је наглашено у документу [“Декларација из Рејкјавика – Уједињени око наших вриједности”](#), програми сарадње Савјета Европе саставни су дио јединственог стратешког троугла стандардизације, мониторинга и сарадње. Развој правно обавезујућих стандарда повезан је с њиховим праћењем од стране независних надзорних тијела и других механизма те је допуњен техничком сарадњом која олакшава њихову реализацију. Активности Савјета Европе развијају се и спроводе у областима у којима Организација посједује опсежна стручна знања и у којима може да понуди додатну вриједност.



Слика 1: Стратешки троугао Савјета Европе

Овај Акциони план се у великој мјери ослања на најновије одлуке, резолуције, препоруке, налазе и закључке извјештаја и мишљења механизма за праћење и стручних савјетодавних тијела Савјета Европе у вези с Босном и Херцеговином, као и на пресуде Европског суда које се тичу Босне и Херцеговине. Приликом израде Акционог плана у обзир су узети и Принципи из Рејкјавика за демократију и годишњи извјештаји Генералног секретара.

Акциони план је рађен на основу резултата претходног Акционог плана (2022–2025) и одражава приоритетне области реформи у земљи. У документу су наведени и налази Извјештаја Европске комисије о напретку Босне и Херцеговине из марта 2024. године, као и накнадног годишњег извјештаја објављеног 30. октобра 2024. године.

У процесу израде Акционог плана и осмишљавања техничке помоћи за реформе размотрени су недостаци које су утврдиле институције Савјета Европе, механизми праћења и савјетодавна стручна тијела. Релевантни извори наведени су у Прилогу IV.

Релевантне конвенције Савјета Европе и други инструменти Организације коришћени су као референтни материјал за области сарадње обухваћене овим Акционим планом, укључујући и главне инструменте који промовишу родну равноправност, као што су Конвенција Савјета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција), Конвенција Савјета Европе о борби против трговине људима и Препорука CM/Rec(2019)1 Комитета министара државама чланицама о спречавању и борби против сексизма.

Европски програм Савјета Европе за едукацију правника о људским правима (*HELP*) и даље ће имати значајну улогу у јачању капацитета Босне и Херцеговине за имплементацију Европске конвенције о људским правима и других стандарда Савјета Европе, као и препорука институција и механизма за праћење Савјета Европе, у партнерству с домаћим институцијама и ослањајући се на стручна знања у различитим областима Организације. Релевантни тематски *HELP* онлајн курсеви биће интегрисани трансверзално у активности изградње капацитета предвиђене овим Акционим планом.

1.1.3 Главни резултати претходних акционих планова

Овај Акциони план се ослања на исходе Акционог плана за Босну и Херцеговину за период 2022–2025.⁶ како је наведено у даљем тексту.

Људска права

- Унапријеђени су нацрти измјена и допуна законодавства којима се дефинишу опште мјере потребне за извршење више пресуда Европског суда, укључујући предмете *Хаџимејлић и други против Босне и Херцеговине* и *Хаџајлић и други против Босне и Херцеговине*.
- Израђено је упутство о поступању с подацима означеним степеном тајности у судским и тужилачким поступцима ради потпуног извршења пресуде *Шћепановић против Босне и Херцеговине*.
- Пилотирано је успостављање одјељења за судску праксу при другостепеном Кантоналном суду у Сарајеву.
- Новоименоване судије и тужиоци у оба ентитета завршили су обавезну почетну обуку из области људских права, а сертификовано је и више од 40 квалификованих домаћих едукатора за *HELP* курс.
- На Правном факултету Универзитета у Сарајеву уведен је мастер студиј “Право Савјета Европе”.
- Институција омбудсмена за људска права, која је одређена као национални превентивни механизам, успоставила је методологију рада за процјену услова на мјестима у којима бораве лица лишена слободе.
- Међуресорна координациона радна група, којом предсједава Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине, усвојила је смјернице за извјештавање о слободи изражавања и приступу информацијама, те је израђен иницијални пилот-извјештај заснован на тим смјерницама.
- Успостављен је оквир сарадње с циљем унапређења сигурности новинара, који окупља тужиоце и полицијске службенике.
- Правници, медијски радници и представници релевантних институција поближе су упознати са стандардима који се односе на говор мржње, заштиту новинара, стратешке тужбе против учешћа јавности (*SLAPP*) и приступ службеним документима.
- Побољшано је спровођење препорука групе *GREVIO* које се односе на дигитално и сексуално насиље.
- Ојачани су капацитети 251 представника институција власти на државном, ентитетском и локалном нивоу, правосудних органа и агенција за спровођење закона у вези с дигиталном димензијом насиља над женама, родним предрасудама у правосудном систему те преласком на дефиницију сексуалног насиља засновану на пристанку, у складу са стандардима Истанбулске конвенције.
- Усвојене су измјене и допуне Кривичног закона Брчко дистрикта којима је уведена дефиниција сексуалног насиља заснована на пристанку.

6. Акциони планови Савјета Европе за Босну и Херцеговину: 2015–2017. (GR-DEM(2015)4), 2018–2021 (CM(2018)46) и 2022–2025 (CM(2021)161).

- Ојачани су капацитети више од 100 државних службеника за препознавање и адекватно поступање у случајевима говора мржње, на основу проактивног приступа Агенције за државну службу.
- Унапријеђене су способности полицијских службеника и агенција за спровођење закона у заштити рањивих група и ефикасном одговору на расизам и кривична дјела почињена из мржње.
- Повећана је свијест вјерских заједница о њиховој улози у превенцији и сузбијању говора мржње, при чему је 26 имама оснажено да предузимају активности на промоцији толеранције у својим заједницама.
- Усвојен је извјештај о спровођењу Акционог плана за период 2021–2024. за унапређење људских права и основних слобода ЛГБТИ особа у БиХ.
- Отворена је прва сигурна кућа за ЛГБТИ жртве насиља у породици у Сарајеву, а успјешно су организоване и узастопне поворке поноса.
- Након објављивања смјерница за буџетирање одговорно према Ромима, забиљежено је повећање издвајања средстава општина за приоритете инклузије Рома на локалном нивоу.

Владавина права

- Обезбијеђено је достављање квалитетних, детаљних и поузданих правосудних статистичких података захваљујући јачању капацитета за примјену алата и методологије Европске комисије за ефикасност правосуђа (CEPEJ), чиме је Босна и Херцеговина постала регионална референца у управљању предметима заснованом на подацима и објективним индикаторима.
- Усвојене су свеобухватне стратегије комуникације у пет пилот-судова, чиме је унапријеђена транспарентна комуникација с медијима и јавношћу.
- Финализовани су нацрти измјена и допуна законодавства у сврху усклађивања Закона о финансирању политичких странака с међународним стандардима и препорукама групе GRECO.
- Унапријеђени су капацитети надзорних органа за спречавање прања новца и финансирања терористичких активности за ефикасан надзор над адвокатима и нотарима изложеним ризицима прања новца у сектору некретнина, уз истовремено проширење знања правника о њиховој превентивној улози у спречавању и ублажавању ризика од прања новца.
- Унапријеђена су знања и вјештине службеника за спровођење закона, тужилаца и стручњака за сајбер безбједност у областима виртуелне имовине, истрага на *дарк веб* тржиштима, доказивања путем криптовалута, напредне финансијске форензике у случајевима онлајн превара, онлајн сексуалног искоришћавања и злостављања дјете, као и практичне сарадње на међуинституционалном, јавно-приватном и међународном нивоу.
- Унапријеђена су знања и практичне вјештине службеника за спровођење закона у примјени приступа заснованог на људским правима према лицима лишеним слободе.
- У свих 14 затвора у Босни и Херцеговини имплементирани су јединствени алати за рад са насилним и екстремистичким затвореницима (НЕЗ), а додатно су унапријеђене и вјештине затворског особља за процјену радикализације, управљање овом категоријом затвореника и подршку њиховој реинтеграцији у друштво.
- Успостављене су затворске обавјештајне јединице (ЗОЈ) у свих 14 затвора ради прикупљања, анализе, обраде и размјене информација између затвора, агенција за спровођење закона и других релевантних агенција, на основу стандардних оперативних процедура.
- Пилотиран је механизам за управљање стресом и превенцију сагоријевања на послу у два затвора, с циљем унапређења благостања и менталног здравља затворског особља.
- Савјет министара Босне и Херцеговине усвојио је нову Стратегију супротстављања трговини људима у Босни и Херцеговини за период 2024–2027, која одражава хитне препоруке групе GRETA, док је у Републици Српској усвојен пратећи Акциони план за супротстављање трговини људима за исти период.
- Усвојен је Акциони план 2024–2026. за приступ правди и бесплатну правну помоћ.
- Министарство унутрашњих послова и инспекторати рада у два кантона потписали су протокол о сарадњи полиције и инспектората рада у откривању и истрази трговине људима у сврху радне експлоатације.
- Три административне заједнице у Федерацији Босне и Херцеговине потписале су протоколе о раду мултидисциплинарних тимова за превенцију, откривање и упућивање случајева трговине дјецом.

- Успостављени су локални реферални механизми за ефикасно поступање у случајевима трговине дјецом у Олову, Кисељаку, Великој Кладуши и Брчко дистрикту.
- Унапријеђена су знања и практичне вјештине службеника за спровођење закона у борби против трговине људима у сврху радне експлоатације и трговине дјецом, као и у пружању ефикасне подршке жртвама.

Демократија

- Организоване су скупштине грађана у Мостару и Бањој Луци.
- Успостављена је локална мрежа стручњака за делиберативну демократију, уз ослањање на искуство Босне и Херцеговине као предводнице у овој области у односу на земље региона.
- Унапријеђена су знања и вјештине изабраних представника и јавних службеника на локалном нивоу у области иновативног и партиципативног локалног управљања заснованог на људским правима.
- Општине Модрича и Травник учествовале су као прве јединице локалне самоуправе из Босне и Херцеговине у Програму отворене власти на локалном нивоу.
- Унапријеђена су знања и вјештине наставника, руководиоца школа и другог школског особља из пилот-школа о начинима промовисања демократске културе унутар образовних институција.
- Повећана је свијест ученика о демократској култури, критичком размишљању, људским правима, културној разноликости, отворености према различитим убјеђењима, емпатији и међусобном поштовању, лидерству те значају вриједности заснованих на компетенцијама за демократску културу.

1.1.4 Процес консултација

Овај Акциони план припремљен је након опсежних консултација с надлежним институцијама у Босни и Херцеговини, кроз инклузиван процес који је подразумијевао учешће и сталних представништава држава чланица Савјета Европе. Консултовани су и релевантни стратешки документи у земљи који дефинишу приоритете и/или главне правце дјеловања, како би подршка Савјета Европе одговарала потребама и приоритетима земље и била усклађена с другим домаћим иницијативама. Било које позивање у овом Акционом плану на домаће законодавство, стратегије, политике, акционе планове или друге домаће документе не значи да их Савјет Европе формално одобрава.

Током припреме овог документа одржане су и консултације с међународним партнерима, посебно Европском унијом, путем састанака за координацију и управљачких комитета пројеката.

Дана 30. априла 2024. године, Комитет министара размотрио је извјештај о прегледу напретка у имплементацији Акционог плана за период 2022–2025, примио к знању његове резултате те отворио пут за израду новог Акционог плана за Босну и Херцеговину за период 2026–2029.

Дана 16. јуна 2025. године, Секретаријат Групе извјестилаца Савјета Европе за демократију (*GR-DEM*) и Дирекција за програмску координацију (*DPC*), у блиској сарадњи с властима Босне и Херцеговине, организовали су информативни састанак са свим заинтересованим делегацијама при Савјету Европе ради разматрања и размјене мишљења о оквиру овог Акционог плана.

Родна равноправност била је једна од тема о којој су се водиле опсежне дискусије током припреме Акционог плана, уз подршку регионалне савјетнице за укључивање родне перспективе⁷ која покрива Југоисточну Европу и Турску. Савјетница је обезбиједила укључивање родне перспективе у све дијелове Акционог плана.

Екстерна евалуација Акционог плана Савјета Европе за Босну и Херцеговину за период 2022–2025. завршена је у мају 2025. године.⁸ У евалуационом извјештају закључено је да су све интервенције спроведене у оквиру Акционог плана за период 2022–2025. у великој мјери биле засноване на стварним потребама те јасно усклађене с политикама земље и главним реформским приоритетима. Сходно томе, оцијењено је да је Акциони план био у високој мјери релевантан за потребе Босне и Херцеговине. Консултације са релевантним актерима током спровођења Акционог плана, као и флексибилност у прилагођавању новим приоритетима, додатно су допринијеле његовом укупном учинку.

7. Уз подршку Њемачке.

8. Евалуациони извјештај са одговором управе и пратећим Акционим планом доступан је на веб-страници Дирекције за унутрашњи надзор Савјета Европе.

Евалуацијом је такође закључено да је Акциони план остварио висок степен кохерентности, при чему је стратешки приступ “троугла” Савјета Европе обезбиједио усклађеност с националним и међународним иницијативама те омогућио ефикасно попуњавање учених празнина кроз сарадњу. Према налазима извјештаја, изазови у секторском усклађивању и ризици од преклапања у појединим областима указали су на потребу за систематичнијим приступом. Упркос томе, евалуација је потврдила да је Акциони план успјешно подстицао синергије и надопуњавао шире циљеве. Такође је оцијењено да је спровођење Акционог плана било ефикасно, те да су, упркос финансијским ограничењима, недостатку кадровских капацитета и фазном финансирању, пројектни тимови показали отпорност и прилагодљивост у остваривању резултата. Надаље, оцијењено је да је Акциони план успјешно успоставио равнотежу између изазова и креативних рјешења, обезбјеђујући добру усклађеност између расположивих ресурса и остварених резултата. Према евалуационом извјештају, Акциони план је дао ефективан допринос одрживим реформама, развоју капацитета те остваривању свеобухватних циљева у области људских права, владавине права и демократије у Босни и Херцеговини. Ипак, изазови остају у погледу одрживости постигнутих резултата, превазилажења недостатака у систему управљања и обезбјеђивања локалног власништва над процесима, што указује на потребу за континуираним ангажманом и адекватним ресурсима ради очувања напретка. Иако су бројне области политика институционализоване, присутни су одређени ризици у погледу одрживости који произилазе из сложености система управљања и финансијских ограничења. Стога је евалуацијом утврђено да је наставак подршке од кључног значаја за дугорочни учинак постигнутих резултата.

Поред тога, у марту 2025. године окончана је екстерна средњорочна евалуација Заједничког програма Европске уније и Савјета Европе “*Horizontal Facility* за Западни Балкан и Турску”. У оквиру међусекторских препорука⁹ истакнута је потреба за унапређењем ефикасности кроз већи фокус – како у погледу времена тако и ресурса – на праћење резултата, као и јачање капацитета пројектних тимова и партнера за праћење напретка према остварењу утицаја. Једна од препорука евалуације односи се и на потребу за бољом информисаношћу партнера о цјеловитом приступу заснованом на људским правима те јачању практичних капацитета пројектних тимова за његову примјену. То подразумијева учешће организација цивилног друштва у свим активностима те снажнији фокус на њихову улогу у праћењу спровођења и учинака резултата. Још једна препорука евалуације је рад на бољој интеграцији родне перспективе како би се обезбиједило систематичније и садржајније укључивање родне димензије у извјештавање о свим активностима, расправе на састанцима управних комитета, уговоре с експертима те усклађеније родне анализе. У коначници, евалуација је закључила да додатна вриједност Савјета Европе као партнера у техничкој сарадњи треба да се унаприједи кроз континуирани развој програмских вјештина пројектних тимова, као и кроз побољшано умрежавање и координацију ангажованих експерата.

1.2 ЦИЉЕВИ АКЦИОНОГ ПЛАНА

Овај Акциони план представља стратешки програмски инструмент за период од 1. јануара 2026. до 31. децембра 2029. године. Циљ Акционог плана је наставак пружања подршке Босни и Херцеговини у испуњавању обавеза које произилазе из чланства у Савјету Европе, као и даље усклађивање законодавства, институција и праксе са стандардима Савјета Европе у областима људских права, демократије и владавине права. Акциони план такође доприноси европској перспективи Босне и Херцеговине кроз подршку спровођењу кључних реформи од значаја за процес приступања Европској унији.

Области сарадње у оквиру Акционог плана наведене су у наставку.

Савјет Европе ће наставити да пружа подршку властима Босне и Херцеговине у напретку и, гдје је то могуће, окончању реформи у стратешким областима, а посебно у сљедећим подручјима:

- извршење пресуда Европског суда за људска права;
- дјелотворно спровођење Конвенције на националном нивоу;
- дјелотворно спровођење Европске социјалне повеље;

9. Цјелокупан списак препорука садржан је у завршном извјештају средњорочне евалуације Заједничког програма Европске уније и Савјета Европе “*Horizontal Facility* за Западни Балкан и Турску”, као и у пратећем одговору управе и Акционом плану. Оба документа доступна су на веб-страници Дирекције за унутрашњи надзор Савјета Европе и на веб-страници *Horizontal Facility*.

- родна равноправност; борба против насиља над женама, насиља у породици и трговине људима;
- борба против дискриминације, разноликост и инклузија (Роми и Путници, националне мањине, ЛГБТИ особе, мигранти);
- независност и ефикасност правосуђа;
- затвори, полиција и лишење слободе;
- борба против корупције, прања новца и привредног криминала;
- дигитални изазови (компјутерски криминал, заштита података);
- слобода изражавања и информисања; сигурност новинара;
- локална демократија;
- избори; демократско управљање и дијалог; цивилно друштво;
- образовање.

Савјет Европе и власти Босне и Херцеговине заједнички су утврдили и нове области сарадње, на основу најновијих налаза и активности институција Савјета Европе, механизма праћења и савјетодавних тијела, нарочито у сљедећим подручјима:

- људска права у области биомедицине и здравства;
- заштита животне средине;
- права дјетета;
- умјетна интелигенција (УИ);
- интегритет и управљање у спорту;
- млади.

Активности у овим областима засниваће се на конвенцијама Савјета Европе, односно препорукама релевантних тијела за праћење и савјетодавних тијела. Акциони план ће пружити стручну и техничку подршку практичној примјени стандарда Савјета Европе у приоритетним областима те јачању капацитета надлежних институција за њихово ефикасно дјеловање. То укључује и мјере усмјерене на унапређење координисаног дјеловања свих релевантних актера, што представља предуслов за рјешавање сложених изазова управљања и јачање дијалога с цивилним друштвом.

Савјет Европе примјењује приступ заснован на људским правима на свим нивоима и у свим фазама својих активности. Овај приступ подразумијева укључивање норми и процедура које се односе на људска права у управљање пројектима, уз настојање да се избјегну било какве ненамјерне негативне последице, неравнотеже или штетни утицаји на људска права. Овај приступ је међусекторски приоритет Акционог плана.

У оквиру приступа заснованог на људским правима, промоција родне равноправности и укључивање родне перспективе кључна су компонента овог Акционог плана. Укључивање родне перспективе доприносиће ефикаснијем одговору на потребе свих особа које живе у Босни и Херцеговини без дискриминације, као и унапређењу квалитета и дјелотворности спровођења Акционог плана.

Остваривање циљева Акционог плана доприносиће и имплементацији [Агенде Уједињених нација 2030. за одрживи развој](#) у Босни и Херцеговини.

ДИО II – ПРЕДЛОЖЕНЕ АКТИВНОСТИ – АКЦИОНИ ПЛАН ЗА БОСНУ И ХЕРЦЕГОВИНУ ЗА ПЕРИОД 2026–2029.

Предложене активности детаљно су представљене у наставку, по сваком оперативном стубу, у складу са структуром Програма и буџета Савјета Европе за период 2024–2027.

2.1 ОБЕЗБЈЕЂИВАЊЕ ЉУДСКИХ ПРАВА И ОСНОВНИХ СЛОБОДА

Босна и Херцеговина је ратификовала кључне европске и међународне инструменте у области људских права, од којих је већина уврштена у њен уставни оквир, укључујући и Конвенцију.¹⁰ Упркос томе, Босни и Херцеговини и даље недостаје свеобухватан стратешки оквир за унапређење и заштиту људских права, укључујући стратегије на нивоу цијеле земље у области забране дискриминације и заштите мањина. Због тога је заштита људских права и даље неуједначена широм земље.

Савјет Европе је спреман да пружи подршку надлежним властима у изради таквог оквира у складу с европским и међународним стандардима, као и у јачању стручних знања и одговарајућих институционалних капацитета на домаћем нивоу за праћење његовог спровођења.

Организација је такође спремна да настави надоградњу раније пружене подршке јачању капацитета Институције омбудсмена за људска права, посебно с циљем даљег унапређења њене улоге, независности и ефикасности.¹¹

Надаље, етничке подјеле, начини суочавања с прошлошћу те питање слободе изражавања и удруживања и даље представљају изазов, као и дуготрајно неспровођење појединих пресуда Европског суда за људска права.

Циљ овог оперативног стуба је да се обезбиједи дјелотворно спровођење Конвенције и пресуда Европског суда на националном нивоу, с циљем заштите људских права и основних слобода. Сходно томе, оперативни стуб обухвата сљедеће потпрограме:

- извршење пресуда Европског суда за људска права;
- дјелотворно спровођење Конвенције на националном нивоу.

Ове активности ће допринијети остваривању [Циљева одрживог развоја](#) у Босни и Херцеговини, нарочито циља 10 (смањење неједнакости – потциљ 10.3) и циља 16 (мир, правда и снажне институције – потциљеви 16.1, 16.3 и 16.10).

2.1.1 Извршење пресуда Европског суда за људска права

У [Декларацији из Рејкјавика](#) наводи се да је "извршење пресуда Суда и ефикасан надзор над тим процесом (...) од суштинске важности за обезбјеђивање дугорочне одрживости, интегритета и кредибилитета система Конвенције". Потпуно, ефикасно и благовремено извршавање пресуда Европског суда представља кључни елемент колективне гаранције успостављене Конвенцијом за заштиту људских права, демократије и владавине права у Европи.

Према подацима Одјељења за извршење пресуда Европског суда за људска права, у децембру 2024. године пред Комитетом министара у оквиру формата везаног за људска права налазио се 31

10. Члан II.2 Устава Босне и Херцеговине инкорпорише Конвенцију и њене протоколе, који се непосредно примјењују у Босни и Херцеговини и имају првенство над свим другим законима.

11. Институцију омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине чине три омбудсмена, по један из реда сваког од "конститутивних народа" (Бошњака, Хрвата и Срба). На основу препорука *ECRI*-ја, ранија подршка допринијела је бољој оспособљености Институције омбудсмена за поступање у предметима дискриминације, у складу с њеним мандатом и европским стандардима људских права. У свом шестом извјештају, усвојеном 9. априла 2024. године, *ECRI* поздравља повећање буџета ове институције, али истовремено изражава забринутост због континуираног изостанка потпуног спровођења приоритетне препоруке која се односи на поједностављење процеса доношења одлука. Препорука из 2016. године указује да захтјев према којем Институција омбудсмена све одлуке мора да доноси консензусом доводи до ситуације у којој се предмети оцијењени као политички осјетљиви у пракси не разматрају, чиме се успорава процес одлучивања. Након усвајања измјена и допуна Закона о омбудсмену у августу 2023. године, којима је Институција омбудсмена одређена као превентивни механизам против мучења и злостављања, циљано пружена подршка допринијела је јачању њених капацитета за процјену услова у мјестима лишења слободе. Према наводима из документа Европске комисије "Годишњи извјештај 2024 – Босна и Херцеговина", и даље постоји потреба за додатним јачањем независности Институције омбудсмена као и за подстицањем проактивнијег дјеловања у случајевима непоступања по њеним препорукама.

предмет који се односи на Босну и Херцеговину, укључујући 12 водећих предмета и 19 репетитивних предмета, од којих су неки чекали на извршење више година.¹²

Европски суд је уочио обрасце поновљених кршења Конвенције која се односе на изборна права (испитано под појачаним надзором Комитета министара) и заштиту имовине,¹³ као и повреде повезане с незаконитим притварањем особа с менталним сметњама, предугим трајањем судских поступака и неизвршавањем одлука домаћих судова.

Од укупно 170 предмета који су упућени Комитету министара на надзор у вези с Босном и Херцеговином, 82% је затворено. Парламентарна скупштина Савјета Европе поздравила је реформе нове владајуће коалиције након општих избора 2022. и оцијенила извршавање пресуда Европског суда од стране домаћих власти задовољавајућим, осим у случају дуготрајних и сложених предмета из групе предмета Сејдић и Финци (2009).¹⁴

Извршење изискује уставне и изборне реформе, с обзиром да се изборна питања односе на немогућност грађана да се кандидују за Предсједништво Босне и Херцеговине и Дом народа због тога што не припадају једном од “конститутивних народа” (било због свог статуса или личног одређења). Група предмета Сејдић и Финци налази се под појачаним надзором Комитета министара од 2010. године. У међувремену су одржана четири узастопна изборна циклуса према правном оквиру који није усклађен с Конвенцијом, док је поводом ових предмета донесено пет привремених резолуција.¹⁵

У међувремену су Парламентарна скупштина Савјета Европе, Конгрес локалних и регионалних власти, Повјереник¹⁶ и Венецијанска комисија у више наврата позивали власти Босне и Херцеговине да ускладе изборно законодавство с Конвенцијом у овом погледу. ПССЕ је изричито позвала власти да ревидирају Устав замјеном “механизма етничког заступања механизмима заступања заснованим на грађанским принципима”,¹⁷ чиме би се отклонила уставна дискриминација према категорији “Остали”.

Узимајући у обзир политичку сложеност групе предмета Сејдић и Финци, техничка подршка коју је Одјељење за извршење пресуда Савјета Европе пружало у оквиру Акционог плана 2022–2025. била је усмјерена на друге пресуде, као и на сарадњу с домаћим институцијама за едукацију у сектору правосуђа. У том контексту, подршка пружена надлежним органима на различитим нивоима власти у Босни и Херцеговини у спровођењу структурних реформи и припреми новог законодавства допринијела је значајном напретку у ефикасном извршењу пресуда Европског суда. То се посебно односи на извршење пресуда домаћих судова (група предмета Кунић и други), прекомјерно трајање судских поступака (група предмета Хаџајлић), процесне аспекте права на породични живот (предмет Шћепановић) те незаконито задржавање особа у установама социјалне заштите (група предмета Хаџимејлић).

Надовезујући се на постигнуте резултате, будућа циљана подршка могла би да се усмјери на даље јачање домаћих капацитета за извршење пресуда Европског суда, с посебним нагласком на подршку

12. У 11 предмета пресуде нису извршене дуже од пет година. У четири предмета, овај период је прешао десет година.

Одјељење за извршење пресуда Европског суда за људска права, 2024, “Босна и Херцеговина”.

13. Ови предмети се углавном односе на неизвршење одлука домаћих судова против неколико кантона у Федерацији Босне и Херцеговине, те на немогућност чланова бивше ЈНА да поврате посјед над својим предратним становима у Федерацији Босне и Херцеговине.

14. У случају *Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине*, подносиоци представке, оба држављани БиХ који су обнашали истакнуте јавне функције, припадници су ромске, односно јеврејске заједнице. Према Уставу Босне и Херцеговине из 1995. године, који је саставни дио Дејтонског мировног споразума из исте године, само припадници конститутивних народа, Бошњаци, Хрвати и Срби, могу да се кандидују за чланове Предсједништва Босне и Херцеговине и за Дом народа Парламентарне скупштине БиХ. Подносиоци представке су се жалили да, иако посједују искуство упоредиво с највишим изабраним званичницима у земљи, Устав им ускраћује могућност да се кандидују за наведене функције искључиво на основу етничког поријекла. Суд је утврдио кршења члана 1. Протокола бр. 12 (немогућност Рома и Јевреја да се кандидују за највише политичке функције) и члана 14. (немогућност Рома и Јевреја да се кандидују за парламентарне изборе).

15. Након разматрања предмета Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине на свом 1521. састанку одржаном од 4. до 6. марта 2025. године, замјеници су поздравили присуство замјеника министра правде Босне и Херцеговине као индикатор одређености земље да поступи у складу с пресудама Европског суда. Истовремено су изразили дубоко жаљење због чињенице да, упркос поновљеним објеђивањима власти у протеклих 15 година, потребне уставне и законодавне измјене још увијек нису усвојене, док се истовремено скраћује вријеме за усклађивање законодавног оквира с Конвенцијом прије општих избора 2026. године. Наглашавајући хитност проналажења нових начина и механизма за напредак у овом питању, позвали су власти да без даљег одлагања израде конкретан акциони план с јасним временским оквиром како би се што прије дошло до рјешења. Такође су их подстакнули да у том процесу искористе сву расположиву стручну подршку унутар Савјета Европе, посебно ону коју пружа Венецијанска комисија, с циљем брзог постизања консензуса о реформи изборног система. Уколико до децембра 2025. године не буде видљивог напретка, замјеници су потврдили спремност да размотре предузимање нових корака с циљем јачања политичког дијалога и сарадње с властима Босне и Херцеговине како би се обезбиједило ефикасно извршење ове групе пресуда.

16. Поднесак према Правилу 9.4 Правила Комитета министара за надзор над извршењем пресуда у групи предмета Сејдић и Финци, CommHR(2023)13, 24. април 2023.

17. Поштовање међународних и преузетих обавеза од стране Босне и Херцеговине, документ 16039, 13. септембар 2024, тачка 42.

агентима влада у Босни и Херцеговини како у погледу њиховог статуса тако и у вези с изградом конкретних акционих планова за извршење пресуда.

Очекивани исходи

- Дјелотворније извршење пресуда Европског суда за људска права у вези с Босном и Херцеговином, с посебним фокусом на опште мјере које изискују законодавне и друге измјене.
- Повећани капацитети агената влада да заступају државу пред Европским судом, да адекватно надзиру спровођење мјера за извршење пресуда и да примјењују стандарде Конвенције на националном нивоу.

Главни партнери у земљи

Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине, министарства правде (Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске), агенти пред Европским судом.

2.1.2 Дјелотворно спровођење Европске конвенције о људским правима на националном нивоу

Током 2023. године, Европски суд за људска права размотрио је 328 представки које се односе на Босну и Херцеговину, од којих је 326 проглашено недопуштеним, односно брисано са листе предмета. Суд је донио двије пресуде, при чему је у обје утврђена барем једна повреда Конвенције.¹⁸ Тренутно је пред Европским судом 57 предмета који се тичу Босне и Херцеговине. Већина ових предмета односи се на изборни процес, општу забрану дискриминације и неизвршавање одлука домаћих судова.

Уставни суд има кључну улогу у примјени Конвенције на националном нивоу и главни је правни лијек против евентуалних повреда људских права у Босни и Херцеговини. Међутим, немогућност Уставног суда да ради у пуном капацитету због политичког притиска и кашњења у избору судија, уз изостанак поступања различитих институција у сврху извршења његових коначних одлука, нарушава кредитibilitет Суда и његову дјелотворност, доводећи понекад и до правног вакуума. Уставни суд се истовремено суочава са озбиљним изазовима због ограничених кадровских, техничких и финансијских ресурса, што додатно угрожава његову способност да ефикасно обавља своје функције и резултује претјерано дугим чекањем на приступ уставној правди, како је примијетила Венецијанска комисија.¹⁹

Сходно томе, Савјет Европе је спреман да пружи подршку у јачању институционалних капацитета Уставног суда на свим нивоима, као и у рјешавању питања неспровођења одлука Уставног суда кроз промоцију дијалога, подизање свијести и координацију са члановима Парламента, представницима управних тијела, представницима министарстава правде, судовима и другим правосудним органима.

Комитет министара је нагласио и огроман значај иницијалне и континуиране обуке судија како би се обезбиједила дугорочна ефикасност система Конвенције²⁰ те је препоручио да државе чланице Савјета Европе обезбиједи универзитетско образовање и оспособљавање стручних особа из различитих професија у области људских права у складу с потребама и очекивањима. Досадашња сарадња допринијела је квантитативном и квалитативном унапређењу систематске едукације о људским правима коју пружају центри за едукацију судија и тужилаца, кроз развој курикулума за едукацију²¹ из људских права и уврштавање *HELP* курсева у њихове програме. Подршка је на нивоу судства получила видљивим резултатима, укључујући успостављање одјељења за судску праксу у неколико судова, као и висок ниво знања који су судије показале у погледу директне и досљедне примјене Конвенције.

Ипак, велики број предмета пред Уставним судом указује на сталну потребу за јачањем капацитета судија у вези са Конвенцијом, као и за подршку у развоју судског дијалога, ширењу праксе Уставног

18. Утврђене повреде у вези са Босном и Херцеговином углавном су се односиле на сљедеће: члан 3. (забрана мучења и нечовјечног или понижавајућег поступања), члан 5. (право на слободу и сигурност), члан 6. (право на правично суђење), члан 7. (кажњавање само на основу закона), члан 8. (поштовање приватног и породичног живота), члан 14. (забрана дискриминације), у вези са чланом 3. Првог протокола (право на слободне изборе), члан 9. (слобода мишљења, савјести и вјероисповијести), члан 10. (слобода изражавања), члан 13. (право на дјелотворан правни лијек), члан 1. Првог протокола (заштита имовине), члан 14. (забрана дискриминације) и члан 1. Протокола бр. 12 (општа забрана дискриминације) Конвенције. Европски суд (2024), Профил земље за медије – Босна и Херцеговина.

19. Венецијанска комисија, "Мишљење о одређеним питањима у вези са функционисањем Уставног суда Босне и Херцеговине", усвојено у марту 2024. године, тачке 4. и 32.

20. Препорука CM/Rec(2019)5 Комитета министара државама чланицама о систему Европске конвенције о људским правима у универзитетском образовању и стручном оспособљавању.

21. Развијено у складу са претходним акционим плановима за Босну и Херцеговину.

суда и промоцији поступка претходног питања пред Уставним судом, који је доступан судијама опште надлежности.

Процес оснивања центра за едукацију адвоката у оквиру Адвокатске коморе Федерације Босне и Херцеговине, као и могућност успостављања сличног механизма унутар Адвокатске коморе Републике Српске, представљају јединствену прилику за развој свеобухватног, обавезног курикулума за едукацију о људским правима за све адвокате у Босни и Херцеговини. Будућа сарадња могла би да се додатно усмјери на јачање способности адвоката и организација цивилног друштва за учешће у парничним поступцима везаним за Конвенцију те за остваривање и заштиту индивидуалних права пред свим надлежним судовима.

Очекивани исходи

- Унапријеђени правни и политички оквири за промоцију и остваривање људских права.
- Побољшана заштита људских права у Босни и Херцеговини путем уставне правде, заснована на: (а) ефикасном извршавању одлука Уставног суда и бољој примјени његове укупне судске праксе кроз судски дијалог, комуникацију и координацију међу домаћим актерима; (б) повећаним капацитетима правника за остваривање и заштиту индивидуалних права пред Уставним судом Босне и Херцеговине и судовима опште надлежности; и (в) јачању институционалних капацитета Уставног суда.
- Ојачани капацитети судова, тужилаштва и органа за спровођење закона, као и адвоката, за досљедну примјену Конвенције и стандарда Савјета Европе кроз свеобухватну едукацију о људским правима намијењену правној струци.
- Континуирано дигитално оснаживање институција за едукацију у сектору правосуђа у овом контексту.
- Ојачани институционални капацитети Институције омбудсмена за људска права за ефикасно обављање њеног мандата, између осталог, и у својству однедавно именованог националног превентивног механизма против мучења и нечовјечног или понижавајућег поступања.

Главни партнери у земљи

Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине, министарства правде (Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске), Институција омбудсмена за људска права, Уставни суд Босне и Херцеговине, Суд Босне и Херцеговине, врховни судови (Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске), Апелациони суд Брчко дистрикта БиХ, Високи судски и тужилачки савјет (ВСТС) БиХ, парламенти на свим нивоима, законодавци и креатори политика у земљи, центри за едукацију судија и тужилаца (Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске), чланови правосуђа (судије, адвокати, тужиоци, особље које пружа бесплатну правну помоћ), адвокатске коморе Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске, адвокати и други правници, полицијске и друге институције за спровођење закона, државни службеници, правни факултети, организације цивилног друштва.

2.2 УНАПРЕЂЕЊЕ СОЦИЈАЛНЕ ПРАВДЕ, ДОБРОГ ЗДРАВЉА И ОДРЖИВЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Декларација из Рејкјавика истиче “хитност координисаних мјера за заштиту животне средине кроз супротстављање утицајима троструке планетарне кризе која обухвата загађење, климатске промјене и губитак биодиверзитета”. Такође истиче да “људска права и животна средина нису одвојени, те да је чиста, здрава и одржива животна средина кључна за пуно остваривање људских права садашњих и будућих генерација”.

Савјет Европе је израдио неколико конвенција у којима је препознато право на здраву животну средину. Иако ово право није експлицитно наведено у Конвенцији нити у Европској социјалној повељи, судска пракса Европског суда за људска права и закључци Комитета Европске социјалне повеље потврђују нераскидиву повезаност између животне средине и људских права.

Примјена ових стандарда доноси широк спектар позитивних исхода, укључујући борбу против екстремног сиромаштва и социјалне искључености, јачање социјалне кохезије кроз обнављање друштвених веза и повјерења у домаће институције, те јачање отпорности демократије. Ипак, озбиљни недостаци и даље постоје у системима заштите великог броја социјалних и људских права у областима здравства и животне средине. Ослањајући се на богато искуство у заштити социјалних права, јавног здравља и животне средине кроз низ јединствених инструмената који чине основу његовог дјеловања, Савјет Европе је спреман да ради на јачању капацитета надлежних органа вишег и локалног нивоа како би се социјална и еколошка политика ефикасније спроводила у пракси.

Оперативни стуб “Унапређење социјалне правде, доброг здравља и одрживе животне средине“ обухвата сљедеће потпрограме:

- дјелотворна примјена Европске социјалне повеље;
- људска права у области биомедицине и здравства;
- квалитет лијекова и здравствене заштите;
- заштита животне средине и људских права;
- Секретаријат Развојне банке Савјета Европе.

Ове активности ће допринијети остваривању Циљева одрживог развоја у Босни и Херцеговини, нарочито циља 3 (здравље и благостање – потциљеви 3.1, 3.4 и 3.8), циља 10 (смањење неједнакости – потциљеви 10.2 и 10.3), циља 11 (одрживи градови и заједнице – потциљеви 11.1 и 11.6), циља 12 (одговорна потрошња и производња – потциљ 12.3), циља 13 (очување климе – потциљеви 13.1 и 13.3) и циља 16 (мир, правда и снажне институције – потциљеви 16.3 и 16.7).

2.2.1 Дјелотворно спровођење Европске социјалне повеље

Босна и Херцеговина је ратификовала [ревидирану Европску социјалну повељу](#) и прихватила 51 одредбу. БиХ није прихватила процедуру колективних жалби. Извјештаји које је земља дужна да доставља често су неуједначеног квалитета и достављају се са одређеним кашњењем.

Из перспективе мониторинга, у Босни и Херцеговини је потребно да се што хитније унаприједи области:

- смањење незапослености, посебно у техничким областима;
- спречавање и сузбијање присилног рада;
- обезбјеђивање адекватног стручног образовања и оспособљавања, посебно за младе;
- заштита младих радника;
- спречавање родне дискриминације и обезбјеђивање радних права.

Иако у оквиру Акционог плана 2022–2025. није пружана техничка помоћ у области социјалних права, потенцијал за сарадњу и даље постоји. Техничка сарадња прилагођена специфичностима земље узеће у обзир претходне закључке Европског комитета за социјална права о ситуацијама неусклађености у областима: “запошљавање, оспособљавање и једнаке могућности” (2020), “здравље, социјална сигурност и социјална заштита” (2021), “радна права” (2022) те “дјеца, породице и мигранти” (2023).²²

Будућа подршка ће бити усмјерена на јачање капацитета власти на државном и ентитетском нивоу за примјену и поштовање социјалних права утврђених у Европској социјалној повељи, уз подизање свијести о стандардима Европске социјалне повеље међу социјалним партнерима, практичарима правне струке и организацијама цивилног друштва, како би се промовисало прихватање додатних одредби Повеље и процедуре колективних жалби.

Очекивани исходи

- Усклађено домаће законодавство и праксе у области социјалних и економских права с одредбама ревидиране Европске социјалне повеље.
- Унапријеђени капацитети државних актера за разумијевање закључака Европског комитета за социјална права и њихову примјену у пракси.
- Побољшан процес мониторинга који спроводи Европски комитет за социјална права као резултат квалитетнијих извјештаја које припремају домаће власти.

Главни партнери у земљи

Федерално министарство рада и социјалне политике (Федерација Босне и Херцеговине), Федерално министарство расељених особа и избјеглица (Федерација Босне и Херцеговине), Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине, Институција омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, правници и друге надлежне институције (Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске, Брчко дистрикта Босне и Херцеговине).

22. Дана 27. септембра 2022, Комитет министара је усвојио реформски пакет усмјерен на модернизацију система Европске социјалне повеље (CM(2022)114-final). У оквиру поступка извјештавања, одредбе о којима су државе потписнице дужне да подносе извјештаје сада су подијељене у двије групе, при чему се извјештај за једну групу подноси сваке двије године.

2.2.2 Људска права у области биомедицине и здравства

Заштита људских права у областима здравства и биомедицине, укључујући право на здравствену заштиту, кључан је елемент друштвеног живота и непосредно утиче на остваривање других основних људских права и слобода. Обезбјеђивање правичног приступа квалитетним лијековима и здравственој заштити и даље представља изазов за многе државе чланице Савјета Европе.

Босна и Херцеговина је страна уговорница Конвенције о људским правима и биомедицини и њених додатних протокола о биомедицинским истраживањима (*CETS* бр. 195) те о забрани клонирања људских бића (*CETS* бр. 168).

Држава је такође ратификовала *MEDICRIME* конвенцију о борби против кривотворења медицинских производа и сличних кривичних дјела која представљају пријетњу по јавно здравље. Конвенција о изради европске фармакопеје (*CETS* бр. 50) ступила је на снагу у Босни и Херцеговини 30. марта 1995. године, чиме су стандарди квалитета за лијекове објављени у Европској фармакопеји постали правно обавезујући на територији цијеле земље.

У свом [Извјештају из 2021. године](#) у вези са тематском групом “здравље, социјална сигурност и социјална заштита”, *ECSR* је истакао сљедеће случајеве неусклађености у Босни и Херцеговини у вези са чланом 11. Европске социјалне повеље (право на заштиту здравља):

- Члан 11, став 2 – савјетодавне и образовне могућности: недостатак систематске примјене политика скрининга;
- Члан 11, став 3 – превенција болести и незгода: непостојање ефикасних програма имунизације и епидемиолошког надзора, као и изостанак потребних мјера за забрану пушења на јавним мјестима.

Иако Европска дирекција за квалитет лијекова и здравствене заштите (*EDQM*) тренутно не спроводи посебне активности у Босни и Херцеговини, држава користи шири оквир сарадње с ЕУ усмјерен на унапређење квалитета лијекова и рјешавање изазова у здравственом систему. Босна и Херцеговина већ неколико година спроводи реформе у здравственом сектору, чије је резултате тешко процијенити у изразито фрагментираном институционалном контексту. Као посљедица дугогодишње распрострањености пушења на јавним мјестима, растућа стопа смртности од рака представља један од најозбиљнијих јавноздравствених проблема у земљи. Према ранијим налазима Европског комитета за социјална права, забране пушења ступиле су на снагу 2023. године у свим затвореним јавним просторима, на радним мјестима, у јавном превозу те у приватним возилима када су у њима присутни малољетници.²³

Према процјенама међународних експерата, домаће законодавство је дјелимично усклађено са *MEDICRIME* конвенцијом, али и даље постоје одређени недостаци које је потребно отклонити на државном нивоу. Босна и Херцеговина још увијек нема посебну стратегију за борбу против кривотворених медицинских производа и других сличних кривичних дјела која представљају пријетњу по јавно здравље, иако постоји национална платформа за дјеловање у овој области. Важећи закони који се односе на заштиту у области здравства још су у раној фази припреме, што отежава превенцију и заштиту пацијената и потрошача.²⁴ У том контексту, подршка би могла да се пружи на захтјев надлежних институција у виду јачања капацитета ради унапређења међуинституционалне сарадње и размјене информација између актера укључених у борбу против кривотворених медицинских производа, као и у јачању институционалних капацитета за међународну сарадњу у овој области.

Савјет Европе је такође спреман додатно да ојача и одрживо развија капацитете полиције, тужилаштва и царинских органа, уз блиску сарадњу с институцијама за едукацију како би се теме везане за фармацеутски криминал систематски укључиле у курикулуме едукација, с посебним нагласком на даљем усклађивању с *MEDICRIME* конвенцијом и другим релевантним инструментима Савјета Европе. Такође је спреман додатно да подиже свијест и јача капацитете стручних особа у вези са Конвенцијом из Овиједа и њеним протоколима, као и другим инструментима из области здравства, укључујући Конвенцију Савјета Европе против трговине људским органима (Конвенција из Сантијага де Компостеле).

23. Забрана је ступила на снагу након усвајања Закона о дувану 2022. године.

24. "Годишњи извјештај Европске комисије за 2024. годину – Босна и Херцеговина".

Босна и Херцеговина је чланица Међународне групе Савјета Европе за сарадњу у области дрога и зависности (Помпидоу група), која доприноси развоју и унапређењу политика у области дрога које обезбјеђују правичну равнотежу између захтјева јавне сигурности и заштите права појединаца. Држава активно учествује у двије регионалне мреже сарадње ове групе,²⁵ што стручним особама на терену омогућава размјену искустава и унапређење оперативних капацитета с циљем стварања сигурнијих заједница. У том контексту, Савјет Европе је спреман да пружи циљану подршку како би се стечена знања и регионална партнерства додатно примјењивала у пракси.

Очекивани исходи

- Унапријеђено домаће законодавство, политике и праксе које дјелотворно штите људска права у областима биомедицине и здравства, усклађене с европским стандардима и принципима утврђеним у Конвенцији из Овиједа.
- Повећана свијест и ојачани капацитети домаћих актера и здравствених радника за обезбјеђивање адекватне заштите људских права у областима биомедицине и здравства, укључујући и изазове које доносе нова научна и технолошка постигнућа.
- Унапријеђено законодавство и оквири јавних политика о кривотворењу медицинских производа и другим сличним кривичним дјелима, у потпуности усклађени с *MEDICRIME* конвенцијом.
- Додатно ојачани капацитети надлежних органа за проналажење, заплъену и одузимање имовинске користи стечене кривичним дјелима обухваћеним *MEDICRIME* конвенцијом, за међуинституционалну сарадњу у спровођењу финансијских истрага повезаних с тим кривичним дјелима те за међународну сарадњу у борби против кривотворених медицинских производа.
- Ојачани капацитети правосудних органа за спровођење кривичног гоњења и доношење пресуда у предметима кривичних дјела обухваћених *MEDICRIME* конвенцијом.
- Унапријеђене политике, законодавство и пракса у области дрога и зависности које се баве ризицима злоупотребе дрога и бихевиоралних зависности, у складу с основним вриједностима Савјета Европе.
- Повећана оперативна сарадња на регионалном нивоу између полицијских и царинских службеника који раде на аеродромима у циљу сузбијања незаконите трговине дрогом.
- Оснажено затворско особље, здравствени радници и социјални радници како би се побољшао приступ квалитетном лијечењу зависности од дрога за лица лишена слободе.

Главни партнери у земљи

Министарства правде, Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине, Федерално министарство здравства (Федерација Босне и Херцеговине), Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске и Одјељење за здравство и остале услуге Брчко дистрикта, Министарство за људска права и изbjеглице Босне и Херцеговине, Институција омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, стручне особе из правне области и друге надлежне институције (Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске, Брчко дистрикта), управа затвора и затворско особље, агенције за спровођење закона, стручне особе у области здравства и психосоцијалне подршке, невладине организације.

2.2.3 Заштита животне средине и људских права

Људска права и животна средина нису одвојени. Чиста, здрава и одржива животна средина кључна је за пуно остваривање људских права садашњих и будућих генерација. Декларација из Рејкјавика наглашава “хитност додатних напора за заштиту животне средине” те потребу за “рјешавањем утицаја троструке планетарне кризе која обухвата загађење, климатске промјене и губитак биодиверзитета на људска права, демократију и владавину права”. У складу с тим, Декларација предвиђа интензивирање активности Савјета Европе у овој области и постављање заштите животне средине као видљивог приоритета за Организацију. Како је наведено у [Додатку V Декларације из Рејкјавика](#), Босна и Херцеговина је позвана, заједно с другим државама чланицама, да активно учествује у *Ad hoc* мултидисциплинарној групи за животну средину која је израдила [Стратегију](#)

25. Група за сарадњу аеродрома Југоисточне Европе у борби против трговине дрогом путем зрачног саобраћаја окупља полицијске и царинске службенике који раде на аеродромима у 14 земаља корисница, како би размјењивали информације о трендовима, начинима дјеловања и конкретним случајевима у циљу сузбијања трговине дрогом и прекурсорима путем зрачног саобраћаја. Група за сарадњу на развоју свеобухватних система лијечења зависности у затворима у југоисточној Европи ради на јачању капацитета стручног особља које ради у затворима у 14 земаља како би обезбиједило квалитетније лијечење и брига за особе с поремећајима узрокованим употребом психоактивних супстанци у затворским установама, у складу с међународним стандардима.

Савјета Европе за животну средину²⁶ и пратећи акциони план. Ове документе је потом усвојио Комитет министара на својој 134. министарској сједници у Луксембургу 13. и 14. маја 2025. године. Упоредо с тим, на истој министарској сједници усвојена је и нова Конвенција Савјета Европе о заштити животне средине путем кривичног права.

Надаље, Препорука Комитета министара CM/Rec(2022)20 позива чланице да преиспитају своје домаће законодавство и праксу како би обезбиједиле њихову усклађеност са смјерницама “о природи, садржају и импликацијама права на чисту, здраву и одрживу животну средину”.

У свом накнадном Мишљењу бр. 17, Консултативни савјет европских тужилаца истиче улогу тужилаца као кључних актера у свакој стратегији заштите животне средине, јавног здравља и сигурности путем кривичног, управног и грађанског права.

Босна и Херцеговина је странка Конвенције Савјета Европе о очувању европског дивљег биљног и животињског свијета и природних станишта (Конвенција из Берна), као и Европске конвенције о пејзажу и протокола којим се усвајају измјене и допуне те конвенције. Такође је чланица Споразума EUR-OPA о великим опасностима – платформе за сарадњу усмјерене на унапређење превенције и заштите људи од великих природних или технолошких катастрофа, уз истовремено промовисање пројеката који се баве рјешењима заснованим на природи и њиховом доприносу смањењу ризика од катастрофа.

У оквиру Акционог плана 2022–2025, домаћим актерима у Босни и Херцеговини, укључујући надлежне институције, правнике и организације цивилног друштва, пружена је подршка путем активности регионалне сарадње у југоисточној Европи, чиме је унапријеђено њихово знање о међусобној повезаности људских права и животне средине. У том контексту, израда почетне студије, која мапира тренутно стање у погледу политика, законодавства и судске праксе, поставила је темеље за будуће активности у овој области.

Техничка сарадња на овим питањима такође ће се ослањати на препоруке које позивају Босну и Херцеговину да:

- обезбиједи да правни оквири и оквири политика буду усклађени с европским стандардима о чистој, здравој и одрживој животној средини и с тим повезаним људским правима;
- развије капацитете владиних и невладиних актера како би се боље заштитило људско право на здраву животну средину;
- подигне јавну свијест о људском праву на здраву животну средину и унаприједи приступ околишној правди;
- ратификује Конвенцију о заштити животне средине путем кривичног права.

Сходно томе, Акциони план ће ојачати капацитете релевантних власти вишег и локалног нивоа за спровођење околишних политика у пракси, истовремено доприносећи усклађивању домаћег правног оквира с европским стандардима. Подршка правницима могла би додатно да унаприједи њихову способност да се на домаћем нивоу дјелотворно баве питањима која повезују животну средину, кривично право и људска права. Исто тако, циљане обуке намијењене агенцијама за спровођење закона могле би да унаприједи капацитете ових агенција за дјелотворно спречавање, откривање и кривично гоњење еколошког криминала кроз холистички приступ и међусобну сарадњу. Ове активности пратиће иницијативе за подизање свијести међу организацијама цивилног друштва, широм јавношћу, а посебно рањивим групама, с циљем њиховог бољег упознавања с правом на здраву животну средину и приступом судским и другим поступцима за рјешавање случајева из области животне средине, укључујући стратешке тужбе.

26. Стратегија је намијењена институцијама и тијелима Савјета Европе. Усмјерена је на области у којима Савјет Европе има компаративну предност, односно јединствене правне инструменте и стручност, уз обезбјеђивање инклузивног процеса консултација и искоришћавање синергија с партнерима и релевантним актерима како би се обезбиједила додатна вриједност.

Очекивани исходи

- Унапријеђено домаће законодавство и праксе у области заштите животне средине, у складу с европским стандардима, чиме се доприноси чистој, здравој и одрживој животној средини и заштити људских права у вези с тим, уз обезбјеђивање доступности дјелотворних правних лијекова.
- Унапријеђен домаћи законодавни и регулаторни оквир за спречавање, препознавање и сузбијање кривичних дјела против животне средине.
- Повећана свијест о повезаности заштите животне средине и људских права међу правницима и широм јавношћу.
- Ојачана сарадња између владиних институција, компанија, стручних удружења и организација цивилног друштва у питањима везаним за животну средину и заштиту људских права.
- Унапријеђени капацитети релевантних институција, правника, организација цивилног друштва и других актера за бољу примјену стандарда људских права у области заштите животне средине.

Главни партнери у земљи

Министарства правде, Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине, Федерално министарство околиша и туризма (Федерација Босне и Херцеговине), Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске, Институција омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, правници, правни факултети, организације цивилног друштва и друге надлежне институције (Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко дистрикта).

2.2.4 Секретаријат Развојне банке Савјета Европе

Након улагања захтјева који покрећу државе чланице, Развојна банка²⁷ улаже у пројекте с високом додатном вриједношћу за друштва, подстичући инклузију и доприносећи унапређењу животних услова најрањивијих група становништва широм Европе. Својим Стратешким оквиром 2023–2027, Развојна банка се обавезала да ће све више усмјеравати активности на државе чланице у којима су друштвене потребе израженије, чиме настоји максимално повећати свој утицај. У том контексту, Развојна банка углавном суфинансира пројекте у сљедећим подручјима дјеловања: улагање у људе и јачање људског капитала, промовисање инклузивног и отпорног животног окружења те подршка запошљавању и економској и финансијској инклузији.

Развојна банка има активну улогу у Босни и Херцеговини још од приступања земље Парцијалном споразуму 2003. године, пружајући подршку у виду суфинансирања за укупно 27 пројеката у износу већем од 300 милиона евра. Док је почетни фокус био углавном на обезбјеђивању трајних стамбених рјешења и побољшању животних услова интерно расељених лица, обнови образовних установа те изградњи и/или обнови медицинских објеката ради унапређења услуга примарне здравствене заштите, Развојна банка је касније углавном суфинансирала пројекте који олакшавају приступ микрокредитима, подржавају отварање радних мјеста и активности које генеришу приходе, обезбјеђују финансијску инклузију рањивих група становништва, младих, предузећа којима управљају жене и руралних заједница, као и изградњу затворске инфраструктуре и установа за психијатријску његу.

Развојна банка такође суфинансира изградњу културно-спортског центра у Мостару с циљем јачања интеграције заједнице, подржава микрокредитне организације које пружају микрокредите предузећима којима управљају жене, као и клијентима с ниским приходима, појединцима и микропредузетницима, углавном у руралним подручјима, подржава микро, мала и средња предузећа ради стварања и очувања одрживих радних мјеста, те подржава улагања у енергетску ефикасност за домаћинства с ниским приходима у Босни и Херцеговини.

Развојна банка је спремна да размотри све будуће захтјеве домаћих власти за додатни развој социјалне инфраструктуре.

27. За више информација о Развојној банци Савјета Европе, молимо посјетите: <https://coebank.org/en/>.

2.3 ДЈЕЛОВАЊЕ ЗА ЈЕДНАКОСТ, РАЗНОЛИКОСТ И ПОШТОВАЊЕ

Циљ овог оперативног стуба је да се обезбиједи родна равноправност, заштита права дјеце и јачање инклузивних друштава без маргинализације, искључивања, расизма, нетолеранције и дискриминације по било којој основи. Сходно томе, оперативни стуб обухвата сљедеће потпрограме:

- родна равноправност – насиље над женама и насиље у породици – трговина људима;
- борба против дискриминације, разноликост и инклузија – Роми и Путници – националне мањине, регионални или мањински језици – ЛГБТИ особе – мигранти;
- права дјетета.

Ове активности ће допринијети остваривању Циљева одрживог развоја у Босни и Херцеговини, нарочито циља 4 (квалитетно образовање – потциљеви 4.5 и 4.7), циља 5 (родна равноправност – потциљеви 5.1. и 5.5.), циља 10 (смањење неједнакости – потциљеви 10.2 и 10.3), циља 11 (одрживи градови и заједнице – потциљ 11.7) и циља 16 (мир, правда и снажне институције – потциљеви 16.1 и 16.7).

2.3.1 Родна равноправност – насиље над женама и насиље у породици – трговина људима

Укључивање родне перспективе у све политике и мјере стратешки је циљ [Стратегије Савјета Европе за родну равноправност за период 2024–2029. Акциони план Савјета Европе за јачање независности и непристрасности правосуђа](#) истовремено позива државе чланице Савјета Европе да уведу мјере за сузбијање штетног утицаја стереотипа у судским одлукама.

Законодавство у области родне равноправности у Босни и Херцеговини и даље није у потпуности усклађено нити се дјелотворно спроводи на територији цијеле земље.²⁸ Још увијек се чека на адекватно финансирање Гендер акционог плана 2023–2027. и праћење његовог спровођења. Нови акциони план о женама, миру и сигурности чека на усвајање још од 2023. године. Иако је Босна и Херцеговина развила дјелимични Индекс родне равноправности,²⁹ институционално прикупљање података, укључујући податке о родно заснованом насиљу, потребно је да се додатно унаприједи како би се систематски утврдили и ријешили родни јазови.

Стога ће се техничка сарадња у овој области усмјерити на отклањање уочених недостатака и на усклађивање законодавства у цијелој земљи са Законом о равноправности сполова, с циљем повећања јавног и политичког учешћа жена.

Насиље над женама и насиље у породици

У свом [основном евалуационом извјештају](#) у погледу Босне и Херцеговине, који је објављен 2022. године, GREVIO је поздравио низ позитивних мјера које су власти предузеле, укључујући политике родне равноправности те законодавство које се односи на ухођење, сексуално узнемиравање и присилни брак.

У извјештају су такође утврђени изазови у погледу потпуног усклађивања с обавезама из Истанбулске конвенције, посебно када је ријеч о додатним измјенама и допунама кривичног законодавства. Сходно томе, GREVIO је позвао власти да:

- усвоје измјене и допуне одредби о кривичним дјелима сексуалне природе у кривичним законима на државном и ентитетском нивоу³⁰ како би се у потпуности уврстио концепт одсуства слободно датог пристанка, према одредбама Истанбулске конвенције, те прецизирају врсте сексуалних радњи без пристанка које се дефинишу као кривично дјело;
- уведу систематску и обавезну почетну и континуирану обуку о свим облицима насиља над женама за релевантне стручне особе које раде са жртвама или починиоцима, посебно полицијске службенике, тужиоце и судије, особље центара за социјални рад и медицинско особље, у складу са захтјевима Истанбулске конвенције;

28. "Годишњи извјештај Европске комисије за 2024. годину – Босна и Херцеговина"

29. У поређењу с Индексом родне равноправности који је развио Европски институт за родну равноправност, Индекс родне равноправности за Босну и Херцеговину садржи укупне вриједности индекса за двије области ("знање" и "моћ"), те дјелимичне вриједности за области "рад" и "здравље".

30. Брчко дистрикт је усвојио измјене и допуне свог Кривичног закона 2024. године којима је уведена дефиниција сексуалног насиља заснована на пристанку, укључујући и силовање.

- предузму законодавне и друге мјере како би се процјена и управљање ризиком спроводили систематски, те како би се хитне мјере удаљења из дома, забране приближавања и заштитне мјере досљедно изрицале за све облике насиља над женама обухваћене Истанбулском конвенцијом, уз коришћење стандардизованих алата за процјену ризика заснованих на доказима;
- редовно и систематски прикупљају административне податке о свим облицима насиља над женама у свим фазама кривичноправног поступка (од пријаве, преко истраге, до покретања кривичног поступка и његовог исхода), разврстане према полу и доби жртве и починиоца, врсти насиља и односу починиоца према жртви, на цијелој територији Босне и Херцеговине;
- успоставе програме за починиоце узимајући у обзир најбоље међународне праксе и уз обезбјеђивање приступа заснованог на људским правима;
- усвоје мјере како би се обезбиједило да се кривично дјело сексуалног насиља примјењује и између бивших или садашњих супружника или партнера те обезбиједи сразмјерне и одвраћајуће санкције за све сексуалне радње без пристанка жртве, без обзира на личне карактеристике;
- предузму “приоритетне мјере” ради обезбјеђења сигурности жртава и њихове дјеце те “прекидања циклуса моћи и злостављања” који починиоци користе у поступцима за старатељство и право на виђање дјеце.

GREVIO је такође изразио забринутост због тога што судије и даље понекад третирају насиље у породици и друге облике насиља над женама као кривична дјела мале опасности по друштво, наглашавајући да широко распрострањено закључивање споразума о признању кривице и изрицање врло благих казни представљају забрињавајуће праксе које доприносе осјећају некажњивости и код починилаца и код жртава.

Подршка пружена у оквиру Акционог плана 2022–2025. (на домаћем и регионалном нивоу) била је усмјерена на отклањање недостатака у правном оквиру за борбу против сексуалног насиља те на јачање механизма за унапређење приступа жена правди кроз правосудни систем који је више родно осјетљив. Подршка је допринијела и поближем упознавању владиних институција, правосудних органа и агенција за спровођење закона са дигиталном димензијом насиља над женама.

Упркос конструктивном ангажману домаћих власти у вези с препорукама групе GREVIO и одређеним позитивним помацима у борби против насиља у породици на свим нивоима, и даље су присутни значајни недостаци у законодавству и његовој примјени. Важеће законодавство не обухвата у довољној мјери сексуално насиље и облике насиља над женама омогућене технологијом, што жртве ставља у рањиви положај у дигиталном простору. Уопштено, повјерење јавности у систем и даље је ниско, што потврђују веома ниске стопе пријављивања (само око 11% жртава пријављује насиље). И даље је присутна потреба за сузбијањем штетних родних стереотипа, с обзиром на то да су жене и даље изложене дискриминаторним праксама у поступцима развода и одлучивања о старатељству, као и у већини предмета који се односе на насиље над женама. Босна и Херцеговина се и даље суочава с антиродним покретима и покретима који се противе људским правима.³¹

Надовезујући се на претходну сарадњу, подршка у јачању капацитета у оквиру Акционог плана промовисаће даље усклађивање домаћег законодавства и праксе у области родно заснованог насиља с међународним стандардима, уз наставак рада на увођењу дефиниције сексуалног насиља засноване на пристанку.

31. “Годишњи извјештај Европске комисије за 2024. годину – Босна и Херцеговина.”; GREVIO [основни евалуациони извјештај](#).

Очекивани исходи

- Ојачани домаћи законодавни и нормативни оквири за превенцију и борбу против свих облика насиља над женама и насиља у породици, укључујући и у дигиталном простору, у складу с налазима групе GREVIO и одредбама Истанбулске конвенције.
- Ојачани законодавни оквири и оквири политика који обезбјеђују систематску процјену и управљање ризиком, као и изрицање хитних наредби за удаљење из дома, забране приближавања и заштитних мјера за све облике насиља над женама обухваћене Истанбулском конвенцијом.
- Унапријеђени капацитети надлежних институција, стручних особа из правосудног сектора, стручних особа које раде на првој линији подршке те организација цивилног друштва за примјену стандарда Истанбулске конвенције, уз ефикасно уклањање препрека приступу жена правди.
- Побољшан квалитет и доступност програма третмана за починиоце насиља у породици, у складу с принципима Истанбулске конвенције.
- Редовно и систематско прикупљање административних података о свим облицима насиља над женама у свим фазама кривичноправног поступка, разврстаних према полу и доби жртве и починиоца, врсти насиља и односу починиоца и жртве, на цијелој територији Босне и Херцеговине.

Главни партнери у земљи

Министарства правде, министарства унутрашњих послова, Комитет за праћење и извјештавање о спровођењу Истанбулске конвенције и фемициду у Босни и Херцеговини, Агенција за равноправност сполова Босне и Херцеговине (Министарство за људска права и избјеглице), Гендер центар Федерације Босне и Херцеговине и Центар за једнакост и равноправност полова Републике Српске, центри за едукацију судија и тужилаца (Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српска), правни факултети, организације цивилног друштва.

Трговина људима

Босна и Херцеговина је и даље земља поријекла, одредишта и транзита за жртве трговине људима. Савјет Европе је пружио значајну подршку у изради свеобухватне националне стратегије за борбу против трговине људима, усклађене с најхитнијим препорукама групе GRETA, као и пратећег акционог плана за период 2024–2027.

У последњих неколико година унапријеђено је поступање правосудних институција у предметима трговине људима, између осталог успостављањем посебног одсјека у Тужилаштву Босне и Херцеговине, што је довело до повећања броја истрага и подигнутих оптужница. Радна група за борбу против трговине људима додатно је унаприједила координацију између тужилаштава и агенција за спровођење закона, што је резултовало већим бројем осуђујућих пресуда. Израђени су и посебни протоколи за рад мултидисциплинарних тимова у превенцији, откривању и истрази случајева трговине људима у сврху радне експлоатације, као и у предметима трговине дјецом. Током 2023. године успостављена је мрежа специјализованих адвоката и организација цивилног друштва које пружају бесплатну правну помоћ жртвама трговине људима.

Упркос овим значајним постигнућима, и даље постоје озбиљни изазови, укључујући недовољно препознавање потребе да се унаприједи приступ правди и обезбиједе дјелотворни правни лијекови за жртве трговине људима. Због изостанка сагласности у вези с изградом нацрта закона о државном фонду за накнаду штете жртвама, Савјет Европе је подршку преусмјерио на успостављање локалних механизма за накнаду штете.

У оквиру Акционог плана наставиће се активности на јачању капацитета агенција за спровођење закона и правника како би се обезбиједила дугорочна одрживост постигнутих резултата и дјелотворна примјена нових инструмената и политика. Техничка сарадња у овој области ослањаће се и на препоруке групе GRETA из [извјештаја о трећем циклусу евалуације](#) (објављеног у јуну 2022. године), у којима се Босна и Херцеговина позива да³²

- обезбиједи да се правна помоћ пружа чим постоје разумне основе за сумњу да је особа жртва трговине људима, те да тужиоци жртве информишу о њиховом праву на правно заступање;

32. GRETA (2022)06 Босна и Херцеговина, Трећи циклус евалуације.

- омогући да жртве у оквиру кривичног поступка остваре право на накнаду штете од починиоца те да без даљег одлагања успостави државни систем накнаде штете доступан жртвама трговине људима;
- обезбиједи да се кривична дјела трговине људима процесуирају као таква, а не као блажа кривична дјела, када то околности предмета омогућавају, те да резултују дјелотворним, сразмјерним и одвраћајућим санкцијама;
- уложи додатне напоре како би се обезбиједила пуна примјена одредбе о некажњавању жртава, кроз израду смјерница и организовање обука за полицијске службенике и тужиоце о њеној примјени;
- у потпуности користи све доступне мјере за заштиту жртава и свједока трговине људима те спријечи застрашивање током истраге, као и током и након судских поступака;
- додатно подстиче специјализацију међу полицијским службеницима, тужиоцима и судијама;
- посвети већу пажњу откривању жртава трговине људима међу мигрантима и тражиоцима азила, кроз обуке и издавање јасних оперативних упутстава за стручне особе на првој линији одговора;
- организује обуке за инспекторе рада, полицијске службенике, тужиоце и судије широм земље, укључујући заједничке обуке, о трговини људима у сврху радне експлоатације и о правима жртава.

Очекивани исходи

- Унапријеђен одговор кривичноправног система на трговину људима, с посебним фокусом на дјелотворно откривање, истрагу и кривично гоњење ових кривичних дјела.
- Унапријеђена заштита жртава трговине људима прије, током и након судских поступака.
- Унапријеђене политике и мјере превенције које се баве кључним узроцима трговине људима.
- Побољшан приступ заснован на људским правима, с фокусом на идентификацију жртава и поступке њиховог упућивања надлежним службама, те на унапређење приступа правди и дјелотворним правним лијековима.

Главни партнери у земљи

Државни координатор за борбу против трговине људима, Министарство безбједности Босне и Херцеговине, Министарство правде Босне и Херцеговине, Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине, Државна агенција за истраге и заштиту (СИПА), Гранична полиција Босне и Херцеговине, Служба за послове са странцима Босне и Херцеговине, Федерално министарство унутрашњих послова (Федерација Босне и Херцеговине), координатор за борбу против трговине људима у Федерацији Босне и Херцеговине, Министарство унутрашњих послова Републике Српске, координатор за борбу против трговине људима у Републици Српској; Полиција Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, координатор за борбу против трговине људима у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине, тужилаштва, инспекције рада, тимови за борбу против трговине људима на нивоу ентитета, Брчко дистрикта и кантона.

2.3.2 Борба против дискриминације, разноликост и инклузија – Роми и Путници – националне мањине, регионални или мањински језици – ЛГБТИ особе – мигранти

Дискриминација представља озбиљно кршење људских права. Неједнакости, расизам и нетолеранција подстичу мржњу, продубљују подјеле и дестабилизују демократске системе. У складу с тим, Декларација из Рејкјавика препознаје "потребу да се обезбиједи једнакост и сузбије сваки облик дискриминације" те потврђује опредељеност за јачање рада Организације "на изградњи инклузивних друштава без маргинализације, искључивања, расизма и нетолеранције".

[Препорука CM/Rec\(2022\)16](#) Комитета министара државама чланицама о борби против говора мржње утврђује мјере за спречавање и сузбијање говора мржње, промовисање културе инклузивности те пружање подршке особама које су мета говора мржње како би оствариле своја права, кроз свеобухватан приступ који укључује више актера. [Препорука CM/Rec\(2024\)4](#) Комитета министара државама чланицама о борби против кривичних дијела почињених из мржње пружа додатне свеобухватне смјернице државама чланицама за дјелотворно спречавање и сузбијање кривичних дјела из мржње у оквиру заштите људских права, демократије и владавине права. У препоруци се наглашава потреба да државе чланице усвоје дјелотворне, сразмјерне и одвраћајуће одредбе кривичног законодавства за сузбијање кривичних дјела из мржње, обезбиједе специјализоване услуге подршке за жртве те унаприједе сарадњу с организацијама цивилног друштва и другим релевантним актерима.

Посебно се наглашава и значај обуке за службенике органа за спровођење закона и правосудне органе како би могли да благовремено препознају и дјелотворно реагују на кривична дјела почињена из мржње. Упркос квалитетном правном оквиру, дискриминаторни говор и говор мржње и даље су широко распрострањени у Босни и Херцеговини и негативно утичу на међунационалне односе. Овај феномен додатно се погоршава током изборног периода.³³ Још увијек се чека на извршење пресуда из групе предмета Сејдић и Финци. Нису усвојене стратегије за борбу против дискриминације нити стратегије за заштиту мањина које покривају територију цијеле државе. Ромска популација и даље представља најрањивију мањину у најнеповољнијем положају којој стигматизација и стереотипи отежавају друштвену инклузију. Роми се и даље суочавају с дискриминацијом у области политике, образовања, запошљавања, приступа социјалној заштити, здравственим услугама, становању и имовинским правима. Иако је пракса “двје школе под једним кровом” у супротности с пресудама Врховног суда Федерације из 2014. и 2021. године, она се и даље примјењује. Према доступним подацима, дискриминација на основу сексуалне оријентације и родног идентитета и даље је распрострањена. У 2024. години, Босна и Херцеговина је на мапи и индексу *Rainbow Europe* остварила резултат од 40,25% (у односу на 40% у 2023. и 38% у 2022. години) те се налази на 23. мјесту у Европи када је ријеч о правном и политичком оквиру за заштиту људских права ЛГБТИ особа.³⁴

Подршка коју је пружио Савјет Европе ипак је омогућила значајан напредак у посљедњих неколико година, нарочито у погледу имплементације Акционог плана за ЛГБТИ особе за период 2021–2024. у БиХ, успјешне организације поворке поноса у Сарајеву 2023. и 2024. године, при чему су у посљедњем издању поворке поноса мјере безбједности прилагођене стварној величини догађаја у односу на претходне године, те боље опремљености Институције омбудсмена за људска права да одговори на дискриминацију и нетолеранцију. Локалне власти су ојачале своје капацитете за унапређење политика инклузије Рома, уз активно праћење Акционог плана Босне и Херцеговине за друштвену инклузију Рома и Ромкиња за период 2021–2025. У новембру 2023. године, Савјет министара Босне и Херцеговине усвојио је први пут и документ “Мапирање одговора на говор мржње”, који поставља јасан путоказ и приоритетне мјере за системско рјешавање овог проблема, узимајући у обзир препоруке *ECRI*-ја. Подршка Савјета Европе у оквиру Акционог плана 2022–2025. такође је допринијела сузбијању дискриминације у образовном систему и јачању демократске културе у школама.

Упркос овим постигнућима, и даље постоје значајни изазови. У свом [извјештају о шестом циклусу мониторинга](#), који је објављен 25. јуна 2024. године, *ECRI* је истакао потребу за темељним промјенама парадигме како би се превазишла дубоко укоријењена нетрпељивост, неповјерење и мржња која и даље пречесто карактерише међунационалне односе у земљи. Поред позива на међунационални и међурелигијски дијалог, *ECRI* је поново нагласио и императивну потребу да се поштује пресуда Европског суда за људска права у предмету *Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине*, те да се у образовању отклони дискриминација укидањем праксе “двје школе под једним кровом” и других облика неинклузивног школског окружења. У извјештају за 2024. годину, *ECRI* је такође истакао потребу за унапређењем равноправности ЛГБТИ особа, већом одговорношћу за поступке против ЛГБТИ особа мотивисане мржњом те додатним мјерама за дјелотворнију инклузију Рома.

У свом петом мишљењу, усвојеном у фебруару 2024. године, Савјетодавни комитет за Оквирну конвенцију за заштиту националних мањина снажно је истакао значај инклузивног образовног система, приступа квалитетном предшколском образовању за ромску дјецу и интеркултуралног дијалога међу етничким и вјерским групама (видјети такође одјељак 2.6.4. “Образовање”). Потреба за заштитом ромске дјеце, обезбјеђивањем адекватног приступа образовању и унапређењем животних услова (становања) додатно је истакнута и у закључцима *ECSR*-а из 2023. године.³⁵

У свом [трећем евалуационом извјештају](#), који је усвојен у марту 2022. године, Комитет експерата за Повељу о језицима утврдио је да Босна и Херцеговина још увијек није реализовала већину својих обавеза које је преузела приступањем Повељи о језицима. Посебно је истакнуто одсуство структурног приступа према 15 заштићених регионалних или мањинских језика, у областима попут образовања, емитовања програма или употребе традиционалних топонима на мањинским језицима, гдје је то примјенљиво.³⁶

33. Међутим, након измјена и допуна Изборног закона који је наметнуо Високи представник 2022. године, Мисија Конгреса задужена за праћење локалних избора у октобру 2024. године забиљежила је мање непријатељски настројено изборно окружење и мањи број случајева говора мржње.

34. *Rainbow Europe*, годишњи алат за мјерење и рангирање који развија организација ILGA-Europe, обухвата *Rainbow Europe* карту и индекс као и националне препоруке. ILGA-Europe објављује Дугин индекс од 2009. године и користи га за приказ правног положаја и статуса ЛГБТИ особа у политикама у Европи. Дугин индекс рангира европске земље и територије према њиховим правним праксама и политикама везаним за ЛГБТИ особе, у распону од 0 до 100%.

35. Извјештај Европског комитета за социјална права (2024), Закључци за 2023. годину.

36. Види такође накнадно донесену Препоруку CM/RecChL(2022)4 Комитета министара државама чланицама о примјени Европске повеље о регионалним или мањинским језицима у погледу Босне и Херцеговине.

Сходно томе, будућа техничка сарадња ће се фокусирати на:

- пружање стручне подршке у изради стратешких законодавних и политичких оквира;
- наставак јачања капацитета у вези са постојећим стратешким оквирима (за говор мржње, ЛГБТИ) и онима у припреми (за Роме и Путнике) или у оквиру планирања државне стратегије за борбу против дискриминације и пратећег акционог плана;
- даљу подршку системском приступу у сузбијању говора мржње и кривичних дјела почињених из мржње, укључујући подизање свијести и промовисање позитивних порука;
- борбу против нетолеранције и мржње кроз унапређење друштвене кохезије у сарадњи са вјерским и спортским заједницама, као и пословним сектором;
- оснаживање локалних невладиних организација да заступају грађане у остваривању својих права, да ефикасно допринесу развоју и имплементацији инклузивних политика и планова, те да обезбиједи психосоцијалну подршку и сигурне просторе за жртве дискриминације и мржње;
- подстицање учешћа припадника мањина у политичком и јавном животу.

Техничка сарадња ће такође узети у обзир извјештаје и неиспуњене препоруке *ECRI*-ја, Савјетодавног комитета за Оквирну конвенцију за заштиту националних мањина, те Комитета експерата Повеље о језицима, које позивају Босну и Херцеговину да:³⁷

Образовање/млади

- ојача улогу образовног система основних и средњих школа, као и установа вишег и високог образовања, у промоцији и имплементацији политика против дискриминације, те у области разноликости и инклузије међу ученицима;
- систематизује понуду предшколског образовања и подиже свијест о значају таквог образовања међу припадницима ромске заједнице;
- ојача и обезбиједи одрживост услуга у заједници које доприносе бољим образовним исходима дјеце из маргинализованих заједница (вртићи, центри за продужени боравак) те програма ромских образовних медијатора који доприносе укључивању најрањивије ромске дјеце;
- смањи препреке за упис на курсеве стручног оспособљавања како би и чланови ромске заједнице са ограниченим читалачким способностима могли да учествују;
- ојача капацитете пружалаца психосоцијалних услуга у образовним институцијама како би могли да одговоре на потребе ЛГБТИ ученика и њихових породица;
- обезбиједи одговарајуће облике и средства за учење мањинских језика заштићених Повељом о језицима у свим фазама образовања те информисање ученике и родитеље о понуди и мотивише их да је користе;
- успостави систем финансирања културних активности и објеката везаних за мањинске језике;
- повећа средства општинама за оснивање или проширење културних центара који промовишу сусрете и заједничке интересе како би се превазишле етничке границе, посебно међу младима;
- залаже се за увођење ромског језика, као и садржаја о историји и култури Рома, у наставне планове и програме школа и уџбенике.

Права/учешће мањина

- обезбиједи извршење пресуда домаћих судова у предметима дискриминације који се тичу припадника националних мањина;
- спроведе анализу потреба и интереса особа које припадају националним мањинама с циљем очувања, даљег развоја и заштите њихове културе, идентитета и језика;
- унаприједи статус савјета националних мањина, додјељујући им законска овлашћења у различитим парламентарним тијелима;
- ојача капацитете Националне контакт-тачке за Роме при Министарству за људска права и избјеглице како би се обезбиједио адекватан развој и имплементација стратешког оквира (Акционог плана Босне и Херцеговине за друштвену инклузију Рома и Ромкиња за период 2026–2030) и ефикасна међуинституционална сарадња за подизање свијести о антициганизму;
- повећа свијест о Повељи о језицима и успостави структурисану политику која олакшава њену примјену.

37. Савјетодавни комитет Оквирне конвенције за заштиту националних мањина, Пето мишљење о Босни и Херцеговини; Извјештај *ECRI*-ја о Босни и Херцеговини, шести циклус мониторинга.

ЛГБТИ

- обезбиједи и имплементира правни оквир који омогућава признање и заштиту истополних заједница;
- обезбиједи да домаће законодавство гарантује брз, транспарентан и доступан поступак за правно признавање родног идентитета;
- обезбиједи професионалан и респектабилан однос према ЛГБТИ особама од стране свих релевантних пружалаца услуга, укључујући полицију, државне службенике те стручне особе у области здравства и образовања.

Говор мржње/кривична дјела почињена из мржње

- гарантује свеобухватно евидентирање насилних инцидената мотивисаних предрасудама кроз унапређење базе података Високог судског и тужилачког савјета;
- обезбиједи спровођење потпуних и вјеродостојних истрага о инцидентима насиља и мржње према ЛГБТИ особама;
- унаприједи капацитете различитих актера за адекватно реаговање на говор мржње и промовисање наратива којима се супротставља говору мржње;
- смањи нетолеранцију и мржњу кроз рад са вјерским и спортским заједницама, школама, као и пословним сектором;
- интензивира едукације о борби против мржње за службенике органа за спровођење закона и чланове правосуђа;
- прошири мандат Централне изборне комисије (ЦИК) који ће обухватати и реаговање на говор мржње током изборних кампања.

Мигранти, избјеглице и тражиоци азила

Потреба за рјешавањем изазова у контексту људских права избјеглица и миграција истакнута је, између осталог, у Декларацији из Рејкјавика, која поново потврђује обавезу поштовања људских права миграната и избјеглица те подршке државама на првој линији одговора кроз постојеће оквире Савјета Европе.

Дана 20. августа 2023. године, Дом народа Босне и Херцеговине усвојио је Закон о странцима, којим су унесене исправке у механизам "забране враћања" као главни стуб политике међународне заштите. У посљедњим годинама управљање миграцијама се континуирано унапређује, укључујући и побољшање услова за мигранте смјештене у привременим прихватним центрима.³⁸

У том контексту, техничка сарадња би могла додатно да:

- унаприједи правни, политички и регулаторни оквир и подстакне усклађивање политика и пракси у вези с пријемом, азилом и притвором са европским стандардима, укључујући посебне гаранције за додатну заштиту рањивих особа, посебно мигрантске дјеце;
- развије стручна знања релевантних институција, стручних особа у правосуђу, органима за спровођење закона, правника и других стручних особа у области миграција и азила, између осталог, и у погледу поштовања људских права миграната, избјеглица и тражилаца азила у складу с европским стандардима;
- ојача капацитете надлежних органа за примјену дјелотворних алтернатива притвору странаца и обезбиједи да се притвор примјењује искључиво као посљедња мјера када се све друге мјере исцрпе, уз одговарајуће процесне гаранције и у адекватним условима;
- побољша правни статус лица која су под супсидијарном заштитом;
- обезбиједи пружање подршке и програма интеркултуралне инклузије мигрантима, избјеглицама и интерно расељеним особама на локалном нивоу користећи вишеслојни приступ који олакшава сарадњу и управљање политикама миграција и интеграције између власти на вишем нивоу и локалних власти;
- обезбиједи адекватно финансирање активности за стицање прихода за повратнике и ријешити проблем њиховог неповољног положаја у погледу социјалних права;
- укључи родну анализу и перспективу у мјере интеграције за избјеглице и кориснике супсидијарне заштите.

Очекивани исходи

Забрана дискриминације, разноликост и инклузија, Роми и Путници, националне мањине, регионални или мањински језици, ЛГБТИ особе

- Унапријеђени институционални капацитети државних и локалних органа, укључујући тијела за једнакост, органе за спровођење закона и правосуђе, за сузбијање дискриминације, говора

38. "Годишњи извјештај Европске комисије за 2024. годину – Босна и Херцеговина."

мржње, расизма и нетрпељивости на свим основама, као и за поштовање права припадника мањина, у складу са стандардима и најбољим праксама Савјета Европе.

- Унапријеђени капацитети државних и локалних органа за планирање и реализацију политика и планова за одрживу друштвену укљученост маргинализованих заједница, укључујући РOME.
- Унапријеђени капацитети Министарства за људска права и избјеглице за подизање свијести других институција о нормативном оквиру за говор мржње и за планирање политика за сузбијање ове појаве.
- Успостављен оквир политика за мањинске језике у складу са европским стандардима.
- Оснажена Институција омбудсмена за људска права да ефикасно реагује на дискриминацију и нетрпељивост, у складу са надлежностима које има као домаће тијело за једнакост. Унапријеђени капацитети полиције, тужилаштва и судова за откривање, спровођење истрага, заступање оптужница и доношење пресуда у предметима кривичних дјела почињених из мржње, укључујући дјела против ЛГБТИ особа и других рањивих група, у складу са конкретним препорукама *ECRI*-ја за БиХ.
- Повећана свијест међу недржавним субјектима, укључујући образовне раднике, младе, вјерске заједнице, спортске организације и цивилно друштво, о опасностима мржње, дискриминације, стереотипа и с тиме повезаног насиља у друштву.

Главни домаћи партнери

Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине и национална контакт-особа за РOME у оквиру Министарства, Федерално министарство рада и социјалне политике (Федерација Босне и Херцеговине), Федерално министарство здравства (Федерација Босне и Херцеговине), Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске, министарства правде (Босна и Херцеговина, Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска), Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине, Федерално министарство унутрашњих послова (Федерација Босне и Херцеговине), Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Министарство управе и локалне самоуправе Републике Српске, Федерално министарство образовања и науке (Федерација Босне и Херцеговине), Министарство просвјете и културе Републике Српске, Министарство за европске интеграције и међународну сарадњу Републике Српске, Институција омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, Парламентарни комитет за људска права, савјети националних мањина (Босна и Херцеговина, Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска), Агенција за равноправност сполова, механизми за родну равноправност у оба ентитета, агенције за државну службу на државном и ентитетском нивоу, Влада Брчко дистрикта, тужилаштва (Босна и Херцеговина, Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска, дистрикт и кантони), Регулаторна агенција за комуникације (РАК) Босне и Херцеговине, Комитет за РOME Босне и Херцеговине, центри за едукацију судија и тужилаца у оба ентитета, Савјет за штампу Босне и Херцеговине, општине, остали релевантни органи, цивилно друштво и медији.

Мигранти и избјеглице

- Унапријеђено домаће законодавство и оквир политика у области миграција и азила, у складу са европским и међународним стандардима.
- Унапријеђене заштитне мјере за рањиве особе у контексту миграција и азила, укључујући и путем промоције бриге породичног типа за дјецу без пратње.
- Унапријеђени капацитети надлежних органа за обезбјеђивање адекватног животног стандарда и достојанствених услова у прихватним центрима.
- Унапријеђени капацитети надлежних органа за планирање и примјену дјелотворних алтернатива притвору миграната и обезбјеђивање да се притвор примјењује искључиво као крајња мјера, уз одговарајуће процесне мјере заштите и адекватне услове.
- Унапријеђен приступ миграната, избјеглица и расељених лица услугама подршке и интеркултуралним програмима инклузије на локалном нивоу, уз примјену приступа који подразумијева учешће различитих нивоа власти и омогућава сарадњу и управљање политикама у области миграција и интеграције између државних и локалних органа.

Главни домаћи партнери

Министарство безбједности Босне и Херцеговине, Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине, министарства правде (Босна и Херцеговина, Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска), Институција омбудсмена за људска права, Уставни суд Босне и Херцеговине, врховни судови (Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска), Апелациони суд Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, ВСТС Босне и Херцеговине, парламенти на свим нивоима, домаћи законодавци и доносиоци политика, центри за едукацију судија и тужилаца (Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска), правници и чланови правосуђа (судије, адвокати, тужиоци, особље ангажовано на пружању правне помоћи), агенције за спровођење закона, државни заступници БиХ пред Европским судом за људска права, државни службеници, правни факултети, организације цивилног друштва.

2.3.3 Права дјеце

Дјеца трпе значајне посљедице због насиља различитих видова и у различитим амбијентима, немогућности приступа правди и могућностима учешћа, изазова везаних за технолошки развој (укључујући УИ), као и сиромаштва, друштвене искључености и дискриминације. Мањкавости у прописима, услугама социјалне и дјечје заштите, образовању и старатељству додатно повећавају њихову изложеност кршењу људских права. Права и потребе дјеце често бивају занемарени због ограниченог приступа домаћој и међународној правној заштити и потешкоћа у остваривању права на изражавање мишљења. Као што је поновљено у [Стратегији за заштиту права дјетета \(2022–2027\)](#), Савјет Европе је посвећен гарантовању дјелотворне заштите права дјеце, као што су заштита од насиља, једнаке могућности и друштвена укљученост, приступ и безбједно коришћење технологија, правосуђе прилагођено потребама дјеце, омогућавање сваком дјетету да изнесе своје мишљење као и права дјетета у кризним и ванредним ситуацијама.

Босна и Херцеговина је ратификовала Конвенцију Савјета Европе о заштити дјеце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања (Лансарот конвенција) 2013. године, али не постоји механизам за обезбјеђивање њене примјене.

Институција омбудсмена за људска права је у 2023. години запримила 231 жалбу због кршења права дјеце, што указује на умјерени тренд раста, али и на потребу за побољшањем примјене правне заштите прилагођене потребама дјеце у Босни и Херцеговини, укључујући дјецу припаднике националних мањина, дјецу мигранте и дјецу са инвалидитетом. У априлу 2024. Институција омбудсмена за људска права је објавила специјални извјештај о малољетничким браковима у којем је закључено да су сиромашна дјеца, посебно дјеца припадници ромске заједнице, изложена већем ризику. Европска комисија је у свом извјештају за 2024. годину констатовала да нису предузети никакви кораци на изради и усвајању новог акционог плана о заштити дјеце који би замијенио акциони план за период 2015–2018. Нови акциони план за период 2025–2029. у међувремену је израђен и представљен Савјету за дјецу Босне и Херцеговине, а 12. фебруара 2025. године Савјет министара је донио Одлуку о измјени и допуни Одлуке о формирању Савјета за дјецу Босне и Херцеговине којом се у рад овог савјетодавног тијела укључују дјеца и млади ради гарантовања боље заштите њихових права.

Мада у периоду од 2022. до 2025. године није било формалних активности сарадње, припрема извјештаја о домаћим иницијативама допринијела је подизању свијести о заштити дјеце од сексуалног злостављања и одговарајућем приступу правди.

Евентуална техничка сарадња у овој области могла би да се планира на основу препорука Лансарот комитета у којима се Босна и Херцеговина позива да предузме сљедеће:³⁹

- да у домаће законодавство уведе дефиницију “материјала о сексуалном злостављању дјеце” у складу са “Терминолошким смјерницама за заштиту дјеце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања”;
- да дјецу информише о ризицима сексуалног искоришћавања и злостављања посредством информационо-комуникационих технологија (ИКТ) у општем контексту сексуалног образовања.
- да обезбиједи да подучавање или обучавање о правима дјеце и њиховој заштити буде обавезно за особе које имају редовне контакте с дјецом. Да те особе буду оспособљене да препознају сваку ситуацију сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања дјеце те да буду обавијештене о могућности пријављивања службама за заштиту дјеце случајева у којима постоје “оправдани разлози” за сумњу да је дијете жртва;
- да обезбиједи да дјеца не буду кривично гоњена због дијељења сопствених сексуалних слика и/или видео-записа са другим дјететом ако је то дијељење добровољно, споразумно и намијењено искључиво за њихову личну употребу. Да обезбиједи да се дистрибуција или пренос од стране дјеце сексуално експлицитних слика и/или видео-снимака друге дјеце које су та дјеца сама направила кривично гони само у крајњем случају ако те слике или видео-снимци представљају “дјечју порнографију” у складу са чланом 20. став 2. Лансарот конвенције. Да сексуално изнуђивање дјеце које се односи на сексуалне слике и/или видео-снимке које су дјеца сама направила буде предмет истраге и кривичног гоњења;
- да обезбиједи постојање органа за спровођење закона и истражних јединица, служби или особа специјализованих за кривична дјела против дјеце и сексуалне деликте које почине дјеца против друге дјеце који покривају цијелу територију земље. Да у органима за спровођење закона уведе функцију идентификације жртава задужену за сузбијање сексуалних деликата против дјеце почињених посредством ИКТ-а. Да организује посебну

39. Савјет Европе (2023), Извјештај Лансарот комитета о имплементацији, “Информација – Босна и Херцеговина”.

обуку о сексуалним деликтима почињеним посредством ИКТ-а за службенике органа за спровођење закона, тужиоце и судије;

- да предузме неопходне законодавне или друге мјере којима се подстиче и пружа подршка оснивању информативних сервиса за савјетовање дјеце жртава сексуалног искоришћавања и злостављања;
- да успостави надлежност над свим кривичним дјелима утврђеним Лансарот конвенцијом почињеним против својих држављана или особа са уобичајеним боравиштем на својој територији. Да укине услов двојне кажњивости за кривична дјела сексуалног злостављања, дјечје проституције, производње “дјечје порнографије” и учешћа дјетета у порнографским представама;
- да укине услов да кривични поступак може да се покрене само на основу пријаве жртве или дојаве органа државе у којој је кривично дјело почињено.

Очекивани исходи

- Унапријеђени прописи, политике и праксе ради бољег поштовања, заштите и унапређења права дјетета у складу са Конвенцијом УН-а о правима дјетета и одговарајућим стандардима Савјета Европе.
- Унапријеђени капацитети стручног кадра у кривичном правосуђу укљученог у мултидисциплинарне одговоре на (сексуално) злостављање дјеце.
- Унапријеђен приступ правди за дјецу жртве, укључујући судске поступке прилагођене потребама малолетника.
- Унапријеђени оквири и капацитети стручног кадра у систему дјечје заштите, са посебним нагласком на дјеци припадницима мањина, дјеци мигрантима и дјеци са инвалидитетом.
- Повећано учешће дјеце у изради и реализацији оквира и иницијатива јавних политика везаних за права дјетета.

Главни домаћи партнери

Министарства правде, Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине, Институција омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, правници и други надлежни органи (Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска, Брчко дистрикт).

2.4 ИЗГРАДЊА ПОВЈЕРЕЊА У ЈАВНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ

Циљ овог оперативног стуба је изградња повјерења у јавне институције те, сходно томе, он обухвата сљедеће потпрограме:

- независност и ефикасност правосуђа (укључујући и путем програма дигитализације);
- затвори – полиција – лишавање слободе.

Ове мјере ће допринијети остваривању циљева одрживог развоја (SDG) у Босни и Херцеговини, а посебно циља 4 (квалитетно образовање – потциљ 4.7), циља 10 (смањење неједнакости – потциљеви 10.2 и 10.3), циља 11 (одрживи градови и заједнице – потциљ 11.3), циља 16 (мир, правда и јаке институције – потциљеви 16.6, 16.7 и 16.10) и циља 17 (партнерством до циља – потциљеви 17.16 и 17.17).

2.4.1 Независност и ефикасност правосуђа

Пријемом у чланство Савјета Европе Босна и Херцеговина се обавезала да ће спроводити реформе у циљу успостављања професионалног и независног система судова и тужилаштва и гарантовања одговарајућег финансирања правосуђа ради јачања његове независности.

Као што је истакао ПССЕ,⁴⁰ неопходно је континуирано радити на усклађивању четири постојећа правна система у земљи и гарантовању досљедне примјене судске праксе.⁴¹ На ефикасност правосуђа и даље негативно утичу дуги судски поступци и општеприсутно неизвршавање одлука судова опште надлежности. Трајање парничних и привредних поступака се у посљедњих неколико

40. Резолуција Парламентарне скупштине 2201 (2018) “Поштовање обавеза и ангажмана Босне и Херцеговине”, параграф 18.

41. Будући да ентитети и Брчко дистрикт имају сопствени судски систем, у Босни и Херцеговини постоје четири посебна правосудна система који нису функционално међусобно повезани.

година продужило због преко 2 милиона неријешених предмета, од чега се неких 1,7 милиона предмета односи на неплаћене рачуне.⁴²

Нова стратегија реформе правосуђа и пратећи акциони план израђени у оквиру инклузивног консултативног поступка још увијек чекају на усвајање пред Савјетом министара.

Венецијанска комисија се у неколико својих узастопних мишљења опширно осврнула на правосудну реформу,⁴³ питање нацрта закона о судовима који је услов за чланство у ЕУ и функционисање Уставног суда наглашавајући потребу за реформом ВСТС-а. Основан 2004. године као јединствено независно тијело за правосуђе на цијелој територији, ВСТС је задужен за заштиту правосуђа од уплитања политике и гарантовање професионалности у раду уз допринос дефрагментацији правосудне политике. Рад ВСТС-а је, међутим, изазвао одређене забринутости након чега су услједили једногласни позиви за усвајањем новог свеобухватног правног оквира који ће бити усклађен са препорукама Венецијанске комисије те унаприједити капацитете ВСТС-а за побољшање спровођења његових одлука и спровођење провјера интегритета кроз додатни приступ информацијама. У другој половини 2024. године власти у Босни и Херцеговини су измијениле нацрт закона о ВСТС-у и покренуле поступак јавних консултација. Измијењени нацрт закона је потом достављен Венецијанској комисији на давање додатног мишљења. Венецијанска комисија је у марту 2025. године донијела додатно мишљење у којем је поздравила већу усклађеност са европским стандардима те дала додатне препоруке.⁴⁴

Захваљујући претходној помоћи Савјета Европе ипак је остварен солидан напредак у унапређењу ефикасности правосудног система у складу са стандардима и алатима *CEPEJ*-а. *CEPEJ* је препознао Босну и Херцеговину као регионални референтни примјер за унапређење система управљања предметима и статистичких алата, истичући постојање поузданих, детаљних статистичких података о предметима, кадровским ресурсима и трајању поступака. Квалитет правосудног система додатно је унапријеђен промовисањем добрих пракси и алата у области сајбер правосуђа у цијелој земљи, као и увођењем анкета о задовољству корисника у одређеним судовима.

Намјенске стратегије комуникације у пет пилот-судова додатно су допринијеле унапређењу транспарентности и одговорности. Капацитети правосудног особља су унапријеђени кроз обуку о алатима *CEPEJ*-а везаним за ефикасност рада судова, а такође су унапријеђени и руководећи капацитети руководећег особља судова. Као главни партнер *CEPEJ*-а, ВСТС је добио помоћ у креирању платформе за приказ података о раду правосуђа која грађанима омогућава увид у ефикасност рада судова чиме се унапређује транспарентност правосудних институција. ВСТС је такође добио подршку у промовисању медијације и алтернативних начина рјешавања спорова у правосуђу у складу са релевантним стандардима и алатима *CEPEJ*-а.

Савјет Европе је спреман да у оквиру Акционог плана консолидује свој вишедимензионални и свеобухватни приступ ради пружања помоћи Босни и Херцеговини у спровођењу реформи у складу са препорукама Венецијанске комисије и стандардима *CEPEJ*-а уз посвећивање посебне пажње слjedeћим елементима:

- континуирана подршка раду ВСТС-а, пилот-судова и центара за едукацију судија и тужилаца ради унапређења ефикасности и квалитета рада правосудног система у складу са алатима *CEPEJ*-а и најбољим европским праксама;
- гарантовање поштовања принципа правне безбједности и досљедности судске праксе;
- даље унапређење ефикасности правосуђа, уз посвећивање посебне пажње гарантовању права на правично суђење у разумним роковима и смањивању броја неријешених предмета;
- даље унапређење квалитета услуга правосудног кадра како би се обезбиједило доношење одлука на основу тачних закључака заснованих на подацима, уз посвећивање посебне пажње усклађивању судске праксе помоћу алата информационих технологија (ИТ) и већу примјену електронских списа;
- јачање интегритета и враћање повјерења јавности у правосуђе.

42. Европска комисија је стога нагласила да ентитетски прописи треба хитно да се измијене у циљу преноса извршења малих и неспорних потраживања са судова на професионалне извршиоце, "Годишњи извјештај Европске комисије за 2024. годину – Босна и Херцеговина.", стр. 31.

43. Венецијанска комисија, CDL-AD(2024)015, Мишљење о начину избора судија Уставног суда; CDL-AD(2024)002, Мишљење о одређеним питањима у вези са функционисањем Уставног суда Босне и Херцеговине, CDL-AD(2023)003, Мишљење о нацрту закона о судовима Босне и Херцеговине, CDL-AD(2024)009, Привремено наставно мишљење на претходна мишљења о нацрту закона о Високом судском и тужилачком савјету. Етничка димензија се појављује као лајтмотив у свим мишљењима Венецијанске комисије у којима се истиче услов постојања правосуђа које представља народ те препоручује измјена постојећег позивања на конститутивне народе.

44. Венецијанска комисија, CDL-AD(2025)004, Наставно мишљење на претходна мишљења о нацрту закона о Високом судском и тужилачком савјету.

Очекивани исходи

- Унапријеђен квалитет и ефикасност правосудног система у складу са стандардима и алатима *СЕРЕЈ*-а (укључујући управљање предметима, статистичке податке о раду правосуђа и платформе за приказ података о ефикасности рада правосуђа, управљање временом и смањивање броја неријешених предмета, сајбер правосуђе и анкете задовољства корисника судова).
- Проширена одјељења за судску праксу у одабраним судовима, која раде у складу са најбољим европским праксама.
- Побољшана усклађеност и досљедност судске праксе кроз подршку и успостављање одјељења за судску праксу у судовима различитих нивоа.⁴⁵
- Унапријеђени капацитети у правосуђу везани за функционалне ИТ алате ради даљег уједначавања судске праксе и усклађивања са пресудама Европског суда.

Главни домаћи партнери

Министарства правде (Босна и Херцеговина, Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска), ВСТС Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине, Апелациони суд Брчко дистрикта, врховни судови (Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска), Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, Парламент Федерације Босне и Херцеговине, Народна скупштина Републике Српске, предсједници судова, главни тужиоци, судије и тужиоци, административно особље судова, адвокатске коморе (Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска), центри за едукацију судија и тужилаца (Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска), Правосудна комисија Брчко дистрикта, правни факултети универзитета у Босни и Херцеговини.

2.4.2 Затвори – полиција – лишавање слободе

Након посјете 2021. године у оквиру које се провјеравало поступање са особама ухапшеним и притвореним од стране различитих полицијских агенција на државном, ентитетском и кантоналном нивоу, *СРТ* је изразио озбиљну забринутост због бројних навода о физичком злостављању лица лишених слободе од стране службеника органа за спровођење закона. Такође је указано на слаб напредак у подручју здравствене заштите затвореника, посебно у смислу лошег стања везаног за превентивне здравствене прегледе и вођењу евиденције о повредама.

СРТ је у септембру 2024. године обавио десету периодичну посјету Босни и Херцеговини у оквиру које су процјењиване мјере предузете ради спровођења претходних препорука те је провјеравано поступање са корисницима три дома социјалне заштите у оба ентитета и положај страних држављана лишених слободе у складу са важећим прописима о миграцији.

Помоћ у оквиру Акционог плана за период 2022–2025. била је усмјерена на унапређење знања и вјештина полицијских службеника везаних за поступање са лицима лишеним слободе, упознавање са техникама вођења информативних разговора у полицији и израду протокола за обезбјеђивање скупова. Развојем капацитета структура за обуку и увођењем нових оперативних процедура у више полицијских агенција у Босни и Херцеговини утрт је пут даљој примјени приступа заснованог на поштовању људских права. Поред тога, пружана је и помоћ у унапређењу третмана и рехабилитације починилаца кривичних дјела са душевним сметњама.

Након усвајања измјена и допуна Закона о омбудсмену у августу 2023. године, којима је Институција омбудсмена именована за превентивни механизам за спречавање мучења и злостављања, пружана је помоћ у изради методологије обављања посјета и процјене услова у установама у којима се налазе лица лишене слободе. Истовремено, Савјет Европе је активно пружао подршку у увођењу интегрисаног информационог система за управљање затворима (*IPMIS*) за обраду и вођење података о затвореницима, што је допринијело унапређењу рада и надзора затвора у оквиру мултидисциплинарног приступа коришћењу затворског софтвера.

Након усвајања Стратегије Босне и Херцеговине за превенцију и борбу против тероризма (2021–2026) и пратећег акционог плана, израђени су посебни алати, програми, процедуре и модули обуке за затворско особље ангажовано на пословима управљања и рехабилитације насилних и екстремистичких затвореника, такође ради спречавања даље радикализације у затвору и након пуштања на слободу. Јединствени алати за НЕЗ су усвојени и успјешно примјењени, нарочито у Државном затвору у којем су насилни и екстремистички затвореници тренутно смјештени на централизован начин. Државни затвор би требало да постане регионални центар изврсности који ће служити као центар за питања радикализације у затворима и управљање насилним и

45. То подразумева додатну подршку одјељењима за судску праксу успостављеним на нивоу највиших судова, као и подршку у успостављању одјељења за судску праксу у одабраним другостепеним судовима.

екстремистичким затвореницима. Поред тога, затворске оперативне јединице које су успостављене у свим затворима показале су се као драгоцен ресурс за прикупљање и анализу података и размјену информација са агенцијама за спровођење закона, чиме се олакшава међуагенцијска сарадња.

У оквиру Акционог плана додатни напори би могли да се уложе у обезбјеђивање поштовања људских права у раду полиције и унапређење пракси спровођења закона, институционалну изградњу и унапређење капацитета превентивног механизма, као и у даље унапређење услова за ресоцијализацију и реинтеграцију форензичких пацијената.

Надаље, помоћ би могла да се пружи за унапређење капацитета казнено-поправних установа, укључујући управљање затворима, унапређење заштитних механизма против злостављања, стварање услова који повољно утичу на рехабилитацију водећи рачуна о специфичностима рањивих група у затвору (жене, малолетници итд.), као и унапређење здравствене заштите затвореника. Посебна пажња би могла да се посвети обезбјеђивању одрживости мјера за спречавање радикализације у затворима и анализи изводљивости увођења пробацијске службе/служби у Босни и Херцеговини, пошто су органи изразили велико интересовање у том погледу. Техничка сарадња у овој области биће планирана тако да се одговори на препоруке *CPT-a*, као и других међународних партнера,⁴⁶ у којима се Босна и Херцеговина позива да предузме сљедеће:⁴⁷

- да спроведе реформу затвора, уз обраћање посебне пажње на унапређење управљања затворима, третмана и рехабилитације различитих категорија затвореника, унапређење здравствене заштите у затворима, модернизацију обуке особља, даљи рад на дигитализацији у сарадњи са другим релевантним агенцијама, увођење пробацијске службе/служби, укључујући регулаторни оквир и мјере институционалне изградње, као и његовање проактивне културе против злостављања, интерно и екстерно.
- да модернизује рад полиције, укључујући подршку у усклађивању постојећих пракси у раду полиције са међународним стандардима заштите података, промовисању поштовања људских права у оквиру почетне обуке и стручног усавршавања, изради стратегија за сузбијање злостављања у сарадњи са тужилаштвима и полицијом, унапређењу механизма за праћење рада полиције, одговорности и интегритета службеника органа за спровођење закона;
- да унаприједи бригу о форензичким пацијентима, да обезбиједи стручни кадар који постоји у Специјалној болници за психијатрију Соколац у другим болницама и установама у које се смјештају форензички пацијенти ради спровођења сврсисходних програма третмана и предотпусних интервенција ради ефикасније рехабилитације и ресоцијализације у сарадњи са локалном заједницом. Проширивање мреже добрих пракси сразмјерно доприноси унапређењу протокола заштите и сигурности у смислу поштовања људских права;
- да унаприједи капацитете Институције омбудсмена за људска права, а посебно националног превентивног механизма (НПМ) за извршавање послова из његове надлежности и подизање свијести затворског особља, цивилног друштва те самих особа лишених слободе о надлежностима, те да превентивном механизму помогне у ефикасној сарадњи са истражним органима у пријављивању наводног злостављања;
- да обезбиједи одрживу примјену мјера и политика за спречавање радикализације у свим затворима у Босни и Херцеговини, једнообразну примјену посебних алата, програма и протокола за НЕЗ, као и примјену приступа међуресорне сарадње у рехабилитацији насилних и екстремистичких затвореника током издржавања затворске казне и њиховој реинтеграцији у друштво.

46. Приступ који подразумијева сарадњу Савјета Европе и ЕУ у поређењу резултата мониторинга *CPT-a* и извјештаја ЕУ о напретку омогућава заједничку процјену предузетих мјера за испуњавање очекиваних стандарда.

47. Савјет Европе (2021), "Извјештај *CPT-a* за Босну и Херцеговину".

Очекивани исходи

- Унапријеђени механизми заштите од злостављања у затворима, унапријеђен регулаторни и институционални оквир за извршење кривичних санкција, укључујући дигитално управљање подацима и размјену информација између институција, унапријеђени капацитети особља за управљање, рехабилитацију и здравствену заштиту затвореника, уз вођење рачуна о специфичним потребама рањивих група у притвору.
- Израђен законодавни оквир и испуњени предуслови за институционалну организацију пробацијске службе/служби.
- Боља усклађеност рада полиције са међународним стандардима, укључујући стратегије и праксе за сузбијање злостављања, ефикасну сарадњу између полиције и тужилаштва, функционисање механизма за праћење рада полиције и већу одговорност и интегритет службеника органа за спровођење закона.
- Унапријеђена брига о форензичким пацијентима и спровођење програма третмана и предотпусних интервенција.
- Унапријеђени капацитети и улога Институције омбудсмена за заштиту људских права у свјетлу проширених надлежности за спречавање злостављања.
- Органи у потпуности преузели одговорност за примјену алата за спречавање радикализације, посебних програма управљања насилним и екстремистичким затвореницима и протокола реинтеграције, укључујући планске континуиране мјере којима би се обезбиједила њихова једнообразна примјена у различитим агенцијама.

Главни домаћи партнери

Министарство безбједности Босне и Херцеговине, Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине, Министарство унутрашњих послова Федерације Босне и Херцеговине, Министарство унутрашњих послова Републике Српске, министарства правде Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске, Министарство здравља Федерације Босне и Херцеговине, Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске, Обавјештајно-безбједносна агенција, СИПА, Гранична полиција Босне и Херцеговине, Служба за послове са странцима, Полиција Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, судска полиција (Босна и Херцеговина, Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска, Брчко дистрикт) и Завод за форензичку психијатрију Соколац, Институција омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, Тужилаштво Босне и Херцеговине, Федерално тужилаштво (Федерација Босне и Херцеговине), Републичко јавно тужилаштво Републике Српске, Тужилаштво Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

2.5 ЈАЧАЊЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ, ЗАШТИТЕ И ИНТЕГРИТЕТА ДРУШТВА И ПОЈЕДИНАЦА

Циљ овог оперативног стуба је гарантовање безбједности, заштите и интегритета друштва и појединаца те он, сходно томе, обухвата сљедеће потпрограме:

- корупција – прање новца – привредни криминал
- дигитални изазови: умјетна интелигенција – компјутерски криминал – заштита података
- интегритет и управљање у спорту

Ове мјере ће допринијети остваривању циљева одрживог развоја (SDG) у Босни и Херцеговини, а посебно циља 3 (здравље и благостање – потциљ 3.6 и 3.9), циља 4 (квалитетно образовање – потциљ 4.7), циља 5 (родна равноправност – потциљ 5.2), циља 10 (смањење неједнакости – потциљ 10.3), циља 11 (одрживи градови и заједнице – потциљ 11.1 и 11.2) и циља 16 (мир, правда и јаке институције – потциљ 16.1, 16.2, 16.3, 16.4, 16.5 и 16.7).

2.5.1 Корупција – прање новца – привредни криминал

У периоду између 2012. и 2024. године [резултат](#) Босне и Херцеговине у [Индексу перцепције корупције](#) организације *Transparency International* прогресивно је падао са 42 на 33.

Босна и Херцеговина је ипак остварила одређени напредак у сузбијању корупције и прања новца захваљујући јачању својих законодавних и институционалних оквира. Власти су 2024. године усвојиле Закон о спречавању сукоба интереса у институцијама на нивоу Босне и Херцеговине и Стратегију за борбу против корупције и Акциони план 2024–2028. што је у складу са дугогодишњим препорукама групе GRECO и захтјевима ЕУ. Слично томе, власти су у фебруару 2024. године усвојиле Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма на државном нивоу. Уз подршку Савјета Европе, Савјет министара Босне и Херцеговине је такође усвојио процјену ризика од прања новца и финансирања тероризма повезаних са виртуелном имовином и пружаоцима услуга повезаних са виртуелном имовином за период 2024–2027. те пратећи акциони план. Поред тога,

усвојена је нова стратегија за борбу против корупције на државном нивоу за период 2024–2028. и акциони план за њену реализацију чиме је створен оквир за даљи рад. Захваљујући стручној помоћи пруженој у оквиру Акционог плана за период 2022–2025. финализиран је нацрт измјена и допуна Закона о финансирању политичких странака чиме је он усклађен са међународним стандардима. Конгрес је констатовао да је ЦИК на локалним изборима 2024. проактивно радио на сузбијању изборне корупције, али да је потребно даље да се ради на подизању свијести о овом питању.

Упркос томе, степен спровођења препорука групе GRECO из четвртог круга евалуације⁴⁸ под називом “Спречавање корупције међу члановима парламента, судијама и тужиоцима” и петог круга евалуације под називом “Спречавање корупције и промовисање интегритета у централним владама (највише извршне функције) и агенцијама за спровођење закона” и даље је низак.

У Извјештају о усклађености у петом кругу евалуације усвојеном у новембру 2024, GRECO је констатовао да провјере интегритета особа којима су повјерене највише извршне функције нису уведене, осим за чланове Савјета министара. Нису ријешена још нека питања, као што су увођење правила о начину на који особе на највишим извршним функцијама ступају у контакте са лобистима, мјере за повећање транспарентности поступка доношења закона и обезбјеђивање одговарајућих финансијских и људских ресурса Агенцији за спречавање корупције и координацију борбе против корупције. Што се тиче агенција за спровођење закона, GRECO је истакао да формални механизам редовних провјера интегритета, које су усмјерене на потенцијални сукоб интереса, мора да буде уведен за све полицијске службенике. Од власти се такође очекује да предузму додатне мјере ради гарантовања транспарентности и јавног надзора конкурса за постављање вишег руководства. Додатни напори морају да се уложе за равномјерну заступљеност полова, ротацију особља и спречавање сукоба интереса (у служби и након напуштања агенције за спровођење закона). Оквир за заштиту звјездача треба да се суштински побољша.

У “Извјештају о петом кругу узајамне евалуације”, објављеном у децембру 2025, тијело Савјета Европе задужено за праћење спровођења мјера за сузбијање прања новца, MONEYVAL, позвало је Босну и Херцеговину да унаприједи мјере за сузбијање прања новца и финансирања тероризма.

У процјени се истиче умјерена ефикасност у разумијевању ризика, међународној сарадњи, коришћењу обавјештајних података и истрагама прања новца/финансирања тероризма. У евалуацији је такође истакнута потреба за темељним побољшањима у примјени финансијских санкција UNA и идентификацији и ублажавању ризика од финансирања тероризма у непрофитном сектору. Иако су истраге прања новца резултовале осуђујућим пресудама, оне су само дјелимично усклађене са профилем ризика земље, а неопходно је и значајно унапређење по питању одузимања имовине. Оцијењено је да кривично гоњење и осуђујуће пресуде у области финансирања тероризма нису у складу са профилем ризика земље те да постоје ограничења у разумијевању ризика. Сектори као што су нотари и финансијске институције и одређене нефинансијске организације и самосталне професије (DNFBP) заостају у примјени појачаних контрола политички експонираних лица. Спровођење мјера за спречавање злоупотребе правних лица и даље је отежано због недовољне координације на државном нивоу. Међународна сарадња је углавном задовољавајућа, али агенције за спровођење закона нису проактивне у иницирању полицијске сарадње у вези са ризицима финансирања тероризма. На основу ових резултата, MONEYVAL је одлучио да спроведе поступак појачаног праћења.

Европска комисија је у свом извјештају о Босни и Херцеговини из 2024. такође истакла недостатке у одређеним областима указујући на непотпуно успостављен институционални оквир и на некоординисаност и неефикасност рада тијела за спречавање корупције.

Истакнуто је да се замрзавање, управљање и одузимање незаконито стечене имовине не обавља ефикасно те да канцеларија за одузимање имовинске користи на државном нивоу још увијек није успостављена нити именована. Регистри стварног власништва, са приступном тачком за надлежне органе, још увијек нису успостављени.⁴⁹

Поред текуће реализације акционих планова за спровођење државне стратегије за борбу против организованог криминала 2023–2026, ефикасно разбијање криминалних организација у Босни и Херцеговини је отежано због неусклађености кривичних закона и недостатка одговарајуће институционалне координације, укључујући између полиције и тужилаштва.⁵⁰

48. Погледати GRECO (2023), “Други прелиминарни извјештај о усклађености у четвртом кругу евалуације” и GRECO (2024), “Трећи прелиминарни извјештај о усклађености у четвртом кругу евалуације”.

49. “Годишњи извјештај Европске комисије за 2024. годину – Босна и Херцеговина.”

50. Ibid.

Техничка сарадња у овој области биће планирана на основу извјештаја и закључака релевантних механизма Савјета Европе за мониторинг и стручних савјетодавних тијела,⁵¹ као и на основу резултата подршке пружене у оквиру Акционог плана за период 2022–2025. у циљу остваривања следећег:

- унапређење и стандардизација провјера интегритета и механизма за спречавање сукоба интереса особа на највишим извршним функцијама, укључујући увођење квалитетних поступака провјере прије именовања, обезбјеђивање редовних детаљних провјера интегритета и унапређење система пријављивања имовине;
- допуна постојећих етичких кодекса СИПА-е практичним смјерницама; унапређење обавезне обуке на тему етике и интегритета за новозапослене и постојеће особље те обезбјеђивање редовних безбједносних провјера везаних за интегритет;
- унапређење капацитета Агенције за спречавање корупције и координацију борбе против корупције за ефикасно извршавање послова;
- унапређење транспарентности и мјера за ограничавање ризика од сукоба интереса у свим фазама рада у служби;
- значајно унапређење оквира за заштиту звјездача;
- унапређење опште ефикасности механизма СПН/ФТА, између осталог кроз даље усавршавање вјештина и знања тијела за надзор *DNFBP*-ова за идентификацију специфичних секторских ризика, координацију пракси надзора и систематско прикупљање података о ризицима ради обезбјеђивања досљедног приступа заснованог на процјени ризика у свим секторима;
- унапређење мјера одвраћања и одговорности кроз јачање законодавног оквира за циљане финансијске санкције;
- подршка политикама и поступцима усмјереним на давање приоритета идентификацији, истрази и процесуирању кривичних дјела прања новца ради обезбјеђивања усклађености поступака са профилем ризика земље, као и одговарајућу међународну сарадњу у вези са тим дјелима, повезаним предикатним кривичним дјелима и финансирањем тероризма;
- унапређење познавања и тумачења кривичних дјела финансирања тероризма у органима за спровођење закона, тужилаштвима и судовима;
- унапређење капацитета надлежних органа за спровођење финансијских истрага, заступање оптужница и доношење пресуда у предметима привредног криминала и јачање законодавног и институционалног оквира за одузимање имовине;
- спровођење процјена ризика ради темељнијег упознавања органа са (i) пријетњама и рањивостима повезаним са финансирањем тероризма и (ii) ризицима финансирања тероризма везаним за непрофитне организације;
- спровођење детаљне процјене непрофитних организација на основу процјене ризика ради обезбјеђивања тачне идентификације и управљања потенцијалним ризицима финансирања тероризма што би у коначности требало да за резултат има прилагођенији и ефикаснији надзор над сектором;
- унапређење транспарентности података о стварном власништву, између осталог и кроз подршку успостављању регистара стварног власништва са адекватним, тачним и ажурним информацијама;
- унапређење знања надлежних надзорних органа у области СПН/ФТА о секторским и институционалним ризицима везаним за (i) приређиваче игара на срећу; (ii) нотаре; (iii) агенте за продају некретнина; (iv) трговце племенитим металима и драгим камењем и (v) пружаоце корпоративних услуга.

51. "Пети циклус евалуације у Босни и Херцеговини. Спречавање корупције и промицање интегритета у централним владама (највише извршне функције) и агенцијама за спровођење закона" и "Извјештај о петом кругу узајамне евалуације, Босна и Херцеговина, Мјере за сузбијање прања новца и финансирања тероризма".

Очекивани исходи

- Унапријеђен и усклађен законодавни оквир и оквир политика у области сузбијања корупције у складу са стандардима и најбољим праксама Савјета Европе и другим међународним стандардима и најбољим праксама.
- Унапријеђена транспарентност, одговорност и повјерење јавности у управљање кроз механизме за промовисање интегритета, спречавање корупције и непримјереног утицаја на одлучивање у јавном сектору.
- Унапријеђене мјере спречавања и надзора у области СПН/ФТА.
- Унапријеђена транспарентност података о стварном власништву, мјера одвраћања и спречавања злоупотребе корпоративних субјеката у сврху прања новца и финансирања тероризма.
- Унапријеђени капацитети органа за спровођење финансијских истрага, заступање оптужница и доношење пресуда у предметима корупције, прања новца и финансирања тероризма.
- Унапријеђене вјештине и пракса домаћих органа за дјелотворно улажење у траг, одузимање и располагање незаконито стеченом имовином, укључујући управљање том имовином.
- Унапријеђени капацитети органа за спровођење закона за заштиту звјездача.
- Усклађен правни оквир за примјену циљаних финансијских санкција у складу са резолуцијама Савјета безбједности УН-а 1267/1989 и 1988 те 1373, као и одговарајућим препорукама Организације за контролу и спречавање прања новца.
- Унапријеђено познавање ризика финансирања тероризма и способности за спровођење одговарајућих корективних мјера у циљу њиховог смањивања.

Главни домаћи партнери

Министарство безбједности Босне и Херцеговине, Министарство правде Босне и Херцеговине, Министарство правде Федерације Босне и Херцеговине, Министарство правде Републике Српске, Министарство унутрашњих послова Федерације Босне и Херцеговине, Министарство унутрашњих послова Републике Српске, тужилаштва (Босна и Херцеговина, Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска и Брчко дистрикт Босне и Херцеговине), СИПА/Финансијско-обавјештајно одјељење, Правосудна комисија Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, ЦИК Босне и Херцеговине, супервизори банкарског сектора (Федерација Босне и Херцеговине и Република Српска), органи надзора банкарског сектора, Нотарска комора Федерације Босне и Херцеговине, управе за инспекцијске послове у Федерацији Босне и Херцеговине и Републици Српској и Дирекција за финансије Брчко дистрикта, Агенција за спречавање корупције и координацију борбе против корупције, Комисија за одлучивање о сукобу интереса у институцијама на нивоу Босне и Херцеговине.

2.5.2 Дигитални изазови: умјетна интелигенција – компјутерски криминал – заштита података

Умјетна интелигенција

[Оквирна конвенција о умјетној интелигенцији](#) и људским правима, демократији и владавини права Савјета Европе отворена је за потписивање 5. септембра 2024. године. На својој 81. сједници одржаној 12. јуна 2025. Савјет министара Босне и Херцеговине прихватио је нацрт основа за приступање БиХ Оквирној конвенцији. У оквиру Акционог плана би, на захтјев, могла да се предвиди сарадња у овој области, посебно у виду техничке и правне стручне помоћи у изради неопходног оквира који би омогућио потписивање и накнадну ратификацију ове конвенције. Поред тога, могле би да се спроведу активности развоја капацитета на основу [Методологије за процјену ризика и утицаја система умјетне интелигенције са аспекта људских права, демократије и владаvine права](#) (методологија *HUDERIA*). Овај алат Савјета Европе пружа смјернице и структурисан приступ спровођењу процјена ризика и утицаја система УИ. Очекивани учесници су доносиоци одлука у јавним или приватним тијелима, нарочито оне особе укључене у увођење нових система УИ или њихову даљу употребу.

Очекивани исходи

- Унапријеђен правни оквир у области технологија УИ у циљу усклађивања са међународним добрим праксама и Оквирном конвенцијом Савјета Европе о умјетној интелигенцији и људским правима, демократији и владавини права.
- Унапријеђени капацитети доносилаца одлука у државним и ентитетским органима и приватном сектору како би били припремљени и како би могли да препознају потенцијалне ризике технологија УИ за људска права, владавину права и демократију кроз усвајање и примјену методологије *HUDERIA*.

Главни домаћи партнери

Домаћи органи који учествују у изради правних оквира или прописа којима се уређују развој и примјена УИ у оквиру Стратегије развоја 2021–2027. коју је усвојио Парламент Федерације Босне и Херцеговине; релевантни органи (државни и ентитетски ниво) који пружају услуге засноване на умјетној интелигенцији; Агенција за заштиту личних података Босне и Херцеговине; адвокатске коморе (Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска); и приватни сектор (нпр. домаћи и мултинационални пружаоци услуга интернета, компаније у ИТ индустрији).

Компјутерски криминал

Босна и Херцеговина је потписница Конвенције Савјета Европе о компјутерском криминалу (Конвенција из Будимпеште) и њеног Првог додатног протокола о кажњавању дјела расистичке и ксенофобичне природе учињених путем компјутерских система, док још није потписница Другог додатног протокола о појачаној сарадњи и откривању електронских доказа. Упркос почетној забринутости неких институција у вези с примјеном Другог додатног протокола, Министарство безбједности и Тужилаштво Босне и Херцеговине активно су се залагали за његово потписивање. До децембра 2024. године обезбијеђена су сва потребна институционална одобрења чиме су створени предуслови да Босна и Херцеговина потпише овај протокол. Поред тога, земља активно учествује у четвртном кругу евалуација које спроводи Комитет за компјутерски криминал у свим државама потписницама.

Према ранијој процјени међународних експерата, домаће законодавство је само дјелимично усклађено са Конвенцијом из Будимпеште уз одређени број мањкавости које треба да се ријеше на државном нивоу. Босна и Херцеговина још увијек нема посебну стратегију за борбу против компјутерског криминала. Због свог сложеног административног уређења, земља нема независан тим за одговор на рачунарске инциденте.

Досадашња подршка Савјета Европе у развоју капацитета допринијела је унапређењу међуагенцијске сарадње и размјене информација, као и институционалних капацитета за сарадњу на међународном нивоу. Криминалистички инспектори, тужиоци и стручњаци стекли су додатна знања о дигиталним трендовима и пријетњама, укључујући сајбер нападе под покровитељством државе, отпорност на уцјењивачки софтвер (*ransomware*), криптовалуте и утицај УИ на дигиталне истраге. Домаће законодавство је унапријеђено измјенама и допунама Закона о кривичном поступку Републике Српске из 2021. године у вези са електронским доказима.

Ослањајући се на резултате досадашње сарадње, Акциони план би могао додатно да оснажи и подржи капацитете полиције и тужилаштва у блиској сарадњи са институцијама за обуку ради систематског укључивања тема везаних за компјутерски криминал у програме едукације. Посебан нагласак ће бити стављен и на даље усклађивање са Конвенцијом из Будимпеште и другим релевантним инструментима Савјета Европе, укључујући подршку очекиваним правним реформама неопходним за омогућавање примјене Другог додатног протокола уз Конвенцију о рачунарском криминалу о појачаној сарадњи и откривању електронских доказа.

Очекивани исходи

- Унапријеђен законодавни оквир и оквир политика у области компјутерског криминала и електронских доказа у потпуности у складу са Конвенцијом из Будимпеште и њеним протоколима.
- Побољшана примјена координисаних политика и стратегија сајбер безбједности у надлежним органима.
- Додатно унапријеђени капацитети органа за откривање, заплъну и одузимање имовинске користи прибављене компјутерским криминалом, спречавање прања новца на интернету и обезбјеђивање електронских доказа.
- Појачана међуагенцијска сарадња за потребе спровођења паралелних финансијских истрага у предметима компјутерског криминала.
- Унапријеђене мјере за подстицање механизма размјене информација и обавјештајних података о компјутерском криминалу између јавног и приватног сектора те између органа кривичног правосуђа и институција/индустрије сајбер безбједности.
- Додатно унапријеђени капацитети институција укључених у сузбијање компјутерског криминала за сарадњу на међународном нивоу.
- Унапријеђени капацитети правосудних органа за кривично гоњење и доношење пресуда у предметима компјутерског криминала и оцјену електронских доказа.

Главни домаћи партнери

Министарство безбједности Босне и Херцеговине, Министарство правде Босне и Херцеговине, тужилаштва (Босна и Херцеговина, Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска), Федерално министарство унутрашњих послова (Федерација Босне и Херцеговине), Министарство унутрашњих послова Републике Српске, СИПА, Агенција за заштиту личних података Босне и Херцеговине, Финансијско-обавјештајна јединица, Финансијско-обавјештајно одјељење, ентитетски центри за обуку судија и тужилаца, национални и секторски тимови за одговор на рачунарске инциденте/тимови за одговор на сајбер инциденте, правосуђе, приватни сектор, пружаоци услуга интернета (домаћи и мултинационални), удружења банака и компаније за заштиту сигурности информација.

Заштита података

Босна и Херцеговина је потписница Конвенције о заштити лица у погледу аутоматске обраде личних података. Земља је такође ратификовала Протокол којим се измјењује и допуњује Конвенција, као и Додатни протокол у вези са надзорним тијелима и међународном размјеном података. Тренутно се, међутим, чини да законодавство Босне и Херцеговине није у потпуности усклађено са међународним стандардима и потписаним конвенцијама. Постојећи прописи о заштити података се и даље тумаче на начин који омогућава заштиту приватних, а не јавних интереса, чиме се омета превенција и сузбијање корупције.⁵² Савјет Европе је спреман да, на захтјев, пружи намјенску помоћ по овом питању.

Очекивани исходи

- Унапријеђени законски оквири за заштиту података и приступ информацијама, у складу са ратификованом Конвенцијом о заштити лица у погледу аутоматске обраде личних података.
- Унапријеђени капацитети Агенције за заштиту личних података за обављање послова из њене надлежности, посебно у погледу подизања свијести.
- Унапријеђени капацитети управа и других релевантних актера за омогућавање приступа информацијама уз истовремено поштовање принципа заштите личних података.

Главни домаћи партнери

Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине, Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине, Федерално министарство образовања и науке (Федерација Босне и Херцеговине), Министарство правде Босне и Херцеговине, Агенција за заштиту личних података Босне и Херцеговине, ентитетски судови, органи за спровођење закона, тужилаштва, центри за едукацију судија и тужилаца (Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска), адвокатске коморе (Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска), цивилно друштво, просвјетни радници и други релевантни органи.

52. "Годишњи извјештај Европске комисије за 2024. годину – Босна и Херцеговина."

2.5.3 Интегритет и управљање у спорту

Спорт је важан сегмент друштва пошто окупља људе око вриједности као што су поштовање, једнакост, а посебно родна равноправност и правичност, и као такав представља средство и алат за промовисање принципа и вриједности Савјета Европе. Заштита интегритета спорта је кључна за очување његове друштвене и образовне улоге. Међутим, спорт се суочава са сложеним и стално промјенљивим пријетњама, као што су допинг, насиље на спортским догађајима, манипулација такмичењима, корупција, кршење људских права и кршење владавине права, што прогресивно нарушава повјерење друштва. Очување интегритета спорта подразумијева посвећивање посебне пажње едукацији и примјени постојећих стандарда, посебно у погледу заштите звијезда и фер антидопинг дисциплинских поступака.

Босна и Херцеговина је потписница Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским догађајима, а посебно на фудбалским утакмицама, као и Антидопинг конвенције и њеног додатног протокола. Такође је чланица Проширеног парцијалног споразума о спорту.

У овој области би у оквиру Акционог плана могла да се планира техничка сарадња у оквиру које би се пружала подршка примјени и ратификацији Конвенције о манипулацији спортским такмичењима и Конвенције о интегрисаном приступу безбједности, сигурности и услугама на фудбалским утакмицама и другим спортским догађајима. Поред тога би могло да се ради на унапређењу антидопинг система у складу са налазима и препорукама Мониторинг групе из 2024. године.

Коначно, могла би да се обезбиједи промоција и примјена Европске повеље о спорту кроз подршку и додатну посјету тима Проширеног парцијалног споразума о спорту и техничку сарадњу у контексту иницијативе “[Start to Talk](#)” која има за циљ обезбјеђивање сигурног амбијента за бављење спортом за дјецу.

Очекивани исходи

- Унапријеђене политике, законодавство и праксе ради гарантовања етике, инклузивности, правичности и безбједности у спорту у складу са стандардима Савјета Европе.

Главни домаћи партнери

Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине, Федерално министарство културе и спорта (Федерација Босне и Херцеговине), антидопинг агенције, ентитетска и кантонална министарства спорта, домаћи спортски савези, Олимпијски комитет Босне и Херцеговине, организације цивилног друштва.

2.6 УЧВРШЋИВАЊЕ ДЕМОКРАТСКИХ ВРИЈЕДНОСТИ У ЕВРОПСКИМ ДРУШТВИМА

Циљ овог оперативног стуба је учвршћивање демократских вриједности у Босни и Херцеговини код појединаца те, сходно томе, он обухвата сљедеће потпрограме:

- слобода изражавања и информисања, безбједност новинара;
- локална демократија;
- избори, демократско управљање и дијалог, цивилно друштво;
- образовање (укључујући образовање из историје и суочавање с прошлошћу);
- млади.

Ове мјере ће допринијети остваривању циљева одрживог развоја (SDG) у Босни и Херцеговини, а посебно циља 4 (квалитетно образовање – потциљ 4.7), циља 5 (родна равноправност – потциљ 5.1 и 5.5), циља 10 (смањење неједнакости – потциљ 10.2 и 10.3), циља 11 (одрживи градови и заједнице – потциљ 11.3) и циља 16 (мир, правда и јаке институције – потциљ 16.1, 16.3, 16.6 и 16.7).

2.6.1 Слобода изражавања и информисања, безбједност новинара

Босна и Херцеговина се и даље суочава са значајним изазовима у области слободе изражавања и приступа информацијама, укључујући кашњења у ажурирању кључних елемената правног и институционалног оквира. Слобода медија је под све већим притиском, посебно због поновног увођења инкриминације клевете у Републици Српској 2023. године и доношења Закона о посебном регистру и јавности рада непрофитних организација Републике Српске у фебруару 2025. године

упркос забринутости коју су изразили [Повјереник](#) и Венецијанска комисија. Напредак је последњих година успорен, а одговори на нове и сложене изазове у дигиталном окружењу ограничени.

Одређене важне правне реформе, попут израде закона о електронским медијима и комуникацијама на државном нивоу, споро напредују, док друге, укључујући рад на успостављању одрживог правног оквира за јавне медијске сервисе и оглашавање, тек треба да буду финализиране. Кључна питања као што су дезинформисање, говор мржње на интернету, проблеми везани за безбједност и заштита података изискују дуготрајнији и координисанији рад.

Новинари су често мете вербалних пријетњи и напада, а понекад и физичких напада.⁵³ Заштита новинара, као предуслов за слободу медија, од највеће је важности. У 2024. години [Платформа за безбједност новинара](#) Савјета Европе забиљежила је четири упозорења која се односе на Босну и Херцеговину, од којих на једно власти нису одговориле, а једно је у поступку разматрања. Поред тога, политички притисци на медије и новинаре – нарочито у Републици Српској – у комбинацији са тешком економском ситуацијом која се огледа у малом медијском тржишту и недостатку одрживог финансирања додатно отежавају производњу и дистрибуцију квалитетних, провјерених информација. Ови параметри и даље представљају изазов за демократски развој.

Рад Савјета Европе на јачању и заштити слободе изражавања у Босни и Херцеговини и даље је од кључног значаја за демократију. У оквиру Акционог плана за период 2022–2025. Савјет Европе је унаприједио капацитете правника, као и службеника за спровођење закона гдје је то било релевантно, за досљедно тумачење и примјену домаћег законодавства у складу са чланом 10. Конвенције кроз усавршавање њихових вјештина и детаљније упознавање са темама као што су клевета, говор мржње, заштита звиждача и *SLAPP* тужбе.⁵⁴ Поред тога, квалитетнији дијалог између медија, правосуђа и органа за спровођење закона допринио је бољој сарадњи у унапређењу заштите слободе изражавања у Босни и Херцеговини.

Министарство за људска права и избјеглице је добило овлашћења за праћење стања у области слободе изражавања и приступа информацијама у земљи кроз рад новоосноване координационе радне групе.⁵⁵ Министарство је овом иницијативом преузело водећу улогу што је могло да се види кроз координацију [Кампање Савјета Европе за безбједност новинара](#).

Поред тога, унапријеђени су капацитети РАК-а за проактивно усклађивање са европским стандардима, укључујући Директиву о аудиовизуелним медијским услугама, што за резултат има више минималне стандарде заштите и бољу корегулацију садржаја на интернету. РАК и шира јавност такође препознају потребу за координисаним дјеловањем актера из државног и невладиног сектора у циљу дјелотворног сузбијања штетног садржаја.⁵⁶

Захваљујући подршци пружаној у оквиру Акционог плана за период 2022–2025. такође су унапријеђени медијска писменост и вјештине активног грађанства кроз промоцију слободног, квалитетног и безбједног новинарства, како међу медијским актерима тако и код шире јавности, чиме је припремљен терен за потенцијалну стратегију медијске писмености.

У августу 2023. године, Парламент Босне и Херцеговине је усвојио Закон о слободи приступа информацијама на нивоу институција Босне и Херцеговине којим је уведен нови правни режим приступа службеним документима те обавеза јавних органа да проактивно објављују информације. Тијела за праћење примјене [Конвенције Савјета Европе о приступу службеним документима](#) (Конвенција из Тромсеа), односно Група за приступ информацијама и Тијело за консултације страна, оцијенила су да је овај закон начелно у складу са Конвенцијом. У [Извјештају о почетној евалуацији](#)⁵⁷ Групе за приступ информацијама и [закључцима и препорукама](#)⁵⁸ Тијела за консултације страна истакнути су квалитети предметног закона, али и одређена подручја у којима су потребна унапређења. Проблеми у примјени су и даље присутни, посебно у погледу независности жалбеног поступка.⁵⁹ Нека од кључних проблематичних питања у том контексту везана су за

53. Репортери без граница, Босна и Херцеговина. Према индексу медијских слобода организације Репортери без граница за 2025. годину Босна и Херцеговина се налази на 86. мјесту од 180 земаља, док је на крају 2024. била на 81, а 2023. на 64. мјесту од 180 земаља.

54. Након намјенске обуке на ту тему, Уставни суд је експлицитно поменуо Препоруку CM/Rec(2024)2 Комитета министара државама чланицама о сузбијању употребе стратешких тужби против учешћа јавности (*SLAPP* тужбе) у својој судској пракси.

55. Ово тијело је састављено од представника 14 институција, организација цивилног друштва и независних тијела, чиме се обезбјеђује приступ заснован на сарадњи. Комисија је такође именована службеним тијелом задуженим за координацију Кампање Савјета Европе за безбједност новинара.

56. У европским стандардима, као што је Акт ЕУ о дигиталним услугама, истиче се значај приступа који подразумева учешће различитих актера, укључујући регулаторна и саморегулаторна тијела, цивилно друштво, академску заједницу и медије.

57. Извјештај о почетној евалуацији примјене Конвенције из Тромсеа, 16. јул 2024.

58. Закључци и препоруке о примјени Конвенције Савјета Европе о приступу службеним документима у Босни и Херцеговини, 3. октобар 2024.

59. У мају 2024. Министарство правде је увело Регистар захтјева за приступ информацијама.

оснивање Комитета за жалбе у оквиру Савјета министара као другостепеног органа и смањење улоге омбудсмана. Именовање чланова Комитета за жалбе од стране Савјета министара изазвало је оперативне изазове и процедурална кашњења, што је додатно погоршано недоследностима у степену знања и подносилаца захтјева и особља задуженог за поступање по захтјевима за информације. Поред тога, Комитет за жалбе нема законску надлежност за Брчко дистрикт у којем се и даље примјењује стари државни закон чиме је створена правна празнина која је неопходно да се попуни усвајањем посебног закона о приступу информацијама.

Што се тиче општег медијског амбијента у Босни и Херцеговини, [Свјетски индекс слободе медија у 2024.](#) указао је на фрагментацију која не представља прави плурализам. Премда се постојање поузданог јавног емитера чини кључним за приступ грађана информацијама, национални јавни емитер *Радиотелевизија Босне и Херцеговине* (БХРТ) и даље се суочава са ризиком финансијског колапса. У том контексту ПССЕ инсистира да се пронађе трајно рјешење које ће гарантовати одрживо финансирање сва три јавна емитера, а такође позива да се донесу прописи којима ће се обезбиједити транспарентност података о власништву у медијским кућама.

Сходно томе, пружање стручне помоћи могло би да помогне у изради главних законских оквира, укључујући нови закон о електронским медијима. Надовезујући се на резултате сарадње у претходном периоду, Савјет Европе је посвећен јачању капацитета правосуђа, правних стручњака, медијских радника и организација цивилног друштва те, истовремено, пружању подршке раду власти на унапређењу слободе медија и јачању информационог друштва.

У овој области би могла да се планира техничка сарадња усмјерена на промовисање слободе изражавања и медија кроз пружање подршке одговарајућим реформама и развој капацитета релевантних актера за дјелотворну примјену европских стандарда у свакодневном раду. У оквиру ње би могло да се помогне у стварању безбједнијег и плуралистичнијег медијског амбијента и унапређењу заштите новинара уз истовремено сузбијање дезинформација и штетног садржаја кроз, између осталог, унапређење медијске писмености.

Очекивани исходи

- Унапријеђен законодавни оквир и оквир политика у складу са европским стандардима у области слободе изражавања, медија и приступа информацијама.
- Унапријеђени институционални капацитети и механизми сарадње регулаторног тијела за медије и других релевантних тијела, у складу са европским стандардима – укључујући Акт о дигиталним услугама и Европски акт о слободи медија.
- Унапријеђена транспарентност власништва у медијима кроз циљане законске и институционалне мјере које имају за циљ обезбјеђивање веће одговорности и медијског плурализма.
- Унапријеђено остваривање права на приступ јавним информацијама кроз ојачане правне гаранције и практичне мјере примјене – укључујући усклађивање са Конвенцијом из Тромсеа и препорукама из одговарајућих извјештаја о мониторингу.
- Унапријеђени одговори на дезинформације и побољшана медијска писменост чиме се омогућава информисана јавна дебата, критичко мишљење и отпорност на манипулацију информацијама у цијелом друштву – између осталог кроз активности подизања свијести намијењене широј јавности.
- Унапријеђени механизми за безбједност новинара, са посебним освртом на новинарке, укључујући превентивне мјере заштите, дјелотворне одговоре институција, борбу против некажњивости и подршку у вези са *SLAPP* тужбама.
- Унапријеђено знање и практичне вјештине кључних актера – укључујући јавне власти, заступнике у парламенту, правосуђе, органе за спровођење закона, регулаторна тијела, медијске раднике и ОЦД – за примјену релевантних европских стандарда у области слободе изражавања и приступа информацијама у њиховим подручјима рада.

Главни домаћи партнери

Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине, Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине, Федерално министарство образовања и науке (Федерација Босне и Херцеговине), Министарство просвјете и културе Републике Српске, Министарство правде Босне и Херцеговине, координациона радна група/комитет за безбједност новинара, центри за едукацију судија и тужилаца (Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска), Министарство правде Федерације Босне и Херцеговине, Министарство правде Републике Српске, Регулаторна агенција за комуникације Босне и Херцеговине (РАК), Савјет за штампу, ентитетски судови, агенције за спровођење закона, адвокатске коморе (Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска), Факултет политичких наука, тужилаштва, удружење новинара, млади медијски радници, цивилно друштво, медијски актери и друге релевантне заинтересоване стране.

2.6.2 Локална демократија

Након посматрања локалних избора одржаних у Босни и Херцеговини 6. октобра 2024, Конгрес је поздравио техничка побољшања проистекла из измјена и допуна Изборног закона из 2024. године којима су предвиђене јаче мјере заштите интегритета. Инсистирајући на потреби даље консолидације ових измјена кроз практичну примјену и обуку, Конгрес је такође указао на ниску излазности и нагласио потребу за даљим повећањем ангажмана јавности и повјерења како би се омогућио даљи напредак локалне демократије у земљи.⁶⁰

Досадашње активности сарадње у оквиру Акционог плана за период 2022–2025. успјешно су се фокусирали на увођење делиберативне демократије у Граду Мостару кроз пружање помоћи локалним органима у одржавању прве Скупштине грађана 2021. године и обезбјеђивање праћења поштовања препорука грађана са крајњим циљем враћања повјерења грађана у јавне органе након 12-годишње изборне блокаде. Користећи претходно научене лекције, Град Мостар је организовао своју другу, а Град Бања Лука прву скупштину грађана 2024. године добивши намјенску помоћ за даљи развој делиберативних процеса као допуне представничкој демократији у инклузивном доношењу одлука. Пружена је и подршка у унапређењу вјештина локално изабраних представника у области сарадничког управљања, као и у унапређењу међуопштинских и међуентитетских мрежа локалних органа и њихових савеза. Поред тога, Конгрес је спровео свеобухватну студију о праксама поштовања људских права на локалном нивоу у Босни и Херцеговини на основу које су утврђена приоритетна подручја за развој капацитета локалних/регионалних органа за доношење инклузивних политика у циљу заштите најрањивијих и најугроженијих грађана.

У циљу надградње ових постигнутих резултата, у оквиру Акционог плана могла би да се предвиди даља техничка сарадња која ће допринијети Новом демократском пакту и спровођењу препорука из Извјештаја Конгреса о мониторингу за 2019. везаних за примјену Европске повеље о локалној самоуправи⁶¹ у којима се Босна и Херцеговина позива да предузме слjedeће:

- да угради приступ локалне самоуправе у свој устав;
- да ревидира законодавство у циљу спречавања преклапања надлежности и поштовања принципа супсидијарности;
- да обезбиједи систематске консултације са локалним органима о свим питањима која их се тичу;
- да обезбиједи локалним органима одговарајућа и сразмјерна средства, у закону и у пракси, као и да промовише међуопштинску сарадњу;
- да поново размотри законску одредбу којом се ограничава запошљавање у општинама у Републици Српској како би се локалним органима оставила већа слобода одлучивања по том питању како би могли да гарантују ефикасну општинску управу;
- да ревидира одговарајуће прописе у складу са специфичном ситуацијом у Сарајеву и Бањој Луци.

Сходно томе, подршка ће даље бити усмјерена на јачање делиберативних процеса и иновативне демократије ради унапређења квалитета локалног управљања кроз интегритет, инклузивност, родну равноправност, грађанско учешће и доношење политика заснованих на поштовању људских права. У оквиру подршке ће се такође наставити са подстицањем сарадње између локалних/регионалних органа, као и између њихових савеза што ће допринијети унапређењу услуга које пружају локални органи те омогућити становништву у Босни и Херцеговини да има отворену, партиципаторну демократију засновану на поштовању људских права.

60. Конгрес, Препорука бр. 530 (2025), "Локални избори у Босни и Херцеговини". На локалним изборима 2024. године Конгрес је посматрао имплементацију четири пилот-пројекта за увођење нових технологија у изборне процесе. Иако су уочена одређена кашњења и проблеми, Конгрес је констатовао да су промјене уведене уз одговарајуће тестирање, напомињући да су саговорници посматрачке мисије поздравили пилот-пројекте као средство за повећање транспарентности и кредибилитета изборног процеса. Након посматрања претходних кантоналних избора одржаних 2022. године, Конгрес је препоручио да се размотри могућност да се кантонални избори, умјесто заједно са државним, одржавају заједно са општинским изборима. Тиме би се избјегло стављање кантоналних избора у други план због избора на државном нивоу и допринијело јачању локалне демократије.

61. Конгрес, Препорука бр. 442 (2019), "Локална и регионална демократија у Босни и Херцеговини". Сљедећи циклус мониторинга примјене Европске повеље о локалној самоуправи у Босни и Херцеговини планиран је за 2026. годину.

Очекивани исходи

- Унапријеђени капацитети и вјештине локалних/регионалних органа за примјену сарадничког управљања, делиберативне демократије, учешћа грађана и цивилног друштва у доношењу одлука и реформама на локалном нивоу.
- Побољшан квалитет локалног управљања захваљујући развоју капацитета у области јавне етике, транспарентности, одговорности, спречавања корупције и отворене власти.
- Унапријеђена улога и капацитети цивилног друштва за постизање веће друштвене кохезије и боље грађанске контроле рада јавних органа.
- Унапријеђени институционални капацитети два главна савеза општина и градова за заговарање примјене Европске повеље о локалној самоуправи.
- Оснажени локални/регионални органи за развој сарадње кроз међуопштинске и међуентитетске мреже.
- Унапријеђени капацитети локалних органа за омогућавање остваривања и заштиту људских права на локалном нивоу.

Главни домаћи партнери

Релевантна министарства надлежна за јавну управу, локалну самоуправу и људска права на државном, ентитетском и кантоналном нивоу, савези општина и градова у Федерацији Босне и Херцеговине и Републици Српској, локалне власти у Босни и Херцеговини, ОЦД.

2.6.3. Избори – демократско управљање и дијалог – цивилно друштво

Демократски избори су окосница демократије и одлучујући фактор за гарантовање легитимности демократских институција. Грађанско учешће у доношењу одлука је још један важан фактор који, поред избора, доприноси добром демократском управљању на локалном нивоу дајући прилику грађанима и невладиним организацијама да изнесу своје мишљење.

У циљу олакшавања примјене стандарда у овој области у државама чланицама и гарантовања стварног утицаја грађанског учешћа у поступку доношења одлука, Комитет министара је донио “Смјернице за грађанско учешће у политичком одлучивању”, Препоруку [CM/Rec\(2018\)11](#) о потреби јачања, заштите и унапређења простора за цивилно друштво у Европи и Препоруку [CM/Rec\(2018\)4](#) о учешћу грађана у локалном јавном животу. Водећи се истим циљем, Конференција међународних невладиних организација и Конгрес усвојили су [Кодекс добре праксе за грађанско учешће у процесу доношења одлука](#) (измијењен 2019. године).

Надовезујући се на обавезе из Декларације из Рејкјавика и Принципа за демократију из Рејкјавика, Нови демократски пакт за Европу, чије је усвајање планирано за 2026. годину након опширног и инклузивног консултативног поступка, има за циљ да редифинише демократију ради њеног јачања, веће прилагодљивости и инклузивности на основу постојећих политика и инструмената, али и нових иницијатива везаних за три главна стуба: “учење и практиковање демократије”, “заштита демократије” и “иновације за демократију”, између осталог, кроз обезбјеђивање слободних и фер избора, примјену делиберативне и партиципаторне демократије, коришћење нових технологија и обезбјеђивање сврсисходног учешћа младих и цивилног друштва.

Иако је ПССЕ поздравио реформски замах који је донијела нова владајућа коалиција на државном нивоу, ипак је изразио жаљење због чињенице да су општи избори 2022. године по четврти пут одржани у правном и уставном оквиру који је у супротности са Конвенцијом, као и забринутост због “изостанка напретка у одређеним областима које су кључне за функционисање демократских институција”. И ПССЕ и Конгрес су позитивно оцијенили измјене и допуне Изборног закона усвојене прије опшних (2022) и локалних (2024) избора с циљем обезбјеђивања интегритета и транспарентности изборног процеса у складу са европским стандардима.

Иако је Међународна посматрачка мисија, у чијем су саставу Конгрес, Организација за безбједност и сарадњу у Европи (ОЕБС) / Канцеларија за демократске институције и људска права (ОДИХР) и Европски парламент, у својој [изјави о прелиминарним налазима и закључцима](#) након локалних избора одржаних 6. октобра 2024. поновила ову позитивну оцјену – у [коначном извјештају](#) је дато неколико препорука везаних за проблеме, од којих су неки присутни већ дуго, који још треба да се ријеше. У том контексту у оквиру техничке сарадње требало би да се унаприједе институционални капацитети и професионализација ЦИК-а те изборна администрација уопштено, између осталог у погледу нове технологије гласања, подизања свијести међу недовољно заступљеним групама (укључујући бираче који први пут излазе на изборе) и унапређења капацитета медија за праћење и извјештавање.

Када је ријеч о цивилном друштву, посматрачи су такође констатовали постојање дјелимично ограниченог окружења у Босни и Херцеговини те упозорили на усвајање и ступање на снагу Закона о посебном регистру и јавности рада непрофитних организација у Републици Српској, којим се организације цивилног друштва које примају страна средства класификују као “агенти страног утицаја”.

Узимајући у обзир постојећи контекст, техничка сарадња у области избора могла би да се усмјери на:

- унапређење изборног законодавства, укључујући подзаконске акте и праксу, у складу са европским и међународним стандардима;
- унапређење професионалности ЦИК-а кроз пружање подршке раду и развоју Центра за едукацију ЦИК-а;
- повећање капацитета ЦИК-а и унапређење стратешке комуникације, укључујући и ван изборног периода, као и подизање опште свијести, нарочито међу женама, мањинама, особама са инвалидитетом и бирачима који први пут излазе на изборе;
- унапређење капацитета медијских радника за извјештавање и праћење изборног процеса ради обезбјеђивања транспарентности и одговорности у складу са међународним стандардима;
- омогућавање сврсисходних и систематских консултација са цивилним друштвом у оквиру инклузивног дијалога те обезбјеђивање подстицајног амбијента за дјеловање цивилног друштва;
- јачање демократских процеса, а посебно отворености и транспарентности јавних органа;
- омогућавање учешћа грађана, ОЦД и заинтересованих страна у изради политика, акционих планова и доношењу одлука што ће јавним органима помоћи да одговоре на стварне потребе и побољшају квалитет, релевантност и утицај услуга које пружају.

Очекивани исходи

- Унапријеђени капацитети изборне администрације на свим нивоима и стручног кадра за обезбјеђивање транспарентности, инклузивности и интегритета изборних процеса и пракси у складу са стандардима Савјета Европе.
- Подигнута свијест и повећано учешће гласача у изборном процесу, а посебно недовољно заступљених и рањивих група и бирача који први пут излазе на изборе.
- Унапријеђени капацитети медија, политичких странака, осталих актера у изборном процесу и бирача за правилно препознавање, представљање и сузбијање дискриминације, говора мржње, сексизма, родно заснованог насиља и других негативних појава у току избора.

Главни домаћи партнери

ЦИК, изборна администрација, представници медија, представници политичких странака, цивилно друштво и остали актери у изборном процесу.

Мјере за изградњу повјерења

Дејтонским мировним споразумом из 1995. године окончан је сукоб у Босни и Херцеговини.⁶² Међутим, од тада је направљен мали помак у изградњи повјерења и помирењу између подијељених заједница. Међународни актери, укључујући тијела за мониторинг Савјета Европе, досљедно указују на висок степен напетости између различитих заједница. Савјетодавни комитет за спровођење Оквирне конвенције о заштити националних мањина у свом петом мишљењу о стању у Босни и Херцеговини усвојеном у фебруару 2024. године констатовао је да је посљедњих година ситуација погоршана, уз повећање ризика од сукоба.

Савјетодавни комитет је такође позвао органе на свим нивоима да раде на унапређењу интеркултуралног дијалога и међусобног разумијевања између различитих етничких и вјерских група и њихових припадника.

Активности Савјета Европе у области изградње повјерења имају за циљ јачање повјерења и подстицање међусобног разумијевања између припадника подијељених заједница као вида подршке ширем раду на остваривању помирења и демократизацији. Скорашњим активностима обухваћен је низ тематских подручја као што су сарадња између општина, подршка јавним представницима, размјене између стручњака за културно наслеђе, као и његовање међуетничког дијалога и сусрета припадника различитих народа у оквиру Омладинског кампа за мир.

62. Дејтонским мировним споразумом утврђена је међуентитетска линија разграничења којом су неке општине у Босни и Херцеговини подијељене на двије, а у неким случајевима и на четири општине. Овом линијом разграничења такође је подијељена заједничка инфраструктура, као и правни систем, који се, у већини случајева, разликује у Републици Српској и Федерацији Босне и Херцеговине.

Акциони план ће се ослањати на претходно остварене резултате и фокусирати на локални ниво с циљем подстицања дијалога у оквиру и између заједница ради израде локално оријентисаних стратегија за изградњу повјерења. Будуће мјере би могле да буду усмјерене на развијање међусобне подршке између заједница у рјешавању изазова који стоје на путу помирењу, укључујући сузбијање говора мржње и нетрпељивости, инклузивно образовање, исти приступ заједничкој историји и суочавање са прошлошћу те поштовање културног наслеђа као фактора који доприносе помирењу. Ове активности би биле у складу са стандардима Савјета Европе и координисане са другим активностима Савјета Европе у овим областима. Ангажман младих и локалних органа остаје кључни фактор успјеха, уз учешће организација цивилног друштва и стручних група, посебно просвјетних радника, историчара/архивиста и представника медија као кључних партнера.

Очекивани исходи

- Унапријеђен међуетнички дијалог на нивоу локалних заједница.
- Унапријеђена сарадња међу младима из различитих заједница и успостављање одрживих мрежа за изградњу повјерења.

Главни домаћи партнери

Федерација Босне и Херцеговине и Република Српска, локалне власти, ОЦД, новинари, просвјетни радници и академска заједница, представници младих.

2.6.4 Образовање

Савјет Европе види образовање, укључујући право свих на квалитетно образовање, у ширем контексту људских права, као покретачку снагу демократске културе и међусобног разумијевања, сузбијања нетрпељивости и стереотипа, промоције инклузије и једнакости на свим нивоима те његовања поштовања различитости. У складу с тим, у [Принципима за демократију из Рејкјавика](#) приоритет је дат “учешћу младих у демократском животу и процесима одлучивања, укључујући кроз едукацију о људским правима и основним демократским вриједностима попут плурализма, инклузије, недискриминације, транспарентности и одговорности”. Савјет Европе такође ради на изради Новог демократског пакта за Европу у којем се, у једном од стубова, посебно помиње образовање као начин учења и практиковања демократије. Европски простор за грађанско образовање укључен је у Мапу пута за израду Новог демократског пакта.

Расцјепканост сектора образовања у Босни и Херцеговини у постојећем институционалном оквиру (16 министарстава образовања) суштински утиче на начин на који се образовање и образовни садржаји пружају ученицима широм земље. Не постоје систематска рјешења за обезбјеђивање инклузивног и недискриминаторног образовања. *ECRI* је 2024. године поновио свој хитни апел органима да укину све видове дискриминације у образовању, укључујући раздвајање дјеце на основу етничке припадности у “двје школе под једним кровом” истичући да у кантонима Федерације Босне и Херцеговине и даље постоји преко 50 случајева ове праксе. Насупрот томе, указано је на примјере интегрисаног образовања у аутономном Брчко дистрикту.

ПССЕ је такође истакао да је Босна и Херцеговина определијелена да, у оквиру процеса придруживања, настави са спровођењем реформи у циљу укидања свих аспеката сегрегације и дискриминације у образовању уз истовремено поштовање права дјеце на образовање на матерњем језику, како је нагласила Организација Уједињених нација за образовање, науку и културу (*UNESCO*).⁶³

Савјет министара Босне и Херцеговине је 2020. године усвојио “[Препоруке за политике дјеловања са мапом пута за унапређење инклузивног образовања у Босни и Херцеговини](#)” које су заједнички припремила надлежна министарства на државном и ентитетском нивоу, као и 10 кантоналних министарстава образовања. Захваљујући претходној подршци Савјета Европе накнадно су унапријеђени капацитети органа и актера у сектору образовања за примјену овог документа, укључујући блиску сарадњу са пилот-школама на промоцији демократске културе, у складу са Референтним оквиром компетенција за демократску културу (*RFCD*).

У јануару 2025. године остварен је значајан искорак када се Уставни суд у својој судској пракси позвао на препоруке за политике. Ове препоруке и континуирано спровођење мапе пута и даље изискују праћење, усклађивање одговарајућих прописа и додатне ресурсе.

63. Извори: Извјештај *ECRI*-ја за 2024, Извјештај ПССЕ за 2024.

Надовезујући се на претходно остварене резултате, приоритетна пажња у оквиру Акционог плана могла би да се посвети рјешавању хитне потребе за спречавањем пораста броја инцидената (вршњачког) насиља, малтретирања и сајбер малтретирања у школама ослањајући се на сличне пројекте који су већ реализовани у региону. Овај рад ће допринијети подстицању дијалога у друштву кроз образовање.

Техничка сарадња би даље могла да има за циљ следеће:

- унапређење квалитета образовања кроз његовање демократске културе у систему формалног образовања и сузбијање дискриминације у складу са европским стандардима;
- промовисање демократске културе као кључног елемента квалитетног образовања кроз подизање свијести у друштву;
- предузимање дјелотворних мјера у циљу подстицања интеграције у друштву кроз систем образовања.

Очекивани исходи

- Унапријеђени капацитети доносилаца политика за праћење примјене “Препорука за политике дјеловања са мапом пута за унапређење инклузивног образовања у Босни и Херцеговини”.
- Смањена стопа насиља и малтретирања у образовном систему.
- Унапријеђена безбједност у школама захваљујући примјени одлучивања о политикама на основу доказа.
- Унапријеђен приступ младих квалитетном образовању за демократско грађанство у складу са новом иницијативном Савјета Европе “Европски простор за грађанско образовање”.

Главни одмаћи партнери

Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине, Федерално министарство образовања и науке (Федерација Босне и Херцеговине), Министарство просвјете и културе Републике Српске, Министарство за научно-технолошки развој и високо образовање Републике Српске, Агенција за предшколско, основно и средње образовање (АПОСО), сва кантонална министарства образовања, Одјељење за образовање (Влада Брчко дистрикта), установе и агенције за високошколско образовање, основне и средње школе, локалне заједнице, ОЦД.

Суочавање са прошлoшћу (настава историје, међугенерациска димензија)

Пораст наратива којима се подстиче раздор и историјског ревизионизма, укључујући негирање геноцида и ратних злочина, представља забрињавајући развој догађаја у Босни и Херцеговини.⁶⁴ И ЕЦРИ и ПССЕ су 2024. изричито препоручили увођење мултиперспективног заједничког језгра плана и програма за историју у цијелој земљи које неће подразумијевати брисање разлика у схватањима и искуствима, већ њихову размјену како би се свима омогућио увид у постојање различитих гледишта. Полазећи од претпоставке да је разумијевање прошлости кључно за изградњу заједничке будућности и јачање европских демократија, посвећени рад Савјета Европе на овом питању чини се веома релевантним у контексту Босне и Херцеговине.

[Препорука CM/Rec\(2011\)6](#) Комитета министара државама чланицама о интеркултуралном дијалогу и слици другог у настави историје пружа смјернице за наставу историје у послеријатном периоду. Бивша повјереница Дуња Мијатовић је у свом извјештају под називом “[Суочавање с прошлoшћу за бољу будућност, пут до правде, мира и друштвене кохезије у регији бивше Југославије](#)” такође предложила реформе ради унапређења наставе историје.⁶⁵ Поред тога, ПССЕ сматра да би за Босну и Херцеговину било корисно да се придружи Опсерваторији за наставу историје у Европи у оквиру које би могла да добије корисну подршку у овој области. Предстојећи извјештај Конгреса под називом “[Настава историје на регионалном нивоу](#)” такође је релевантан за ову проблематику.

У овом контексту техничка сарадња могла би да има за циљ следеће:

- промовисање међугенерациског дијалога и учешћа јавности у вези са историјом; подршка пројектима усмене историје и иницијативама сјећања кроз које ће се дјеца повезати са преживјелима и историчарима, као и јачање улоге музеја и споменика као едукативних простора који доприносе помирењу;

64. Писмо повјеренице предсједавајућој Савјета министара Босне и Херцеговине предсједнику Владе Федерације Босне и Херцеговине и предсједнику Владе Републике Српске.

65. У вези са питањем суочавања са прошлoшћу погледати такође: Писмо повјеренице предсједавајућој Савјета министара Босне и Херцеговине предсједнику Владе Федерације Босне и Херцеговине и предсједнику Владе Републике Српске.

- борба против историјског ревизионизма и дезинформација кроз спровођење програма провере чињеница и дигиталне писмености у школама и ваншколском амбијенту ради сузбијања неистинитих информација и злоупотребе историје (на примјер, помоћу материјала *HISTOLAB Toolkit*).

Очекивани исходи

- Унапријеђен међугенерациски и друштвени дијалог о историји, унапријеђена свијест о историји и друштвеној кохезији кроз иницијативе јавног ангажмана на локалном и регионалном нивоу.
- Повећана отпорност на историјски ревизионизам и дезинформације, при чему су ученици, наставно особље и медијски радници оспособљени да се одупру манипулацијама и промовишу историју засновану на чињеницама.
- Унапријеђена усклађеност са европским стандардима у настави историје чиме се олакшава придруживање Босне и Херцеговине тијелима за сарадњу у области наставе историје као што је Опсерваторија за наставу историје у Европи.

Главни домаћи партнери

Министарства образовања, удружења наставника историје, универзитети, високошколске установе и ОЦД.

2.6.5 Млади

Као што је наглашено у Декларацији из Рејкјавика, а посебно у Принципима за демократију из Рејкјавика, подршка учешћу младих у демократском животу је кључна за демократску будућност. То подразумева едукацију о људским правима и основним демократским вриједностима као што су плурализам, инклузија, недискриминација, транспарентност и одговорност. Декларација из Рејкјавика позива на укључивање “перспективе младих у међудржавне и друге разговоре у оквиру Организације пошто учешће младих у поступцима доношења одлука доприноси дјелотворности јавних политика и јача демократске институције кроз отворени дијалог”.

Овај став је поновљен и у резолуцији ПССЕ-а о јачању перспективе младих у раду Парламентарне скупштине којом се домаћи парламенти држава чланица Европе позивају да створе услове за што шире учешће младих, са посебним нагласком на младе жене.⁶⁶ Активности Савјета Европе у сектору младих засноване су на свеобухватној Стратегији рада у сектору младих 2030. којом се предвиђа упознавање младих са вриједностима Организације, заједно са Европском повељом о учешћу младих у животу на локалном и регионалном нивоу [у поступку измјене].

Босна и Херцеговина је чланица Парцијалног споразума о мобилности младих путем омладинске картице. И представници власти и невладиног сектора из Босне и Херцеговине активно учествују у раду тијела за заједничко управљање Савјета Европе, односно у Европском управном комитету за младе и Савјетодавном вијећу за младе. Међутим, земља нема државну стратегију за младе пошто су надлежности за политику за младе подијељене између Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко дистрикта. У изради политика за младе на овим нивоима управљања и даље постоје значајни изазови, укључујући фрагментирано финансирање и непостојање свеобухватних статистичких података о младима.⁶⁷

Посљедњих година Босна и Херцеговина је била корисница помоћи у области политика за младе и иницијатива за развој капацитета намијењених представницима и из државног и из невладиног сектора. Ове активности су допринијеле јачању сарадње и партнерства на унапређењу учешћа младих и изради политика за младе. Савјет Европе је 2024. године пружао подршку у стручном усавршавању кадра у сектору младих, државних службеника задужених за реализацију политике младих на државном и локалном нивоу и организација цивилног друштва које пружају услуге младима. У оквиру Омладинског кампа за мир такође су промовисани сусрети младих из различитих заједница. У фебруару 2025. године, Сарајево филм фестивал је, у партнерству са Савјетом Европе, увео специјалну награду за Перспективе младих која је замишљена као награда посвећена приступу младих у суочавању са актуелним изазовима те очекивањима будућих генерација.

У складу са резултатима оствареним у току досадашње сарадње, активности у оквиру Акционог плана могле би да се усмјере на сљедеће:

66. Резолуција ПССЕ 2553, “Јачање перспективе младих у раду Парламентарне скупштине”, усвојена 25. јуна 2024.

67. Извјештај Савјета за регионалну сарадњу: “Мапирање политика за младе и идентификације постојеће подршке и недостатака у финансирању мјера за младе у Босни и Херцеговини”.

- подстицање израде политика уз учешће младих на локалном и регионалном нивоу чиме ће се промовисати њихово учешће у поступку доношења одлука;
- стварање и јачање простора који оснажују младе и пружају им могућности за друштвене, образовне, културне и спортске активности (по узору на културно-спортски центар у Мостару) којима се превазилазе етничке границе и промовише интеграција;
- постављање стандарда уз активно учешће младих чиме им се омогућава да изнесу своје мишљење у вези са рјешавањем горућих изазова.

Очекивани исходи

- Унапријеђени механизми и алати за демократско учешће младих на нивоу цијеле земље, у складу са стандардима Савјета Европе.
- Унапријеђени капацитети релевантних актера, укључујући омладинске организације, за унапређење политика и пракси рада са младима у циљу уклањања препрека демократском учешћу младих.
- Повећани капацитети стручног кадра који ради са младима за заговарање грађанског образовања и образовања о људским правима међу младима.
- Повећан степен демократског учешћа младих у поступцима доношења одлука.
- Унапријеђен приступ младих, нарочито оних у рањивим ситуацијама, социјалним правима кроз сарадњу са локалним органима.
- Унапријеђени капацитети омладинских лидера да дјелују као мултипликатори, укључујући и иницијативе за дијалог и изградњу повјерења засноване на образовању о људским правима и интеркултуралном учењу.

Главни домаћи партнери

Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине, Федерално министарство културе и спорта (Федерација Босне и Херцеговине), Министарство породице, омладине и спорта Републике Српске, омладински савјети, омладински центри, омладинске ОЦД.

ДИО III – РЕАЛИЗАЦИЈА

3.1 МЕТОДОЛОГИЈА

Општа координација програма техничке сарадње Савјета Европе спада у надлежност Дирекције за програмску координацију (DPC), која управља програмирањем и прикупљањем средстава за реализацију програма сарадње истовремено обезбјеђујући правилно функционисање канцеларије Савјета Европе на терену.

Значајна одговорност за пројекте сарадње лежи на “главним административним субјектима” Савјета Европе који посједују релевантну стручност. У складу с децентрализованом имплементацијом програма техничке помоћи и сарадње Организације, [Канцеларија Савјета Европе у Сарајеву](#) задужена је за реализацију пројеката на терену. Закључно са 15. априлом 2025. године Канцеларија у Сарајеву је имала 35 запосленика.

Реализација пројеката у оквиру Акционог плана може, између осталог, да подразумијева процјене потреба, стручњаке у области законодавства, развој капацитета, подизање свијести, стручне оцјене и родне анализе. Методологија имплементације, у складу са [Методологијом Савјета Европе за управљање пројектима](#) (PMM), подразумијева преузимање одговорности и активно учешће домаћих актера и гарантује одрживост исхода. PMM унапређује квалитет реализације пројеката у смислу планирања и праћења, економичности и дјелотворности, а такође омогућава бољу процјену ризика, примјену приступа заснованог на поштовању људских права и посвећивање веће пажње родној димензији.

HELP ће и даље имати значајну улогу у пружању подршке домаћим капацитетима Босне и Херцеговине у примјени Конвенције и других стандарда Савјета Европе, као и препорука институција и механизма за мониторинг Савјета Европе, у партнерству са домаћим институцијама и ослањајући се на стручно знање развијено у различитим областима у Организацији.

Релевантни тематски *HELP* онлајн курсеви биће трансверзално укључени у активности развоја капацитета у оквиру Акционог плана. Осим тога, сарадња коју је развио Савјет Европе заснована је на “мултиинституционалном приступу” који различитим институцијама и тијелима Савјета Европе омогућава да сарађују са актерима из власти, парламената, цивилног друштва, независним институцијама, као што је Институција омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, и локалним и регионалним органима што представља јединствену предност за спровођење свеобухватних, инклузивних и успјешних реформи које доприносе стабилности и одрживом развоју земаља.

Реализација Акционог плана може да се комбинује са пројектима Развојне банке. Развојна банка може да суфинансира инвестиционе пројекте велике вриједности које је одобрила Влада Босне и Херцеговине. Развојна банка већ пружа помоћ Босни и Херцеговини у виду грантова и кредита.

3.1.1 Приступ заснован на поштовању људских права

Савјет Европе примјењује приступ заснован на поштовању људских права на свим нивоима и у свим фазама својих активности кроз уграђивање принципа поштовања људских права у своје политике и програме, оснаживање носилаца права за њихово остваривање и јачање носилаца обавеза за испуњавање обавеза и дужности у области људских права у свим тематским подручјима интервенције. Његов *acquis*, укључујући правне инструменте и институције Савјета Европе, у комбинацији са принципима учешћа и инклузије, једнакости и недискриминације, одговорности, транспарентности и приступа информацијама, даје додатну вриједност активностима Савјета Европе. Заједно са својим партнерима из јавног и невладиног сектора, Савјет Европе интегрише принципе поштовања људских права у главне фазе и процесе управљања својим програмима и пројектима (иницирање и планирање, реализација, праћење, евалуација, затварање и извјештавање).

[Приступ Савјета Европе заснован на људским правима – Практични водич за пројекте сарадње](#) има за циљ унапређење схватања људских права као крајњег циља активности сарадње Савјета Европе и примјену основних принципа у управљању пројектним циклусом и стратешкој оријентацији у свим интервенцијама Савјета Европе.

Као кључни елемент овог приступа заснованог на поштовању људских права, Савјет Европе наглашава укључивање родне перспективе у своје пројектне активности у складу са својом [Стратегијом родне равноправности 2024–2029](#).

У оквиру стратегије за период 2024–2029. истакнута је потреба да се обезбиједи да политике родне равноправности и релевантни инструменти буду посебно прилагођени потребама угрожених група жена, али и особа које се суочавају с вишеструким и интерсекционалним видовима дискриминације. У ту сврху, а у складу с Декларацијом из Рејкјавика, већи нагласак се ставља на интерсекционални приступ у обезбјеђивању инклузивности Стратегије родне равноправности 2024–2029. у Савјету Европе, а у коначници и у њених 46 држава чланица.⁶⁸

У [Приручнику Савјета Европе о укључивању родне перспективе у пројекте сарадње](#) дате су практичне смјернице о примјени родне димензије у активностима сарадње у оквиру Организације, као и од стране домаћих партнера и других актера. Овај приручник помаже Савјету Европе да утврди приоритете везане за родну равноправност, главне циљеве и мјере Акционог плана уз укључивање родне перспективе у свим фазама пројеката. Приручник прате курсеви обуке о укључивању родне перспективе које Организација организује за све особе које учествује у активностима сарадње. Приступ укључивања родне перспективе примјењиваће се у активностима у свим подручјима сарадње. Активно ће се подстицати равноправно учешће полова ради обезбјеђивања широког спектра гледишта, уз истовремено узимање у обзир неравнојерне заступљености полова у неким секторима, нарочито на вишим функцијама, што може да буде ограничавајући фактор. На примјер, стандарди родне равноправности и женских права биће узети у обзир приликом измјене домаћих закона и оквира у свјетлу европских стандарда. Родна равноправност ће такође бити укључена у активности и програме обуке. Утицај на родну равноправност ће се анализирати приликом планирања, реализације, извјештавања и евалуације у пројектима. Поред укључивања родне перспективе, размотриће се и конкретне активности за промовисање родне равноправности. Поред тога ће се, у највећој могућој мјери, примјењивати и интерсекционална перспектива како би се у обзир узело укрштање рода са другим идентитетским факторима као што су етничка припадност, инвалидитет, социо-економски статус, сексуална оријентација и доб.

Прије и током реализације Акционог плана, пројектни тимови ће се ослањати на стручну помоћ регионалног савјетника за укључивање родне перспективе⁶⁹ за регију Југоисточне Европе и Турске. Савјетник за укључивање родне перспективе ће обезбиједити укључивање родне перспективе у пројекте у оквиру Акционог плана кроз промовисање коришћења алата као што су родна анализа и процјене утицаја на родну равноправност, потом ће пружати савјете о примјени релевантних препорука за даље укључивање родне димензије. Савјетник ће помоћи у изради алата и механизма за ове потребе, као и у развоју капацитета пројектног особља Савјета Европе у регији за примјену родно осјетљивог приступа у пројектима у оквиру Акционог плана.

У оквиру своје дугогодишње посвећености стављању дјетета у средиште свог дјеловања, Савјет Европе је посвећен унапређењу и промоцији права дјетета у својим државама чланицама у складу са својом [Стратегијом за права дјетета 2022–2027](#). припремљеном у оквиру програма “Изградња Европе за дјецу и с дјецом” из 2006. године. Стратегија се, између осталог, бави правима дјетета у дигиталном окружењу, која су такође предмет Препоруке [CM/Rec\(2018\)7](#) Комитета министара државама чланицама о Смјерницама о поштовању, заштити и остваривању права дјетета у дигиталном окружењу.

Слично томе, Савјет Европе промовише активно учешће цивилног друштва у пројектним активностима у складу са “[Смјерницама за учешће организација цивилног друштва у активностима сарадње Савјета Европе](#)”. Путем онлајн [ресурса за цивилно друштво](#) лако може да се приступи водичу под називом “[Сарадња са Савјетом Европе: практични водич за цивилно друштво](#)” у којем су дате детаљне информације о различитим начинима приступања, сарадње, доприноса, учешћа и/или партнерства који су могући и релевантни за НВО.

[План генералног секретара за сарадњу Савјета Европе са цивилним друштвом 2024–2027](#). представља значајан корак у примјени “[Декларације из Рејкјавика – Уједињени око наших вриједности](#)” и даје “приједлоге који имају за циљ обликовање политике за сврсисходно учешће цивилног друштва у цјелини, укључујући омладинске организације цивилног друштва, у свим аспектима међудржавног рада (постављање стандарда, праћење и сарадња)“.

68. Извор: Стратегија родне равноправности 2024–2029.

69. Којег је поставила Њемачка.

ОЦД ће стога и даље имати директну улогу кључних партнера у реализацији пројеката Савјета Европе у Босни и Херцеговини кроз пружање услуга, тематског стручног знања, реализацију грантова, праћење реформи и израду аналитичких извјештаја чиме ће допринијети обезбјеђивању заштите људских права, демократије и владавине права у земљи. У том смислу, Акциони план доприноси даљем унапређењу грађанског простора кроз промовисање структурисаног дијалога између организација цивилног друштва и јавних институција чиме се унапређује партиципативно управљање и подржавају капацитети организација цивилног друштва за заговарање политика и пружање услуга засновано на поштовању права. Захваљујући овом инклузивном и интерсекционалном приступу, Акциони план обезбјеђује да цивилно друштво доприноси системским промјенама, а истовремено има користи од побољшаног подстицајног окружења.

[Политика Савјета Европе "Немој шутјети"](#) о пријављивању непримјереног поступања и заштити од одмазде ступила је на снагу 1. јуна 2023. године и дио је етичког оквира Организације.

["Декларација из Рејкјавика – Уједињени око наших вриједности"](#) такође је посвећена унапређењу рада на аспектима људских права у вези са животном средином и покретању процеса из Рејкјавика који подразумева усмјеравање и унапређење рада Савјета Европе у овој области, у складу са Додатком V, "Савјет Европе и околиш". У овом додатку је истакнута "неопходност предузимања хитних координисаних мјера за заштиту околиша кроз сузбијање троструке планетарне кризе загађења, климатских промјена и нестајања биодиверзитета" и потврђено је да су "људска права и околиш међусобно повезани те да је чист, здрав и одржив околиш неопходан за потпуно остваривање права садашњих и будућих генерација".

Процес из Рејкјавика треба да "усмјери и рационализује активности Организације у циљу промовисања сарадње између држава чланица". У оквиру њега ће се такође "утврдити изазови троструке планетарне кризе загађења, климатских промјена и нестајања биодиверзитета са аспекта људских права што ће помоћи у планирању заједничких одговора на те изазове, уз истовремено омогућавање учешћа младих у дискусијама о овом питању". То ће се постићи "јачањем и координацијом постојећих активности Савјета Европе везаних за околиш" и "оснивањем новог међувладиног комитета за околиш и људска права".

Важан корак у реализацији овог процеса представља усвајање [Стратегије Савјета Европе за околиш](#) и пратећег [Акционог плана](#) на 134. засједању министара у Луксембургу 13. и 14. маја 2025. године. Истовремено, на овом засједању министара је усвојена и нова [Конвенција Савјета Европе о кривичноправној заштити околиша](#).

Захваљујући својој димензији сарадње, Савјет Европе има потенцијал да уведе климатске и еколошке перспективе у подручја и међу заинтересоване стране које традиционално нису навикле да разматрају ова питања. При томе може да се ослања на обавезујуће споразуме и уговоре који се директно или индиректно односе на околиш, своје провјерене начине рада који подразумевају дијалог и сарадњу те своје широке и разноврсне мреже стручњака у цијелој Европи. У том контексту, димензија сарадње Савјета Европе има за циљ експлицитније увођење борбе против климатских промјена и деградације околиша као саставног дијела свог рада. То може да се постигне кроз: 1) укључивање питања заштите околиша и климатских промјена у стратешке документе и пројекте сарадње; 2) планирање и израду докумената и пројеката сарадње који имају конкретне циљеве везане за заштиту околиша и 3) унапређење начина рада и пракси Савјета Европе ради њихове веће еколошке одрживости и климатске неутралности.

Стратегија Савјета Европе за околиш, заједно са акционим планом којим су предвиђене конкретне мјере и иницијативе, као и успјешним примјерима из Зборника активности Савјета Европе у области заштите околиша, доказ је непоколебљиве посвећености Организације рјешавању горућих еколошких изазова. Савјет Европе може да пружи техничку подршку државама чланицама кроз пројекте сарадње који се надовезују на закључке и налазе механизма Савјета Европе.

Савјет Европе је задржао своју водећу улогу у изради стандарда у дигиталном добу за заштиту људских права, и онлајн и офлајн, као и у различитим контекстима. С обзиром на то да је УИ најзначајнија технологија нашег времена, усвајање [Оквирне конвенције Савјета Европе о умјетној интелигенцији, људским правима, демократији и владавини права](#) у мају 2024. године, која је заснована на стандардима Савјета Европе и другим релевантним међународним стандардима и може да се примјењује на глобалном нивоу, представља велико постигнуће Организације. Оквирна конвенција је отворена за потписивање 5. септембра 2024. године. Савјет Европе је свјестан позитивног утицаја и прилика које стварају нове и надлазеће дигиталне технологије, али истовремено препознаје потребу за ублажавањем ризика од негативних утицаја њиховог коришћења на људска права, демократију и владавину права, укључујући нове видове насиља над женама и

рањивим групама чијој појави и ескалацији доприносе модерне технологије. Овај први глобални правно обавезујући инструмент има за циљ да се обезбједи поштовање заједничких стандарда заштите људских права, демократије и владавине права те да се смањи ризик од њиховог угрожавања у области примјене УИ. Овај уговор и оквир за његово спровођење такође пружају нове прилике за сарадњу са државама и то ће се, по потреби, узети у обзир приликом реализације Акционог плана.

3.1.2 Научене лекције

Заједнички програм ЕУ и Савјета Европе *Horizontal Facilities* – Фаза III и Акциони план за период 2022–2025. били су предмет евалуације независних евалуатора који су, између осталог, утврдили слjedeће:

- Акциони план пружа солидан стратешки оквир који омогућава флексибилност у одговору на промјенљиве приоритете;
- Акциони план је релевантан, заснован на потражњи и усклађен са међународним обавезама Босне и Херцеговине и њеним обавезама као државе чланице Савјета Европе, те процесом проширења Европске уније и домаћим програмима, узимајући у обзир потребе земље и напредак у њеним реформама;
- Будући да су му претходиле опширне консултације, Акциони план узима у обзир научене лекције из израде и спровођења претходног Акционог плана;
- Резултати Акционог плана су допринијели институционалним капацитетима домаћих партнера, након чега су успиједила побољшања законодавства и политика у приоритетним подручјима сарадње;
- Акциони план је допринио дјелотворнијој сарадњи између актера и на националном и на локалном нивоу;
- Имплементацији Акционог плана погодује добра координација са другим донаторима, пројектима и иницијативама, али би координација могла додатно да се побољша у подручјима у којима је много активности које финансирају различити донатори, како би се унаприједила комплементарност;
- Родна перспектива се интегрише у свим пројектима обухваћеним Акционим планом, али би приступ укључивању родне перспективе требало да буде концизнији и прагматичнији, укључујући и јасне кораке за допринос родној равноправности кад год је то могуће;
- Акциони план се спроводи економично са генерално адекватним ресурсима. У свим случајевима када се имплементација пројеката показала изазовном с аспекта издвојених средстава, предузимане су вишеструке мјере за смањење трошкова.

Овај Акциони план такође узима у обзир научене лекције из спровођења Акционог плана за период 2022–2025. укључујући и слjedeће:

- Од посебне важности је вишеструка подршка у оквиру Акционог плана, с обзиром да су обухваћена подручја уско испреплетена. Стога је кључна интерна координација међу пројектима који се спроводе у оквиру Акционог плана, укључујући регионалне интервенције;
- Координација и континуирана комуникација са свим релевантним донаторима и организацијама које спроводе програме у Босни и Херцеговини неопходне су да би се обезбједила комплементарност активности, олакшале размјене добрих пракси и избјегла преклапања;
- Регионална димензија има кључну улогу у интензивирању сарадње и подршке међу партнерима и корисницима у Југоисточној Европи, што омогућава концентрацију, а и шире преношење знања и пружа платформу за размјену и снажнију и усклађену подршку реформама и напредак у достизању стандарда;
- Подстицање корисника на прогресивно преузимање проактивне улоге и тимски рад локалних експерата и међународних консултаната препознато је као добра пракса којом се повећава преузимање одговорности и ангажованост;
- Отворени комуникациони канали између надлежних органа и партнера о питањима мултиагенцијске сарадње омогућавају додатне синергије;
- Дугорочна ангажованост и накнадна подршка показале су се неопходним за помоћ децентрализованим законодавним процесима и спроведбеним активностима у сложеном уређењу Босне и Херцеговине. У том контексту, институционални капацитети се одрживо јачају, између осталог и кроз процесе дигитализације и успостављања база сертифицираних тренера;
- Одређени степен флексибилности у спровођењу Акционог плана омогућава прилагођавање планова рада, проналажење рјешења за ублажавање ситуације, одговор на промјенљиве приоритете и обезбјеђује континуирану релевантност;

- Укључивање родне перспективе у цјелокупни Акциони план и пружена подршка у том смислу у великој мјери су се ослониле на експертизу савјетнице за интегрисање родне перспективе која је надлежна за регију Југоисточне Европе и Турске од 2024. године.

Флексибилност претходног Акционог плана је такође омогућила да се планови и методе рада у великој мјери прилагоде пандемији COVID-19. С једне стране пандемијска ограничења су покренула или убрзала иновације у неким подручјима, нарочито у подручју информационих технологија, конкретно кроз хибридне догађаје. Сечено искуство може у одређеној мјери да се пренесе на будуће спроведбене праксе. С друге стране, за неке активности нису пронађена адекватна алтернативна рјешења. То се нарочито односи на политички осјетљива подручја, регионалне размјене најбољих пракси, студијска путовања и неке едукативне активности.

3.1.3 Управљање ризиком и одрживост

С обзиром на свој мандат, Савјет Европе дјелује у сложеним и нестабилним окружењима која га излажу ризицима. Анализа ризика за Акциони план и могуће стратегије ублажавања ризика наведене су у Прилогу II овог Акционог плана на основу Политике управљања ризиком Савјета Европе⁷⁰ и Смјерница за управљање ризиком. Сви пројекти спроведени у оквиру Акционог плана имају сопствену процјену ризика и стратегије за њихово ублажавање. Ризици утврђени у оквиру активности сарадње уносе се у регистар ризика Организације о којем периодично обавјештава генерални секретар и Група вишег руководства Савјета Европе. Интерна и екстерна ревизија те Надзорни савјетодажни комитет ће анализирати резултате.

Савјет Европе ублажава ризике везане за финансирање кроз континуиране активности прикупљања средстава са донаторима, укључивањем финансирања акционих планова у редовни буџет и темељито стратешко планирање и сталну комуникацију са свим актерима укљученим у спровођење Акционог плана.

У контексту пандемије COVID-19 Савјет Европе је обезбиједио континуитет пословања у оквиру имплементације претходног Акционог плана, при том поштујући домаће јавноздравствене мјере. Савјет Европе је континуирано ажурирао и спроводио мјере ублажавања у свим својим активностима сарадње и уз интензивну координацију са корисницима и донаторима. Исти приступ ће се примјењивати током имплементације овог Акционог плана уколико то буду налагале околности.

Сложена управна структура и етничка фрагментација, поларизација друштва, политичка нестабилност, често реструктурисање институција те иселјавање резултују конкретним ризицима за дугорочно одржив ангажман у реформским процесима у Босни и Херцеговини. Имајући то у виду, Акциони план примјењује мултиактерски и плуралистички приступ обезбјеђујући широке консултације и укључивање релевантних актера у свим фазама активности.

Истовремено са континуираним праћењем политичких дешавања, Акциони план обезбјеђује неометану сарадњу на техничком нивоу и садржи флексибилне планове имплементације како би се прилагодило специфичном контексту и захтјевима сваког нивоа власти.

Конечно, имплементација Акционог плана у складу са *PMM*-ом има за циљ утврђивање власништва код домаћих актера и обезбјеђивање одрживости исхода примјеном постојећих алата као што су они које развија *CEPEJ* или *HELP* методологија за едукације.

3.2 ДОПРИНОС ЦИЉЕВИМА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА

Савјет Европе је годинама посвећен промовисању остваривања циљева одрживог развоја у државама чланицама. Осим тога, "[Декларација из Рејкјавика – Уједињени око наших вриједности](#)", усвојена на 4. самиту шефова држава и влада држава чланица Савјета Европе, позива на интензивирање сарадње и нове синергије унутар УН-а, нарочито у вези са остваривањем циљева

70. Ревидирану Политику управљања ризиком усвојио је генерални секретар Савјета Европе 15. 12. 2023. Политика је одмах ступила на снагу. Како би се подстакао прагматичан, досљедан и транспарентан приступ управљању ризицима у Савјету Европе, овом верзијом ажурирају се одредбе претходне политике (усвојене 2016. године) на сљедећи начин: стављањем управљања ризицима у шире институционалну перспективу; обезбјеђивањем комплементарности с другим компонентама система управљања Организације (као што су интерна контрола, заштита података, етика, управљање кризама и континуитет пословања); спровођењем препорука Директората за интерни надзор и Савјетодавног комитета за надзор Савјета Европе; те разјашњавањем улога и одговорности у цијелој Организацији. Доприносећи већем степену зрелости у управљању ризицима који могу да утичу на Савјет Европе, ревидирана политика ће такође ојачати систем управљања Организације.

одрживог развоја. У том контексту, имплементација Акционог плана ће помоћи у настојањима власти у Босни и Херцеговини да постигну циљеве одрживог развоја, посебно циљеве 3, 4, 5, 8, 10, 11 и 16.

- **Циљ 3. Промовисати здрав живот и благостање свих људи, свих животних доби**

Према Акционом плану промоција подршке менталном здрављу, нарочито за рањиве групе као што су ЛГБТИ особе и мигранти, директно доприноси постизању потциља 4.⁷¹ Активности сузбијања злоупотребе опојних дрога и проширења приступа квалитетном лијечењу зависности директно ће допринијети постизању потциља 5.⁷² Осим тога, борба против производње и дистрибуције кривотворених лијекова и јачање домаћих прописа у складу са европским стандардима заштите људских права у области биомедицине додатно ће потврдити обавезе у вези са потциљем 8.⁷³ Ове активности заједно значајно доприносе ширем циљу одрживог развоја бр. 3 да се обезбиједи здрав живот и промовише благостање свих људи.

- **Циљ 4. Обезбиједити инклузивно и равноправно квалитетно образовање и промовисати могућност цјеложивотног учења за све**

Иницијативе у оквиру Акционог плана ће посветити посебну пажњу рјешавању изазова у образовању са којима се суочавају ромске заједнице и елиминацији *de facto* сегрегације по етничкој припадности, што се директно односи на потциљ 5.⁷⁴ Поред тога, настојања да се подржи инклузивно квалитетно образовање и борба против говора мржње, дискриминације, насиља и булингa у образовним окружењима ће допринијети остваривању потциља 7.⁷⁵ Коначно, *HELP* ће наставити да пружа подршку интеграцији образовања о људским правима у различите наставне планове и програме, чиме се промовише цјеложивотно учење за правнике. Ове мјере ће заједнички сврсисходно подржати остваривање циља одрживог развоја бр. 4.

- **Циљ 5. Постићи родну равноправност и оснажити све жене и дјевојчице**

Неколико инструмената Савјета Европе, укључујући Истанбулску конвенцију, Лансарот конвенцију, Конвенцију о борби против трговине људима, подржавају напоре на промоцији родне равноправности и сузбијања насиља над женама и дјевојчицама.

Техничка сарадња у оквиру Акционог плана ће подржати ефикасну примјену ових конвенција и ојачати институционалне капацитете за превенцију и реакцију на родно засновано насиље и дискриминацију те третирати штетне родне стереотипе и тако допринијети остваривању циља одрживог развоја бр. 5, а нарочито потциљева 1⁷⁶, 2⁷⁷ а⁷⁸ и с.⁷⁹ Исто тако, промоција учешћа жена у одлучивању, инклузивним демократским процесима и лидерству ће допринијети потциљу 5.⁸⁰ Укључивање родне перспективе и даље остаје заједнички приоритет, а обухвата досљедно коришћење података разврстаних према полу и промовисање родно избалансираног учешћа.

- **Циљ 8. Промовисати константан, укључив и одржив економски раст, пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све**

Према Акционом плану Савјет Европе ће наставити подржавати власти Босне и Херцеговине у борби против трговине људима, искоришћавања дјете и присилног рада, те отклањању основних узрока тих

71. Циљ 3, потциљ 4: До краја 2030. смањити за једну трећину број пријевремених смртних случајева од незаразних болести кроз превенцију и лијечење и промовисати ментално здравље и благостање.

72. Циљ 3, потциљ 5: Појачати превенцију злоупотребе супстанци и лијечење посљедица такве злоупотребе, што обухвата и злоупотребу опојних дрога и штетну употребу алкохола.

73. Циљ 3, потциљ 8: Постићи универзални обухват здравственом заштитом, укључујући заштиту од финансијског ризика, доступност квалитетних основних услуга из области здравствене заштите и доступност безбједних, дјелотворних, квалитетних и приуштивих основних лијекова и вакцина за све.

74. Циљ 4, потциљ 5: До краја 2030. елиминисати родну неједнакост у образовању и обезбиједити једнак приступ свим нивоима образовања и стручним обукама за рањиве групе, укључујући особе са инвалидитетом, старосједилачко становништво и дјецу у рањивим ситуацијама.

75. Циљ 4, потциљ 7: До краја 2030. обезбиједити да сви ученици/це стекну знања и вјештине потребне да се унаприједи одрживи развој, између осталог и путем едукације за одрживи развој и одрживе стилове живота, људска права, родну равноправност, као и за промовисање културе мира и ненасиља, припадности глобалној заједници и поштовања културне разноликости и доприноса културе одрживом развоју.

76. Циљ 5, потциљ 1: Окончати све облике дискриминације против жена и дјевојчица на свим мјестима.

77. Циљ 5, потциљ 2: Елиминисати све облике насиља над женама и дјевојчицама у јавној и приватној сфери, укључујући трговину људима, односно сексуалну експлоатацију и друге облике експлоатације.

78. Циљ 5, потциљ а: Спровести реформе како би жене добиле једнака права на економске ресурсе, као и приступ власништву и контроли над земљиштем и осталим облицима својине, финансијским услугама, наслједству и природним ресурсима, у складу са националним законима.

79. Циљ 5, потциљ с: Усвојити и оснажити добре политике и извршно законодавство за промовисање родне равноправности и оснаживања свих жена и дјевојчица на свим нивоима.

80. Циљ 5, потциљ 5: Обезбиједити да жене у потпуности и дјелотворно учествују и имају једнаке могућности за лидерство на свим нивоима доношења одлука у политичком, привредном и јавном животу.

појава, доприносећи директно остваривању потциља 7.⁸¹ Истовремено, иницијативе које промовишу примјену Европске социјалне повеље која гарантује право на достојанствен, безбједан и праведно плаћен посао директно подржавају потциљ 8.⁸²

- **Циљ 10. Смањити неједнакост унутар и између држава**

Активности у оквиру Акционог плана за оснаживање рањивих група и смањење неједнакости изградњом институционалних капацитета за борбу против дискриминације, говора мржње и кривичних дјела почињених из мржње директно ће подржати напредак Босне и Херцеговине у остваривању потциљева 2⁸³ и 3.⁸⁴ Надаље, помоћ намијењена рјешавању законодавних и практичних празнина у пријему, азилу и условима притвора за мигранте дјелује потпуно усаглашена са потциљем 7.⁸⁵ Регионална сарадња у оквиру Акционог плана на сличан начин настоји отклонити препреке за равноправност, подстицајући размјене добрих пракси и сарадничко учење.

- **Циљ 11. Учинити градове и људска насеља укључивим, безбједним, отпорним и одрживим**

Промовисање доброг управљања кроз ојачану локалну самоуправу је кључни циљ Акционог плана и подржава остваривање циља 3.⁸⁶ У том смислу, оснаживање националних мањина на општинском нивоу, са посебном пажњом на ромској заједници, директно доприноси инклузивном и кохезивном локалном управљању. Подстицањем успостављања културних центара и друштвених простора Акциони план додатно подржава потциљ 7.⁸⁷

- **Циљ 16. Промовисати мирољубива и укључива друштва за одрживи развој, обезбиједити приступ правди за све и изградити дјелотворне, одговорне и укључиве институције на свим нивоима**

С обзиром на свој мандат и природу активности техничке сарадње, Савјет Европе ће дати сврсисходан допринос остваривању циља одрживог развоја бр. 16. Све активности које се спроводе у Босни и Херцеговини ће обухватити широк спектар области повезаних са многим од потциљева овог циља, укључујући између осталих и следеће.

Активности за превенцију и сузбијање насиља над дјецом, заједно са иницијативама за смањење злостављања у притворским установама и изградњу капацитета органа за спровођење закона и здравствених служби које раде са затвореницима дају директан допринос потциљу 1⁸⁸ за смањење насиља и с тим повезаних стопа смртности. Истовремено, усмјерено дјеловање да се помогне властима у идентификацији дјете жртва трговине људима и ефикаснијем процесуирању починилаца подржава потциљ бр. 2.⁸⁹

Промовисање владавине права и једнаког приступа правди је основ за конкретан допринос потциљу 3.⁹⁰ Кроз *HELP* програм и циљани развој капацитета правних стручњака, Акциони план подржава примјену европских стандарда и правну безбједност. Активности на пољу приступа правди за жене су такође интегрисане у овај циљ.

81. Циљ 8, потциљ 7: Предузети непосредне и дјелотворне мјере ради елиминације присилног рада, заустављања модерног ропства и трговине људима и обезбиједити забрану и елиминацију најгорих облика дјечјег рада, укључујући регрутovanje и коришћење дјете војника, те елиминисати дјечји рад у свим његовим облицима.

82. Циљ 8, потциљ 8: Заштитити радна права и промовисати безбједно и сигурно радно окружење за све раднике, укључујући раднике мигранте, а посебно мигрантице, и оне који раде опасне послове.

83. Циљ 10, потциљ 2: До краја 2030. оснажити и промовисати социјалну, економску и политичку инклузију свих, без обзира на старост, пол, инвалидитет, расу, етничку припадност, поријекло, вјероисповијест или економски, односно неки други статус.

84. Циљ 10, потциљ 3: Обезбиједити једнаке могућности и смањити неједнакости у исходима, између осталог и тако што ће се елиминисати дискриминаторни закони, политике и праксе и што ће се, у том погледу, промовисати прикладно законодавство, политике и активности.

85. Циљ 10, потциљ 7: Олакшати уређењу, безбједну, регуларну и одговорну миграцију и мобилност људи, између осталог и кроз примјену планираних и добро вођених миграционих политика.

86. Циљ 11, потциљ 3: До краја 2030. у свим земљама унаприједити инклузивну и одрживу урбанизацију и капацитете за партиципативно, интегрисано и одрживо планирање насеља и за управљање њима.

87. Циљ 11, потциљ 7: До краја 2030. омогућити универзални приступ безбједним, инклузивним и приступачним зеленим и јавним површинама, посебно за жене и дјецу, старија лица и особе са инвалидитетом.

88. Циљ 16, потциљ 1: Свуда значајно смањити све облике насиља и са њима повезане стопе смртних случајева.

89. Циљ 16, потциљ 2: Окончати злостављање и експлоатацију дјете, трговину дјецом и све облике насиља и тортуре над дјецом.

90. Циљ 16, потциљ 3: Промовисати владавину права на националном и међународном нивоу и свима обезбиједити једнак приступ правди.

Рад на сузбијању привредног и компјутерског криминала помаже потциљу 4⁹¹ чиме се промовише имплементација Конвенције из Будимпеште, унапређује сарадња актера и подржавају активности праћења незаконитих токова новца и борбе против организованог криминала. Комплементарне активности за превенцију и рјешавање корупције у складу са препорукама групе GRECO доприносе постизању потциља 5.⁹²

Акциони план улаже у јачање дјелотворности, транспарентности и одговорности институција у складу са потциљем 6⁹³ унапређујући оперативне капацитете јавних, правосудних и полицијских тијела и обезбјеђујући досљедно спровођење реформи. Активности промоције инклузивног и партиципаторног управљања су уско повезане са потциљем 7.⁹⁴ Обухватају унапређење локалног самоуправљања, подстицање грађанског учешћа, нарочито жена и мањина, те одржавање дијалога између свих нивоа власти и са цивилним друштвом. Подршка усклађивању изборног законодавства са међународним стандардима и праксом Европског суда додатно доприноси овом циљу.

Коначно, Акциони план промовише слободу изражавања, медија и приступа јавности информацијама чиме подржава и потциљ 10,⁹⁵ док иницијативе против дискриминације, кривичних дјела почињених из мржње и говора мржње такође доприносе потциљу а⁹⁶ јачањем институционалних одговора на екстремизам и криминалитет. Подршка развоју и имплементацији недискриминаторних политика доприноси потциљу b,⁹⁷ потврђујући додатно предвиђеност Босне и Херцеговине за правду, инклузију и једнакост.

3.3 КООРДИНАЦИЈА

Координација да би се обезбиједило ефикасно коришћење ресурса и релевантност активности Савјета Европе спроводи се на различитим нивоима и форумима, укључујући Комитет министара Савјета Европе.

Активности Савјета Европе се утврђују и спровode тако да фокус буде на подручјима гдје организација има чврсту експертизу и додатну вриједност. Заједничка сарадња са властима Босне и Херцеговине развија се на основу подржане анализе циљева других међународних организација и партнера у овој области, те њихових активности које спровode и/или планирају ради постизања тих циљева.

Како би се обезбиједила релевантност његових активности, Савјет Европе одржава детаљну координацију са релевантним међународним партнерима, а нарочито Европском унијом односно Делегацијом ЕУ у Босни и Херцеговини.

Обезбијеђена је и координација са другим међународним партнерима, укључујући Канцеларију високог представника, УН, као и Канцеларију високог повјереника за људска права (коју у Босни и Херцеговини представља савјетник за људска права при Канцеларији резидентног координатора УН-а), Међународну организацију за миграције, UNESCO, Агенцију Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена (*UN Women*), Развојни програм Уједињених нација (*UNDP*) и ОЕБС.

Платформе за координацију са другим међународним организацијама се успостављају кад год је то могуће и заједничке активности се спровode.

Да би се обезбиједила ефикасност и избјегло преклапање активности, Савјет Европе такође координише свој рад са дипломатским мисијама и развојним агенцијама држава чланица/посматрача које дјелују у Босни и Херцеговини.

91. Циљ 16, потциљ 4: До краја 2030. значајно смањити незаконите токове новца и оружја, побољшати проналажење и враћање украдене имовине и борити се против свих облика организованог криминала.

92. Циљ 16, потциљ 5: Значајно смањити корупцију и подмићивање у свим њиховим појавним облицима.

93. Циљ 16, потциљ 6: Развити дјелотворне, одговорне и транспарентне институције на свим нивоима.

94. Циљ 16, потциљ 7: Обезбиједити одговорно, инклузивно, партиципативно и репрезентативно доношење одлука на свим нивоима.

95. Циљ 16, потциљ 10: Обезбиједити јавни приступ информацијама и заштиту основних слобода, у складу са националним законодавством и међународним споразумима.

96. Циљ 16, потциљ а: Оснажити релевантне националне институције, између осталог и преко међународне сарадње, за изградњу капацитета на свим нивоима, посебно у земљама у развоју, ради спречавања насиља и борбе против тероризма и криминала.

97. Циљ 16, потциљ b: Промовисати и спроводити недискриминаторне законе и политике ради постизања одрживог развоја.

3.4 ФИНАНСИРАЊЕ

Укупне финансијске потребе према Акционом плану процјењују се на 27 милиона евра. Са 22. септембром 2025. обезбијеђено је 1,96 милиона евра (7% од процијењених потреба).

Пројекти у оквиру Акционог плана ће се финансирати из више извора. Финансирање ће се обезбиједити из редовног буџета Савјета Европе, добровољних доприноса земаља донатора и заједничких програма ЕУ и Савјета Европе као што је *Horizontal Facility* за Западни Балкан и Турску.

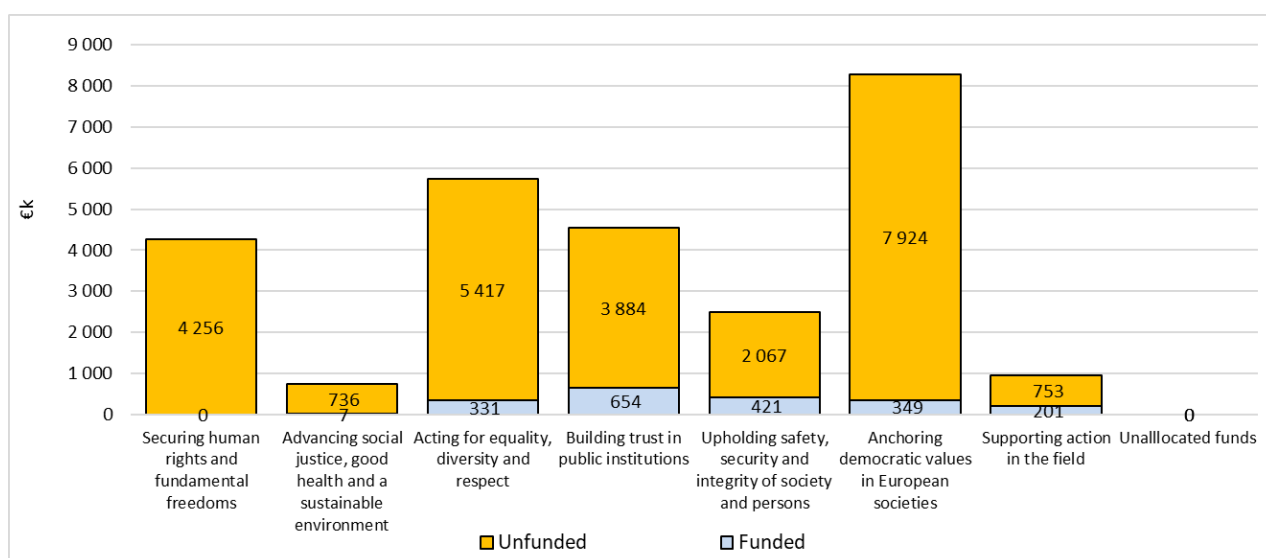
Као директан резултат “Декларације из Рејкјавика – Уједињени око наших вриједности”, која признаје важност димензије сарадње Савјета Европе, Комитет министара Савјета Европе је први пут у свој редовни буџет за период 2024–2027. укључио димензију сарадње. Обезбјеђивањем стабилнијег и предвидљивијег извора финансирања за активности сарадње обезбјеђује се ефикаснија и дјелотворнија имплементација акционих планова. Поред тога, овим приступом се обезбјеђује да се пројекти сарадње могу дизајнирати, спроводити и њихов утицај евалуирати током дужег периода и без прекида. У првој години, 2026, Акциони план ће тако искористити снажну инјекцију из овог доприноса чиме ће се омогућити да активности започну благовремено и уз адекватну подршку.

Координација имплементације Акционог плана подразумијева опште трошкове управљања који не прелазе 7% од директних трошкова Акционог плана.

У складу са стратегијом мобилизације ресурса Савјета Европе, активности прикупљања средстава које координише Дирекција за програмску координацију фокусиране су на Акциони план као цјелину. Финансирање на нивоу Акционог плана посебно омогућава флексибилност у расподјели средстава тамо гдје су она најпотребнија (као што је рјешавање хитних потреба сарадње) и гдје је њихов допринос одрживости главних политика и институционалних реформи најизгледнији. Савјет Европе такође промовише дугорочнији оквир споразума о сарадњи и вишегодишње уговоре са кључним партнерима и донаторима како би се олакшала стратешка и дјелотворна партнерства и обезбиједило предвидљиво и флексибилно финансирање.

Континуирана финансијска подршка актуелном Акционом плану ће омогућити организацији да надогради и креира активности које подржавају принципе Конвенције и других правних инструмената и стандарда Савјета Европе. Савјет Европе све више настоји остварити резултате у оквиру договорених стратешких приоритета, умјесто појединачних пројеката и активности.

Структура овог Акционог плана за период 2026–2029. усклађена је са структуром Програма и буџета Савјета Европе и његова два двогодишња буџетска циклуса како би се повећала досљедност, комплементарност и координација.



Слика 2: Процјена финансијских потреба по стубу Акционог плана Савјета Европе за Босну и Херцеговину 2026–2029. на дан 22. септембар 2025. (у хиљадама евра)

3.5 УПРАВЉАЊЕ

Комитет министара Савјета Европе оцјењује укупне резултате имплементације Акционог плана кроз своју Групу извјестилаца за демократију (*GR-DEM*).

Савјет Европе ће редовно извјештавати о напретку и исходима Акционог плана. С тим у вези, Дирекција за програмску координацију (*DPC*) ће подносити годишње извјештаје о напретку и завршни извјештај Комитету министара Савјета Европе, у складу са Управљањем акционим плановима који примају доприносе из редовног буџета.

Осим тога, Секретаријат *GR-DEM*-а и *DPC*-а ће у блиској сарадњи са властима Босне и Херцеговине организовати информативне састанке са свим заинтересованим делегацијама у Савјету Европе, по потреби. Ови састанци ће пружити прилику за размјену мишљења и дискусију о напретку у имплементацији Акционог плана с једне стране, те о нацрту слједећег акционог плана с друге стране.

Остварени напредак у имплементацији Акционог плана ће такође заједнички оцјењивати Савјет Европе и власти у Босни и Херцеговини.

Контакти за Акциони план

Дирекција за програмску координацију (*DPC*)

Савјет Европе

F-67075 Strasbourg Cedex

Тел: + 33 (0)3 90 21 56 54

Е-пошта: dpc@coe.int

www.coe.int/programmes

Канцеларија Савјета Европе у Сарајеву

Змаја од Босне 11

71000 Сарајево

Босна и Херцеговина

Е-пошта: coe.sarajevo@coe.int

www.coe.int/sarajevo

2.1 Обезбјеђивање људских права и основних слобода		
Очекивани исходи	Индикатор(и)	Извори и средства верификације
Извршење пресуда Европског суда за људска права		
Дјелотворније извршење пресуда Европског суда за људска права у вези са Босном и Херцеговином, с посебним фокусом на опште мјере које изискују законодавне и друге измјене.	Број пресуда Европског суда које се односе на Босну и Херцеговину под надзором Комитета министара. Број водећих предмета које је затворио Комитет министара. Ниво извршења пресуда Европског суда оцијењен према следећим критеријумима: а) број извршених пресуда; б) просјечно вријеме потребно за предузимање мјера извршења; в) системске и/или структуралне промјене које су резултат питања која је утврдио Европски суд; г) број нових и/или понављајућих предмета о којима је обавијестио Европски суд.	Веб-страница Одјељења за извршење Годишњи извјештај Комитета министара о надзору над извршењем пресуда и одлука ЕСЉП-а
Повећани капацитети заступника владе да заступају државу пред Европским судом, адекватно надзиру мјере за извршење пресуда и примјењују стандарде Конвенције на домаћем нивоу.	Број домаћих акционих планова и извјештаја које су представили заступници владе са свеобухватним мјерама за извршење пресуда. Број координационих састанака са актерима који учествују у извршењу и организацијама цивилног друштва.	База података <i>HUDOC-Exes</i> Пројектни извјештаји
<i>Дјелотворно спровођење Европске конвенције о људским правима на националном нивоу</i>		
Унапријеђени правни и политички оквири за промоцију и остваривање људских права.	Број предузетих мјера за израду свеобухватних правних и/или оквира политика за промовисање и поштовање људских права у складу са европским стандардима.	Веб-странице о домаћим прописима Пројектни извјештаји
Побољшана заштита људских права у Босни и Херцеговини путем уставне правде, заснована на: (а) ефикасном извршавању одлука Уставног суда и бољој примјени његове укупне судске праксе кроз судски дијалог, комуникацију и координацију међу домаћим актерима; (б) повећаним капацитетима правника за остваривање и заштиту индивидуалних права пред Уставним судом Босне и Херцеговине и судовима опште надлежности; и (в) јачању институционалних капацитета Уставног суда.	Број правника са повећаним капацитетима за тражење и заштиту индивидуалних права пред Уставним судом Босне и Херцеговине и другим судовима. Број активности за изградњу капацитета и ресурсних материјала за судије и правне савјетнике Уставног суда.	Службена статистика Пројектни извјештаји

	Број обновљених објеката и алата достављених Уставном суду Босне и Херцеговине. Број одлука Уставног суда које су промијениле статус из неизвршена или дјелимично извршена у дјелотворно спроведена.	
Ојачани капацитети судова, тужилаштава и органа за спровођење закона, као и адвоката, за досљедну примјену Конвенције и стандарда Савјета Европе кроз свеобухватну едукацију о људским правима намијењену правној струци; континуирано дигитално оснаживање институција за едукацију у сектору правосуђа у овом контексту.	Број модула о људским правима који су уведени у Центру за едукацију судија и тужилаца Федерације Босне и Херцеговине и Центру за едукацију судија и тужилаца Републике Српске те на правним факултетима. Број уведених мјера за побољшање и модернизацију институција за едукацију судија и тужилаца. Број сертифицираних тренера. Проценат правника и студената правних факултета који су учествовали у активностима за изградњу капацитета у области људских права Савјета Европе и унаприједили своје знање на ту тему.	Пројектни извјештаји
Ојачани институционални капацитети Институције омбудсмена за људска права за ефикасно обављање свог мандата, између осталог, и у својству однедавно именованог националног превентивног механизма против мучења и нечовјечног или понижавајућег поступања.	Проценат особља Институције омбудсмена за људска права чији капацитети су унапријеђени. Проценат препорука Институције омбудсмена за људска права које су спровеле јавне и приватне установе.	Пројектни извјештаји
2.2 Унапређење социјалне правде, доброг здравља и одрживе животне средине		
<i>Дјелотворна примјена Европске социјалне повеље</i>		
Усклађено домаће законодавство и праксе у области социјалних и економских права с одредбама ревидиране Европске социјалне повеље.	Број одредби у донесеним/измијењеним прописима које узимају у обзир стандарде и препоруке Савјета Европе о социјалним правима. Број одредби Европске социјалне повеље за које је утврђена (не)усклађеност за Босну и Херцеговину. Број нових прихваћених одредби из Европске социјалне повеље у Босни и Херцеговини.	HUDOC-ESC Веб-странице о домаћим прописима
Унапријеђени капацитети државних актера за разумијевање закључака Европског комитета за социјална права и њихову примјену у пракси; побољшан процес мониторинга који спроводи Европски	Ниво знања о систему Европске социјалне повеље међу државним и недржавним актерима, укључујући синдикате, рањиве групе и ширу јавност.	Домаћи прописи и судска пракса Пројектни извјештаји

комитет за социјална права као резултат квалитетнијих извјештаја које припремају домаће власти.	Ниво знања о пракси Европског комитета за социјална права међу обученим судијама и правницима. Број референци на Европску социјалну повељу у домаћим пресудама и тужбеним захтјевима. Број закључака које је Европски комитет за социјална права одгодио због недостатка информација.	
Људска права у биомедицини и здравству		
Унапријеђено домаће законодавство, политике и праксе које дјелотворно штите људска права у областима биомедицине и здравства, усклађене с европским стандардима и принципима утврђеним у Конвенцији из Овиједа.	Број одредби у донесеним/измијењеним прописима које узимају у обзир стандарде Савјета Европе у области биомедицине и здравља, укључујући и Конвенцију из Овиједа. Број институција које спроводе политике у области биомедицине и здравља засноване на стандардима Савјета Европе.	Пројектни извјештаји
Повећана свијест и ојачани капацитети домаћих актера и здравствених радника за обезбјеђивање адекватне заштите људских права у областима биомедицине и здравства, укључујући и изазове које доносе нова научна и технолошка постигнућа.	Ниво знања домаћих актера, правника и здравствених радника о Конвенцији из Овиједа, другим инструментима у области здравља и новим изазовима.	Пројектни извјештаји
Унапријеђено законодавство и оквири јавних политика о кривотворењу медицинских производа и другим сличним кривичним дјелима, у потпуности усклађени с <i>MEDICRIME</i> конвенцијом.	Број одредби у усвојеним, те измијењеним и допуњеним законским односно регулаторним оквирима који имају за циљ стварање услова за дјелотворан одговор на фармацеутски криминал, узимајући у обзир стандарде Савјета Европе дефинисане <i>MEDICRIME</i> конвенцијом. Степен усклађености усвојених законских рјешења са конвенцијом <i>MEDICRIME</i> . Број институција које спроводе политике у борби против кривотворених лијекова засноване на <i>MEDICRIME</i> конвенцији.	Пројектни извјештаји Извјештаји о праћењу/савјетодавні извјештаји Савјета Европе
Додатно ојачани капацитети надлежних органа за проналажење, заплъну и одузимање имовинске користи стечене кривичним дјелима обухваћеним <i>MEDICRIME</i> конвенцијом, за међуинституционалну сарадњу у спровођењу финансијских истрага повезаних с тим кривичним дјелима те за међународну сарадњу у борби против кривотворених медицинских производа.	Број операција у којима су надлежни органи за спровођење закона спроводили истрагу у вези са сузбијањем лажних лијекова. Ниво знања о кривичним дјелима из <i>MEDICRIME</i> конвенције и другим сличним кривичним дјелима међу домаћим актерима, органима за спровођење закона, правницима и здравственим радницима.	Пројектни извјештаји Извјештаји о праћењу/савјетодавні извјештаји Савјета Европе

	Степен међуагенцијске сарадње на истрагама о кривотвореним лијековима. Број координационих састанака са међународним колегама на тему борбе против криминала повезаног са лијековима.	
Ојачани капацитети правосудних органа за кривично гоњење и доношење пресуда у предметима кривичних дјела обухваћених <i>MEDICRIME</i> конвенцијом.	Ниво знања правника о кривотворењу лијекова. Број обучених правника који показују повећане капацитете за препознавање и процесуирање фармацеутског криминала. Број истрага и процесуирања предмета фармацеутског криминала од стране правосудних органа и/или органа за спровођење закона. Број осуђених починилаца кривичних дјела у вези са лијековима.	Пројектни извјештаји
Унапријеђене политике, законодавство и пракса у области дрога и зависности које се баве ризицима злоупотребе дрога и бихевиоралних зависности, у складу с основним вриједностима Савјета Европе.	Број одредби у донесеним/измијењеним прописима и оквирима политика које узимају у обзир стандарде Савјета Европе за политике превенције злоупотребе опојних дрога и зависности.	Веб-странице о домаћим прописима Пројектни извјештаји
Повећана оперативна сарадња на регионалном нивоу између полицијских и царинских службеника који раде на аеродромима у циљу сузбијања незаконите трговине дрогом.	Број предузетих мјера за подстицање размјене информација између полицијских и царинских службеника који раде на аеродромима у борби против трговине дрогом.	Пројектни извјештаји
Оснажено затворско особље, здравствени радници и социјални радници како би се побољшао приступ квалитетном лијечењу зависности од дрога за лица лишена слободе.	Проценат обученог затворског особља, здравствених и социјалних радника који показују унапријеђене капацитете за спровођење квалитетног лијечења зависности од дрога за лица лишена слободе.	Пројектни извјештаји
<i>Заштита животне средине и људских права</i>		
Унапријеђено домаће законодавство и праксе у области заштите животне средине, у складу с европским стандардима, чиме се доприноси чистој, здравој и одрживој животној средини и заштити људских права у вези с тим, уз обезбјеђивање доступности дјелотворних правних лијекова.	Број парламентарних и иницијатива доносилаца одлука да се у законодавне и оквире политика укључе питања заштите животне средине. Постојање стандардизоване методологије за процјену политика заштите животне средине с аспекта људских права.	Веб-странице о домаћим прописима Пројектни извјештаји
Унапријеђен домаћи законодавни и регулаторни оквир за спречавање, препознавање и сузбијање кривичних дјела против животне средине.	Број одредби у донесеним/измијењеним прописима и регулаторним оквирима које узимају у обзир стандарде и препоруке Савјета Европе о борби против кривичних дјела против животне средине.	Веб-странице о домаћим прописима (на државном, ентитетском и нивоу Дистрикта) Пројектни извјештаји

Унапријеђени капацитети релевантних институција, правника, организација цивилног друштва и других актера за бољу примјену стандарда људских права у области заштите животне средине.	Ниво знања представника ОЦД-а, правника и других домаћих актера о узајамној повезаности људских права и животне средине. Ниво упознатости са перспективним праксама у Европи у погледу узајамне зависности људских права и заштите животне средине те њиховој примјенљивости у земљи. Број актера који пријављују повећано знање о стратешким тужбама које користе стандарде заштите људских права у предметима везаним за животну средину.	Пројектни извјештаји
Повећана свијест о повезаности заштите животне средине и људских права међу правницима и широм јавношћу.	Број иницијатива за повећање свијести о заштити животне средине и еколошкој правди које су спровели појединачни партнери.	Пројектни извјештаји Анкете
Појачана сарадња између владиних агенција, привредних друштава, стручних удружења и ОЦД-а по питањима заштите животне средине и људских права.	Степен сарадње између вишеструких актера. Број координационих састанака са владиним агенцијама, релевантним националним актерима, привредним друштвима/удружењима и организацијама цивилног друштва.	Пројектни извјештаји
2.3 Дјеловање за једнакост, разноликост и поштовање		
<i>Родна равноправност, насиље над женама и насиље у породици</i>		
Ојачани домаћи законодавни и нормативни оквири за превенцију и борбу против свих облика насиља над женама и насиља у породици, укључујући и у дигиталном простору, у складу с налазима групе GREVIO и одредбама Истанбулске конвенције.	Број одредби у усвојеним или измијењеним и допуњеним законодавним односно регулаторним оквирима које имају за циљ обезбјеђење услова за дјелотворан одговор на насиље над женама, укључујући насиље на интернету. Степен усклађености усвојених законских рјешења са Истанбулском конвенцијом.	Процјене групе GREVIO Веб-странице о домаћим прописима (на државном, ентитетском и нивоу Дистрикта) Пројектни извјештаји
Ојачани законодавни оквири и оквири политика који обезбјеђују систематску процјену и управљање ризиком, као и изрицање хитних налога за удаљење из дома, забране приближавања и заштитних мјера за све облике насиља над женама обухваћене Истанбулском конвенцијом.	Број одређених превентивних и заштитних мјера (хитне мјере забране контакта, приласка и наредбе за заштитне мјере) за сузбијање и спречавање насиља над женама и насиља у породици.	Службена статистика Пројектни извјештаји
Унапријеђени капацитети надлежних институција, стручних особа из правосудног сектора, стручних особа које раде на првој линији подршке те организација цивилног друштва за примјену стандарда Истанбулске конвенције, уз ефикасно уклањање препрека приступу жена правди.	Ниво знања правника о релевантним европским стандардима за приступ правди за жене. Број обучених правника који показују повећане капацитете за препознавање и ублажавање родних стереотипа у систему правосудја.	Пројектни извјештаји

	Број стручних запосленика ОЦД-а који раде у области социјалне заштите за жртве насиља над женама и насиља у породици. Проценат подигнутих оптужница по пријавама кривичног дјела насиља у породици. Проценат пунољетних лица која су по оптужници оглашена кривима за кривично дјело насиља у породици.	
Побољшан квалитет и доступност програма третмана за починиоце насиља у породици, у складу с принципима Истанбулске конвенције.	Број учесника у програмима намијењеним починиоцима насиља у породици који пријављују промјену у ставовима према женама и насилном понашању уопште, а посебно родно заснованом насиљу.	Пројектни извјештаји
Редовно и систематско прикупљање административних података о свим облицима насиља над женама у свим фазама кривичноправног поступка, разврстаних према полу и доби жртве и починиоца, врсти насиља и односу починиоца и жртве, на цијелој територији Босне и Херцеговине.	Број административних статистичких података који се прикупљају у вези са насиљем над женама у току кривичног поступка	Службена статистика Пројектни извјештаји
Трговина људима		
Унапријеђен одговор кривичноправног система на трговину људима, с посебним фокусом на дјелотворно откривање, истрагу и кривично гоњење ових кривичних дјела.	Број истрага о трговини људима. Број подигнутих оптужница у предметима трговине људима. Број успјешно процесуираних предмета, укључујући стопе осуђујућих пресуда. Просјечна висина казне за осуђене починиоце кривичног дјела трговине људима.	Службена статистика Пројектни извјештаји GRETA извјештаји
Унапријеђена заштита жртава трговине људима прије, током и након судских поступака.	Број потенцијалних жртава којима је обезбијеђен смјештај и помоћ у сигурним кућама/склоништима. Број потенцијалних жртава које користе бесплатну правну помоћ и/или правно заступање. Број жртава којима је у кривичном и парничном поступку одређена накнада штете. Број жртава које су примиле накнаду штете. Број жртава које користе програме психолошке и социјалне подршке.	Службени извјештаји Статистика ОЦД/евиденције услуга за подршку жртвама Пројектни извјештаји GRETA извјештаји
Унапријеђене политике и мјере превенције које се баве кључним узроцима трговине људима.	Број нових/измијењених закона и прописа, политика, односно смјерница за борбу против трговине људима. Број иницијатива за подизање свијести или образовних програма за третирање рањивости. Број мултисекторских иницијатива спроведених с циљем рјешавања системских фактора ризика (нпр.	Пројектни извјештаји GRETA извјештаји Стратешки и/или оперативни документи Резултати истраживања

	сиромаштво, родна неравноправност, рањивости везане за миграцију). Проценат циљних група које пријављују повећану свијест о ризицима од трговине људима.	
Побољшан приступ заснован на људским правима, с фокусом на идентификацију жртава и поступке њиховог упућивања надлежним службама, те на унапређење приступа правди и дјелотворним правним лијековима.	Ниво знања о идентификацији жртава трговине људима и приступу заснованом на људским правима код обученог стручног кадра (полиција, социјални радници, правна струка). Број откривених, идентификованих жртава трговине људима и оних које су примиле помоћ (разврстано према врсти искоришћавања, полу и старости). Број формалних упућивања жртава у услуге за подршку. Број жртава које су успјешно искористиле правне лијекове, укључујући одштетне захтјеве.	Пројектни извјештаји <i>GRETA</i> извјештаји Службени извјештаји
<i>Забрана дискриминације, разноликост и инклузија (Роми и Путници, националне мањине, регионални или мањински језици, ЛГБТИ особе)</i>		
Унапријеђени институционални капацитети државних и локалних органа, укључујући тијела за једнакост, органе за спровођење закона и правосуђе, за сузбијање дискриминације, говора мржње, расизма и нетрпељивости на свим основама, као и за поштовање права припадника мањина, у складу са стандардима и најбољим праксама Савјета Европе.	Ниво разумијевања виших и локалних нивоа власти о најбољим европским праксама за рјешавање проблема дискриминације, говора мржње, расизма и нетолеранције по свим основама и њиховој примјенљивости у земљи. Број мјера које су предузеле надлежне домаће власти ради праћења, имплементације и израде стратешких оквира за одговор на дискриминацију и нетолеранцију [укључујући <i>стратешки оквир "Мапирање одговора на говор мржње у Босни и Херцеговини"</i> , <i>Акциони план за унапређење људских права и основних слобода ЛГБТИ особа у БиХ за период 2021–2024. и Акциони план БиХ за друштвену инклузију Рома и Ромкиња 2021–2025</i>]. Проценат примијењених одредби Препоруке CM/Rec(2010)5 државама чланицама за борбу против дискриминације на основу сексуалне оријентације или родног идентитета. Број представки на које је одговорило Министарство за људска права и избјеглице. Број кривичних пресуда у вези са говором мржње.	<i>ECRI</i> -јеви извјештаји о праћењу Пројектни извјештаји Извјештаји ОЦД-а

	Скор Босне и Херцеговине на Дугином индексу Европе. ⁹⁸ Број службених образовних политика, активности у школама/на факултетима и педагошких методологија које изричито промовишу недискриминацију, разноликост и инклузију међу ученицима и студентима.	
Унапријеђени капацитети државних и локалних органа за планирање и реализацију политика и планова за одрживу друштвену укљученост маргинализованих заједница, укључујући Роме.	Број локалних политика и иницијатива за унапређење интеграције Рома. Број општинских дужносника са повећаним капацитетима за рјешавање потреба ромских заједница.	ECRI-јеви извјештаји о праћењу Пројектни извјештаји
Унапријеђени капацитети Министарства за људска права и избјеглице за подизање свијести других институција о нормативном оквиру за говор мржње и за планирање политика за сузбијање ове појаве.	Број запослених у јавној управи са повећаним капацитетима за планирање и спровођење планских политика дефинисаних у складу са нормативним оквиром о говору мржње.	Пројектни извјештаји
Успостављен оквир политика за мањинске језике у складу са европским стандардима.	Број спроведених мјера за израду оквира политика за мањинске језике у складу са европским стандардима.	Процјене Комитета експерата ECRML-а
Оснажена Институција омбудсмена за људска права да ефикасно реагује на дискриминацију и нетрпељивост, у складу са надлежностима које има као домаће тијело за једнакост.	Број предмета дискриминације и нетолеранције у којима је поступала Институција омбудсмена за људска права на годишњем нивоу, са извјештајем о исходима.	ECRI-јеви извјештаји о праћењу Пројектни извјештаји Службена статистика
Унапријеђени капацитети полиције, тужилаштва и судова за откривање, спровођење истрага, заступање оптужница и доношење пресуда у предметима кривичних дјела почињених из мржње, укључујући дјела против ЛГБТИ особа и других рањивих група, у складу са конкретним препорукама ECRI-ја за БиХ.	Ниво знања полицијских службеника, тужилаца и судија о откривању, спровођењу истрага, заступању оптужница и доношењу пресуда у предметима кривичних дјела почињених из мржње против ЛБГТИ особа и других рањивих група.	ECRI-јеви извјештаји о праћењу Службена статистика Пројектни извјештаји Извјештаји ОЦД-а
Повећана свијест међу недржавним субјектима, укључујући образовне раднике (у основном, средњем и високом образовању), младе, вјерске заједнице, спортске организације и цивилно друштво, о опасностима мржње, дискриминације, стереотипа и с њима повезаног насиља у друштву.	Ниво знања међу недржавним субјектима (образовни радници, млади, вјерске заједнице, спортске организације и представници цивилног друштва) о дискриминацији, мржњи и с тим повезаним опасностима. Број иницијатива за борбу против мржње које су организовале вјерске заједнице, млади и спортске организације.	Пројектни извјештаји Анкете

98. *Rainbow Europe* – годишњи алат организације *ILGA Europe* за оцјењивање састављен је од дугине мапе и [индекса](#) те националних препорука. *ILGA-Europe* израђује Дугин индекс од 2009. године и користи га за илустровање положаја лезбејки, гејева, бисексуалних, трансродних и интерполних особа (ЛГБТИ) у правним и оквирним политика у Европи. Дугин индекс рангира европске земље и територије према њиховим правним и политичким праксама за ЛГБТИ особе на скали од 0 до 100%.

Мигранти и избјеглице		
Унапријеђено домаће законодавство и оквир политика у области миграција и азила, у складу са европским и међународним стандардима.	Број одредби у донесеним/измијењеним прописима и оквирима политика које узимају у обзир стандарде и препоруке Савјета Европе за заштиту људских права избјеглица, миграната и тражилаца азила.	Веб-странице о домаћим прописима (на државном, ентитетском и нивоу Дистрикта) Пројектни извјештаји
Унапријеђене заштитне мјере за рањиве особе у контексту миграција и азила, укључујући и путем промоције бриге породичног типа за дјецу без пратње.	Број конкретних заштитних услуга (нпр. за правну помоћ, психосоцијалну подршку, специјализована склоништа, старатељство) пружених рањивим мигрантима и тражиоцима азила. Број особа које користе конкретне услуге заштите. Број дјеце миграната и избјеглица без пратње смјештених у бригу породичног типа на годишњем нивоу.	Пројектни извјештаји Извјештаји ОЦД-а Службени извјештаји
Унапријеђени капацитети надлежних органа за обезбјеђивање адекватног животног стандарда и достојанствених услова у прихватним центрима.	Ниво знања надлежних органа о људским правима, условима пријема и стандардима смјештаја.	Пројектни извјештаји
Унапријеђени капацитети надлежних органа за планирање и примјену дјелотворних алтернатива имиграционом притвору и обезбјеђивање да се притвор примјењује искључиво као крајња мјера, уз одговарајуће процесне мјере заштите и адекватне услове.	Ниво знања надлежних органа о људским правима, имиграционом притвору и алтернативама имиграционом притвору. Број дефинисаних алтернативних мјера имиграционом притвору. Број особа на које се примјењују алтернативе имиграционом притвору.	Пројектни извјештаји
Унапријеђен приступ миграната, избјеглица и расељених лица услугама подршке и интеркултуралним програмима инклузије на локалном нивоу, уз примјену приступа који подразумијева учешће различитих нивоа власти и омогућава сарадњу и управљање политикама у области миграција и интеграције између државних и локалних органа.	Број миграната, избјеглица и расељених лица који имају приступ услугама подршке и програмима интеркултуралне инклузије на локалном нивоу. Степен сарадње вишеструких актера на програмима инклузије миграната	Пројектни извјештаји
Права дјеце		
Унапријеђени прописи, политике и праксе ради бољег поштовања, заштите и унапређења права дјетета у складу са Конвенцијом УН-а о правима дјетета и одговарајућим стандардима Савјета Европе.	Број одредби усвојених или измијењених и допуњених прописа односно регулаторних оквира које имају за циљ обезбјеђивање услова за бољу заштиту права дјетета, у складу са међународним стандардима и одредбама Лансарот конвенције. Израђене смјернице за утврђивање најбољег интереса дјетета.	Домаћи прописи Извјештаји Лансарот комитета Пројектни извјештаји
Унапријеђени капацитети стручног кадра у кривичном правосуђу укљученог у мултидисциплинарне одговоре на (сексуално) злостављање дјеце.	Број полицијских службеника, правника, тужилаца и судија који показују унапријеђене капацитете за идентификацију, спровођење истрага, заступање оптужница и доношење пресуда у предметима	Пројектни извјештаји

	(сексуалног) злостављања дјеце, укључујући и оног у онлајн окружењу. Број уведених мјера за превенцију и заштиту дјеце од насиља, сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања, на интернету и у стварном животу.	
Унапријеђен приступ правди за дјецу жртве, укључујући судске поступке прилагођене потребама малољетника.	Број обучених правника који показују повећане капацитете за подржавање приступа дјеце правди прилагођеног њиховим потребама. Број особа које раде у дневним центрима за боравак и бригу о дјечи и омогућавају приступ правима.	Пројектни извјештаји
Унапријеђени оквири и капацитети стручног кадра у систему дјечје заштите, са посебним нагласком на дјечи припадницима мањина, дјечи мигрантима и дјечи са инвалидитетом.	Број стручних особа запослених у систему дјечје заштите које показују унапријеђене капацитете за обезбјеђивање адекватне заштите у складу са европским стандардима, са посебним нагласком на дјецу из мањинских група, дјецу мигранте и дјецу са инвалидитетом. Степен усклађености превентивних мјера и одговора на насиље над дјецом које спроводе домаћи субјекти са европским стандардима. Ниво свијести и разумијевања знакова сексуалног искоришћавања и злостављања дјеце. Ниво знања о практичној примјени Смјерница за утврђивање најбољег интереса дјетета.	Извјештаји Лансарот комитета Пројектни извјештаји
Повећано учешће дјеце у изради и реализацији оквира и иницијатива јавних политика везаних за права дјетета.	Број иницијатива које укључују дјецу у израду и имплементацију оквира политика који се односе на њихова права. Мјера у којој политике на вишим и локалним нивоима подстичу учешће дјеце у иницијативама које се односе на њихова права.	Пројектни извјештаји
2.4 Изградња повјерења у јавне институције		
Независност и ефикасност правосуђа		
Унапријеђен квалитет и ефикасност правосудног система у складу са стандардима и алатима <i>СЕРЕЈ</i> -а (укључујући управљање предметима, статистичке податке о раду правосуђа и платформе за приказ података о ефикасности рада правосуђа, управљање временом и смањивање броја неријешених предмета, сајбер правосуђе и анкете о задовољству корисника судова).	Број кључних <i>СЕРЕЈ</i> -евих индикатора о ефикасности правосуђа и алата за ефикасност и квалитет правосуђа, алата за управљање и смањење броја неријешених предмета, комуникационих алата, анкета о задовољству корисника судова и алата за сајбер правосуђе који се користе у Високом судском и тужилачком савјету (ВСТС), судовима и другим институцијама правосуђа.	Извјештаји о евалуацији <i>СЕРЕЈ</i> -а Извјештаји ВСТС-а Судска статистика Извјештаји о процјени ЕУ-а Пројектни извјештаји Анкете о задовољству корисника

	Ниво знања правника о <i>СЕРЕЈ</i> -евим алатима и методологијама. У којој мјери правосудни систем узима у обзир задовољство корисника ефикасношћу и квалитетом пружених услуга.	Годишњи извјештаји и програми обуке институција за едукацију у правосудју
Проширена одјељења за судску праксу у одабраним судовима, која раде у складу са најбољим европским праксама.	Проценат одабраних судова који имају у потпуности функционална одјељења за судску праксу.	Пројектни извјештаји
Побољшана усклађеност и досљедност судске праксе кроз подршку и успостављање одјељења за судску праксу у судовима различитих нивоа.	Број одјељења за судску праксу успостављених на судовима разних инстанци у Босни и Херцеговини.	Пројектни извјештаји
Унапријеђени капацитети у правосудју везани за функционалне ИТ алате ради даљег уједначавања судске праксе и усклађивања са пресудама Европског суда.	Број информатичких алата којима управља правосудје с циљем уједначавања судске праксе и усклађивања са пресудама Европског суда.	Пројектни извјештаји
Затвори, полиција, лишавање слободе		
Унапријеђени механизми заштите од злостављања у затворима, унапријеђен регулаторни и институционални оквир за извршење кривичних санкција, укључујући дигитално управљање подацима и размјену информација између институција, унапријеђени капацитети особља за управљање, рехабилитацију и здравствену заштиту затвореника, уз вођење рачуна о специфичним потребама рањивих група у притвору.	Број мјера и активности које су спровели надлежни органи с циљем јачања заштитних механизма против злостављања у затворима и унапређења институционалног оквира за извршење кривичних санкција. Број израђених односно ревидираних подзаконских аката, протокола и/или оперативних процедура које укључују заштитне механизме против злостављања и пружање здравствене заштите у затворима усклађене са европским и међународним стандардима. Број програма, модула и процедура израђених с циљем регулисања поступања са рањивим групама у притвору (злоупотреба дрога, жене, малолетници, особе с тјелесним оштећењима...) Број обучених запосленика који показују побољшане вјештине у управљању, рехабилитацији и пружању здравствене заштите затвореницима, узимајући у обзир специфичности рањивих група у притвору. Број затворских установа са дигиталним управљањем подацима.	<i>CPT</i> -јеви извјештаји Пројектни извјештаји <i>SPACE</i> извјештаји Статистике Министарства правде Извјештаји других међународних организација
Израђен законодавни оквир и испуњени предуслови за институционалну организацију пробацијске службе/служби.	Израђена студија изводљивости, укључујући оквирни буџет и процјену најодрживијих рјешења с обзиром на уставно уређење Босне и Херцеговине. Број издатих препорука те израђених закона/подзаконских аката/политика (које чекају	Пројектни извјештаји Извјештаји Министарства правде Извјештаји консултаната Извјештаји других међународних организација

	одобрење Министарства правде, које су у парламентарној процедури и/или већ усвојене). Степен усклађености израђеног регулаторног оквира са препорукама Савјета Европе и међународним стандардима. Број других предузетих мјера за стварање предуслова за институционалну организацију пробацијске(их) службе(и), као што су програми обуке и стандардне оперативне процедуре (СОП-ови) или приручници за поступање.	
Боља усклађеност рада полиције са међународним стандардима, укључујући стратегије и праксе за сузбијање злостављања, ефикасну сарадњу између полиције и тужилаштва, функционисање механизма за праћење рада полиције и већу одговорност и интегритет службеника органа за спровођење закона.	Број навода о злостављању које су службеници за спровођење закона процесуирали интерно и екстерно, који су окончани одлуком. Број протокола израђених у оквиру методологије за елиминацију злостављања на основу <i>CPT</i>-а и других међународних стандарда и интегрисаних у програме обуке или свакодневне праксе полицијског поступања. Број регулаторних и докумената политика који омогућавају успостављање и рад механизма за праћење рада полиције.	<i>CPT</i>-јеви извјештаји Пројектни извјештаји Статистике Министарства правде и МУП-а Извјештаји ВСТС-а Извјештаји парламентарних тијела
Унапријеђена брига о форензичким пацијентима и спровођење програма третмана и предотпусних интервенција.	Број форензичких починилаца/пацијената који су прошли програм свеобухватног лијечења, укључујући интервенције прије отпуста. Број форензичких установа које спроводе оперативне протоколе који су претходно израђени за Завод за форензичку психијатрију Соколац, чиме се показују заједнички стандарди и праксе. Број запослених у форензичким установама који показују повећане капацитете за извођење терапеутских и програма реинтеграције те психосоцијалне рехабилитације.	<i>CPT</i>-јеви извјештаји Пројектни извјештаји Извјештаји консултаната Анкете пацијената
Унапријеђени капацитети и улога Институције омбудсмена за заштиту људских права у свјетлу проширених надлежности за спречавање злостављања.	Број референци на стандарде Савјета Европе и међународне стандарде у извјештајима Институције о праћењу услуга лијечења, здравствене заштите и рехабилитације у казнено-поправном систему. Број запослених у Институцији омбудсмена за људска права који показују повећане капацитете за праћење и превенцију злостављања на мјестима за лица лишена слободе.	Пројектни извјештаји Годишњи извјештаји омбудсмена за људска права Парламенту Извјештаји међународних тијела за праћење

	Број налаза и препорука у извјештајима о праћењу, који се позивају на међународно прихваћене стандарде. Број годишње спроведених процјена на мјестима за лица лишена слободе на основу израђене методологије рада (матрица посјета).	
Органи у потпуности преузели одговорност за примјену алата за спречавање радикализације, посебних програма управљања насилним и екстремистичким затвореницима и протокола реинтеграције, укључујући планске континуиране мјере којима се обезбјеђује њихова једнообразна примјена у различитим агенцијама.	Степен усвојености, укључености и примјене у пракси израђених усклађених алата за НЕЗ, програма, планова едукације, процедура/протокола у сва три подручја надлежности. Број потпуно функционалних затворских обавјештајних јединица које обезбјеђују прикупљање, анализу и размјену информација између затвора и других надлежних агенција у три подручја надлежности. Постигнут договор о ротацији између министарстава правде за хостинг и одржавање успостављене платформе за сарадњу. Број иницијатива или активности везаних за спречавање и сузбијање насилног екстремизма које спроводе локални актери уз подршку Центра изврности.	Пројектни извјештаји Извјештаји министарстава правде и Министарства безбједности Извјештаји других међународних организација
2.5 Јачање заштите, безбједности и интегритета друштва и појединаца		
Корупција, прање новца, привредни криминал		
Унапријеђен и усклађен законодавни оквир и оквир политика у области сузбијања корупције у складу са стандардима и најбољим праксама Савјета Европе и другим међународним стандардима и најбољим праксама.	Број донесених/измијењених прописа и оквира политика који су усклађени са стандардима и најбољим праксама Савјета Европе у борби против корупције. Проценат препорука групе GRECO које су спровеле домаће власти.	Извјештаји групе GRECO о евалуацији и усклађености Пројектни извјештаји
Унапријеђена транспарентност, одговорност и повјерење јавности у управљање кроз механизме за промовисање интегритета, спречавање корупције и непримјереног утицаја на одлучивање у јавном сектору.	Број инструмената/механизма који су усвојени и/или спроведени ради обезбјеђивања интегритета, спречавања корупције и сузбијања непримјереног утицаја у доношењу одлука у јавном сектору.	Извјештаји групе GRECO о евалуацији и усклађености Пројектни извјештаји
Унапријеђене мјере спречавања и надзора у области СПН/ФТА.	Степен побољшања пракси надзора заснованог на ризику и усклађености у финансијском и DNFBP сектору. Број организованих обука за побољшање капацитета надлежних органа да врше надзор заснован на ризику у финансијском и DNFBP сектору.	Извјештаји комитета MONEYVAL о евалуацији и праћењу Пројектни извјештаји

Унапријеђена транспарентност података о стварном власништву, мјера одвраћања и спречавања злоупотребе корпоративних субјеката у сврху прања новца и финансирања тероризма.	Број предузетих мјера за планирање и унапређење опсега и дјелотворности регистара стварног власништва у складу са стандардима и препорукама Савјета Европе. Број правних лица и правних аранжмана који могу да пруже прецизне и ажуриране информације о стварном власништву.	Пројектни извјештаји
Унапријеђени капацитети органа за спровођење финансијских истрага, заступање оптужница и доношење пресуда у предметима корупције, прања новца и финансирања тероризма.	Ниво напретка у успостављању дјелотворних, приступачних и поузданих регистара стварног власништва у складу са међународним стандардима и добрим праксама. Број стручних радника органа за спровођење закона, судија и тужилаца који показују побољшане капацитете за дјелотворно спровођење финансијских истрага и процесуирање предмета корупције, прања новца и финансирања тероризма.	Пројектни извјештаји Службена статистика
Унапријеђене вјештине и пракса домаћих органа за дјелотворно улажење у траг, одузимање и располагање незаконито стеченом имовином, укључујући управљање том имовином.	Евиденција одузимања имовине усклађена са нивоом криминалитета и националним политикама и приоритетима за борбу против корупције.	Пројектни извјештаји
Унапријеђени капацитети органа за спровођење закона за заштиту звиждача.	Број институционалних и/или регулаторних мјера усвојених с циљем јачања механизма заштите звиждача. Број стручних радника органа за спровођење закона који показују побољшане капацитете за обезбјеђивање заштите за звиждаче.	Извјештаји групе GRECO о евалуацији и усклађености Пројектни извјештаји
Усклађен правни оквир за примјену циљаних финансијских санкција у складу са резолуцијама Савјета безбједности УН-а 1267/1989 и 1988 те 1373, као и одговарајућим препорукама Радне групе за финансијске мјере против прања новца (FATF).	Степен усклађености правних и институционалних оквира са релевантним препорукама FATF-а, чиме се омогућава благовремена и дјелотворна имплементација циљаних финансијских санкција. Број релевантних дужносника који су обучени о правном оквиру и оперативним процедурама за примјену циљаних финансијских санкција.	
Унапријеђено познавање ризика финансирања тероризма и способности за спровођење одговарајућих корективних мјера у циљу њиховог смањивања.	Број дужносника надлежних институција/агенција обучених о идентификацији ризика од финансирања тероризма, процјенама и корективним мјерама.	Пројектни извјештаји
Дигитални изазови: умјетна интелигенција, компјутерски криминал, заштита података		
Унапријеђен правни оквир у области технологија УИ у циљу усклађивања са међународним добрим праксама и Оквирном	Број одредби у донесеним/измијењеним прописима и оквирима политика које су усклађене са	Пројектни извјештаји

конвенцијом Савјета Европе о умјетној интелигенцији и људским правима, демократији и владавини права.	међународним добрим праксама и стандардима Савјета Европе у области умјетне интелигенције.	Веб-странице о домаћим прописима
Унапријеђени капацитети доносилаца одлука у државним и ентитетским органима и приватном сектору како би били припремљени и могли да препознају потенцијалне ризике технологија УИ за људска права, владавину права и демократију кроз усвајање и примјену методологије <i>HUDERIA</i> .	Број надлежних доносилаца одлука који показују побољшано знање и капацитете за препознавање и припрему за потенцијалне ризике повезане са умјетном интелигенцијом који се односе на људска права, владавину права и демократију, на основу методологије <i>HUDERIA</i> Савјета Европе.	Пројектни извјештаји
Унапријеђен законодавни оквир и оквир политика у области компјутерског криминала и електронских доказа у потпуности у складу са Конвенцијом из Будимпеште и њеним протоколима.	Број одредби у донесеним/измијењеним прописима и оквирима политика које узимају у обзир стандарде Савјета Европе у области компјутерског криминала. Број нацрта измјена и допуна кроз које се спроводе законодавне реформе. Ниво усклађености са Конвенцијом из Будимпеште и њеним Протоколима.	<i>T-CY</i> извјештаји Пројектни извјештаји Веб-странице о домаћим прописима
Побољшана примјена координисаних политика и стратегија сајбер безбједности у надлежним органима.	Број предузетих мјера за координацију политика у области компјутерског криминала и сајбер безбједности. Број доступних акционих планова за спровођење стратегија у области компјутерског криминала и сајбер безбједности. Број истражилаца, тужилаца и судија који показују повећане капацитете за рад на предметима компјутерског криминала.	Пројектни извјештаји
Додатно унапријеђени капацитети органа за откривање, заплъену и одузимање имовинске користи прибављене компјутерским криминалом, спречавање прања новца на интернету и обезбјеђивање електронских доказа.	Број релевантног стручног кадра који показује боље капацитете за дјелотворно откривање, заплъену и одузимање имовинске користи прибављене компјутерским криминалом, спречавање прања новца на интернету и обезбјеђивање електронских доказа.	Пројектни извјештаји
Појачана међуагенцијска сарадња за потребе спровођења паралелних финансијских истрага у предметима компјутерског криминала.	Број уведених мјера за унапређење међуагенцијске сарадње за потребе спровођења паралелних финансијских истрага у предметима компјутерског криминала. Број захтјева за доставу података упућених пружаоцима услуга, финансијским институцијама и субјектима у индустрији сајбер безбједности. Број окончаних истрага компјутерског криминала које су праћене паралелним финансијским истрагама и обратно.	Пројектни извјештаји

	Ниво међуагенцијске сарадње / Број случајева међуагенцијске сарадње у области борбе против компјутерског криминала.	
Унапријеђене мјере за подстицање механизма размјене информација и обавјештајних података о компјутерском криминалу између јавног и приватног сектора те између органа кривичног правосуђа и институција/индустрије сајбер безбједности.	Број уведених мјера за унапређење размјене информација и обавјештајних података о компјутерском криминалу између јавног и приватног сектора те између органа кривичног правосуђа и институција/индустрије сајбер безбједности.	Пројектни извјештаји
Унапријеђени законски оквири за заштиту података и приступ информацијама, у складу са ратификованом Конвенцијом о заштити лица у погледу аутоматске обраде личних података.	Број одредби у донесеним/измијењеним и допуњеним прописима у складу са Конвенцијом 108+ који узимају у обзир стандарде и препоруке Савјета Европе. Ниво усклађености са Конвенцијом Савјета Европе о заштити лица у погледу аутоматске обраде личних података (108+).	Т-СУ извјештаји Пројектни извјештаји
Унапријеђени капацитети Агенције за заштиту личних података за обављање послова из њене надлежности, посебно у погледу подизања свијести.	Проценат запосленика Агенције за заштиту личних података који показују унапријеђене капацитете за обављање послова из своје надлежности, посебно у погледу подизања свијести. Број стручних мишљења Агенције за заштиту личних података. Број поступака по службеној дужности које је спровела Агенција за заштиту личних података.	Пројектни извјештаји Службена статистика
Унапријеђени капацитети управа и других релевантних актера за омогућавање приступа информацијама уз истовремено поштовање принципа заштите личних података.	Број обученог особља надлежних управа и актера које показује унапријеђене капацитете за омогућавање приступа информацијама уз истовремено поштовање принципа заштите личних података.	Пројектни извјештаји
<i>Интегритет и управљање у спорту</i>		
Унапријеђене политике, законодавство и праксе ради гарантовања етике, инклузивности, правичности и безбједности у спорту у складу са стандардима Савјета Европе.	Број одредби у донесеним/измијењеним прописима и оквирима политика које су усклађене са стандардима Савјета Европе о етичном, инклузивном, правичном и безбједном спорту. Ниво свијести и разумијевања код релевантних домаћих партнера и актера о стандардима Савјета Европе о етичном, инклузивном, правичном и безбједном спорту и њиховој примјенљивости на домаћи контекст. Уведене мјере за напредак ка потписивању и ратификацији Конвенције о манипулацији спортским такмичењима (Конвенција из Маколина) и	Пројектни извјештаји Извјештаји о евалуацији Групе за праћење

	Конвенције о интегрисаном приступу безбједности, сигурности и услугама на фудбалским утакмицама и другим спортским догађајима (Конвенција из Сен-Денија). Ниво активности на састанцима EPAS-а и у MARS мрежи.	
2.6 Учвршћивање демократских вриједности у европским друштвима		
Слобода изражавања и информисања, безбједност новинара		
Унапријеђен законодавни оквир и оквир политика у складу са европским стандардима у области слободе изражавања, медија и приступа информацијама.	Број одредби у донесеним или измијењеним и допуњеним прописима и политикама које су усклађене са релевантним стандардима Савјета Европе за слободу изражавања, медија и приступ информацијама.	Извјештаји тијела за праћење и савјетодавних тијела Савјета Европе Веб-странице о домаћим прописима Пројектни извјештаји
Унапријеђени институционални капацитети и механизми сарадње регулаторног тијела за медије и других релевантних тијела, у складу са европским стандардима – укључујући Акт о дигиталним услугама и Европски акт о слободи медија.	Број препорука које су уважила надлежна тијела ради усклађивања политика и пракси са европским стандардима за слободу изражавања и регулативу медија.	Пројектни извјештаји Извјештаји релевантних институција
Унапријеђена транспарентност власништва у медијима кроз циљане законске и институционалне мјере које имају за циљ обезбјеђивање веће одговорности и медијског плурализма.	Број спроведених мјера с циљем унапређења доступности, приступачности и поузданости информација о власништву над медијима, што доприноси већој транспарентности и одговорности у медијском сектору.	Пројектни извјештаји
Унапријеђено остваривање права на приступ јавним информацијама кроз ојачане правне гаранције и практичне мјере примјене – укључујући усклађивање са Конвенцијом из Тромсеа и препорукама из одговарајућих извјештаја о мониторингу.	Број мјера које су спровеле јавне институције ради унапређења приступа информацијама у складу са Конвенцијом из Тромсеа и с њом повезаних препорука.	Извјештаји тијела за праћење и савјетодавних тијела Савјета Европе Веб-странице о домаћим прописима Пројектни извјештаји
Унапријеђени одговори на дезинформације и побољшана медијска писменост чиме се омогућава информисана јавна дебата, критичко мишљење и отпорност на манипулацију информацијама у цијелом друштву – између осталог кроз активности подизања свијести намијењене широј јавности.	Број подржаних иницијатива за подизање свијести и медијску писменост, укључујући кампање, јавна догађања и обуке актера.	Пројектни извјештаји
Унапријеђени механизми за безбједност новинара, са посебним освртом на новинарке, укључујући превентивне мјере заштите, дјелотворне одговоре институција, борбу против некажњивости и подршку у вези са SLAPP тужбама.	Број подржаних иницијатива за повећање безбједности новинара и рјешавање проблема SLAPP тужби, укључујући обуке, дијалоге између разних актера, догађаје за подизање свијести и институционалне мјере, с посебним фокусом на родно осјетљиве приступе.	Пројектни извјештаји Извјештаји релевантних институција

Унапријеђено знање и практичне вјештине кључних актера – укључујући јавне власти, заступнике у парламенту, правосуђе, органе за спровођење закона, регулаторна тијела, медијске раднике и ОЦД – за примјену релевантних европских стандарда у области слободе изражавања и приступа информацијама у њиховим подручјима рада.	Број релевантних актера који показују повећано знање и капацитете за примјену европских стандарда за слободу изражавања и приступ информацијама у свом раду.	Пројектни извјештаји
Локална демократија		
Очекивани исходи	Индикатор(и)	Извори и средства верификације
Унапријеђени капацитети и вјештине локалних/регионалних органа за примјену сарадничког управљања, делиберативне демократије, учешћа грађана и цивилног друштва у доношењу одлука и реформама на локалном нивоу.	Број иницијатива које спроводе локални и регионални изабрани представници и јавни дужносници за примјену сарадничког управљања, делиберативне демократије, учешћа грађана и цивилног друштва у доношењу одлука на локалном нивоу које показују примјену нових усвојених знања и стечених вјештина. Број платформи за дијалог грађана и власти успостављених у (пилот) општинама и регијама. Број мјера (политика, законских мјера, партиципаторних иницијатива...) усвојених ради поступања по препорукама скупштина грађана и других делиберативних форума.	Пројектни извјештаји Евиденције о јавним консултацијама Извјештаји о активностима/одлукама локалне власти
Побољшан квалитет локалног управљања захваљујући развоју капацитета у области јавне етике, транспарентности, одговорности, спречавања корупције и отворене власти.	Проценат обучених локалних изабраних представника и јавних дужносника који показују унапријеђене капацитете у области јавне етике, транспарентности, одговорности и отворене власти и њихову примјену у пракси. Број јавних консултација које су одржале локалне власти. Број процјена ризика од корупције или планова интегритета спроведених на локалном нивоу.	Процјене Конгреса Извјештаји тијела за праћење и савјетодавних тијела Савјета Европе Пројектни извјештаји Евиденције о јавним консултацијама
Унапријеђена улога и капацитети цивилног друштва за постизање веће друштвене кохезије и боље грађанске контроле рада јавних органа.	Број мјера (информативне сесије, измјене правног оквира, политике...) спроведених да би се обезбиједило да регулаторни оквир за грађанско учешће у општинама уважава стандарде и препоруке Савјета Европе о укључивању организација цивилног друштва. Ниво свијести о партиципаторном одлучивању и грађанском надзору међу представницима организација цивилног друштва.	Пројектни извјештаји Евиденције о јавним консултацијама

	Колико пута су организације цивилног друштва допринијеле надзору над активностима органа власти.	
Унапријеђени институционални капацитети два главна савеза општина и градова за заговарање примјене Европске повеље о локалној самоуправи.	Број предузетих мјера за јачање институционалних капацитета савеза општина и градова за спровођење њиховог мандата и заговарање примјене Европске повеље о локалној самоуправи (политике, активности развоја капацитета, подизање свијести).	Пројектни извјештаји
Оснажени локални/регионални органи за развој сарадње кроз међуопштинске и међуентитетске мреже.	Број организованих размјена у програмима колегијалног учења и активности међуентитетске, међуопштинске, локалне, прекограничне сарадње.	Пројектни извјештаји
Унапријеђени капацитети локалних органа за омогућавање остваривања и заштиту људских права на локалном нивоу.	Ниво знања локалних изабраних представника и јавних дужносника о стандардима и алатима за испуњавање обавеза и заштиту људских права на локалном нивоу. Број мјера (политика, локалних иницијатива) које предузимају локалне власти за остваривање и заштиту људских права на локалном нивоу.	Пројектни извјештаји Записници са састанака Савјета Веб-странице Савјета и савеза
Избори, демократско управљање и дијалог, цивилно друштво		
Унапријеђени капацитети изборне администрације на свим нивоима и стручног кадра за обезбјеђивање транспарентности, инклузивности и интегритета изборних процеса и пракси у складу са стандардима Савјета Европе.	Ниво знања обученог особља ЦИК-а о међународним стандардима у вези са изборним процесом. Ниво транспарентности изборних процеса и поступања по изборним жалбама. Број позитивних напомена у вези са одржавањем избора у извјештајима међународних посматрачких мисија европских и међународних организација.	Извјештаји међународних посматрачких мисија Пројектни извјештаји
Подигнута свијест и повећано учешће гласача у изборном процесу, а посебно недовољно заступљених и рањивих група и бирача који први пут излазе на изборе.	Ниво свијести међу недовољно заступљеним групама, укључујући бираче који први пут гласају, мањине и жене.	Извјештаји међународних посматрачких мисија Пројектни извјештаји
Унапријеђени капацитети медија, политичких странака, осталих актера у изборном процесу и бирача за правилно препознавање, представљање и сузбијање дезинформација, говора мржње, сексизма, родно заснованог насиља и других негативних појава у току избора.	Ниво знања представника медија, политичких странака и других релевантних актера о дезинформацијама, говору мржње, сексизму, родно заснованом насиљу и другим негативним појавама у току избора. Проценат обучених представника медија који показују повећане капацитете за професионално праћење изборног процеса. Број медијских извјештаја о говору мржње у току предизборних кампања.	Пројектни извјештаји

Мјере за изградњу повјерења		
Унапријеђен међуетнички дијалог на нивоу локалних заједница.	Број догађаја који локалне заједнице укључују у међуетнички дијалог. Ниво сарадње између представника локалних заједница у контексту активности међуетничког дијалога.	Пројектни извјештаји
Унапријеђена сарадња међу младима из различитих заједница и успостављање одрживих мрежа за изградњу повјерења.	Број активности које су организовале мреже младих из различитих заједница. Ниво укључености младих у активности за јачање повјерења и мреже.	Пројектни извјештаји
Образовање		
Унапријеђени капацитети доносилаца политика за праћење примјене <i>“Препоруке за политике дјеловања са малом пута за унапређење инклузивног образовања у Босни и Херцеговини”</i> .	Ниво знања доносилаца политика о праћењу спровођења <i>Мале пута за унапређење инклузивног образовања</i> .	Годишњи извјештај Министарства цивилних послова Савјету министара Пројектни извјештаји
Смањена стопа насиља и малтретирања у образовном систему.	Број мјера и нових пракси које су уведене ради смањивања насиља и малтретирања у образовном систему у Босни и Херцеговини. Проценат образовних радника који у пракси примјењују мјере за стварање безбједних окружења за учење. Ниво прихваћености нулте толеранције за сајбер малтретирање (<i>cyberbullying</i>) и друге облике насиља на интернету код образовних радника.	Пројектни извјештаји
Унапријеђена сигурност у школама захваљујући примјени одлучивања о политикама на основу доказа.	Број школа које имплементирају партиципаторно управљање школом у складу са стандардима и најбољим праксама Савјета Европе. Степен упознатости са принципом интегритета у образовању код образовних радника и студената. Проценат образовних радника који у пракси примјењују на доказима засновано одлучивање о политикама ради унапређења сигурности у школама.	Пројектни извјештаји
Унапријеђен приступ младих квалитетном образовању за демократско грађанство у складу са новом иницијативом Савјета Европе <i>“Европски простор за грађанско образовање”</i> .	Степен усклађености политика и методолошких оквира са европским стандардима како би се обезбиједило извођење квалитетног образовања за демократско грађанство на основу нове иницијативе <i>“Европски простор за безбједно грађанство”</i> . Број квалификованих образовних радника у области инклузивног квалитетног образовања.	Пројектни извјештаји

	Број младих особа до којих су допрле кампање за подизање свијести о квалитетном образовању као јавном добру и основном људском праву. Ниво знања о демократском грађанству међу младима.	
Суочавање са прошлошћу		
Унапријеђен међугенерациски и друштвени дијалог о историји, унапријеђена свијест о историји и друштвеној кохезији кроз иницијативе јавног ангажмана на локалном и регионалном нивоу.	Број тематских активности фокусираног учешћа јавности које предводе подржани субјекти с циљем његовања међугенерациског и друштвеног дијалога о историји. Ниво познавања историје.	Пројектни извјештаји Анкете
Повећана отпорност на историјски ревизионизам и дезинформације, при чему су ученици, наставно особље и медијски радници оспособљени да се одупру манипулацијама и промовишу историју засновану на чињеницама.	Број ученика, наставног особља и медијских радника који показују побољшане вјештине за супротстављање манипулацији и промовисање историје засноване на чињеницама. Ниво свијести о дезинформисању и историјском ревизионизму.	Пројектни извјештаји
Унапријеђена усклађеност са европским стандардима у настави историје чиме се олакшава придруживање Босне и Херцеговине тијелима за сарадњу у области наставе историје као што је Опсерваторија за наставу историје у Европи.	Предузете мјере за усклађивање и примјену стандарда и пракси Савјета Европе у настави историје, ради олакшавања придруживања Босне и Херцеговине Опсерваторији за наставу историје у Европи.	Веб-страница Савјета Европе Извјештаји о састанцима Опсерваторије Пројектни извјештаји
Млади		
Унапријеђени механизми и алати за демократско учешће младих на нивоу цијеле земље, у складу са стандардима Савјета Европе.	Број предузетих мјера (нпр. докумената политика, акционих планова, законодавних измјена, промјена пракси) да би се промовисало демократско учешће младих на нивоу цијеле земље у складу са стандардима Савјета Европе. У коликој мјери иницијативе организација младих промовишу демократско учешће младих у друштвеном, културном, економском и политичком животу.	Пројектни извјештаји
Унапријеђени капацитети релевантних актера, укључујући омладинске организације, за унапређење политика и пракси рада са младима у циљу уклањања препрека демократском учешћу младих.	Ниво знања о политикама и праксама усмјереним на уклањање препрека демократском учешћу младих међу релевантним актерима.	Пројектни извјештаји
Повећани капацитети стручног кадра који ради са младима за заговарање грађанског образовања и образовања о људским правима међу младима.	Ниво знања о заговарању грађанског образовања и образовања о људским правима међу младим радницима. Број иницијатива младих радника које имају за циљ промоцију образовања о демократском грађанству и људским правима за младе.	Пројектни извјештаји

Повећан степен демократског учешћа младих у поступцима доношења одлука.	Ниво учешћа младих у демократским процесима доношења одлука.	Пројектни извјештаји
Унапријеђен приступ младих, нарочито оних у рањивим ситуацијама, социјалним правима кроз сарадњу са локалним органима.	Ниво знања представника локалне власти о социјалним правима за младе. Број мјера (нпр. акциони планови, стратешки документи, промјене пракси) које су предузеле локалне власти ради унапређења приступа рањивих младих особа социјалним правима.	Пројектни извјештаји
Унапријеђени капацитети омладинских лидера да дјелују као мултипликатори, укључујући и иницијативе за дијалог и изградњу повјерења засноване на образовању о људским правима и интеркултуралном учењу.	Ниво знања младих лидера о људским правима и иницијативама за јачање повјерења. Број иницијатива младих лидера за подстицање дијалога и јачање повјерења.	Пројектни извјештаји

ПРИЛОГ II: РЕГИСТАР РИЗИКА

Контекст

Акциони план у Босни и Херцеговини спроводи се у сложенем и промјенљивом окружењу. У том контексту је неопходан интегрисан и на будућност усмјерен приступ управљању ризицима и одрживости, како би се очували релевантност, континуитет и дугорочни утицај активности сарадње. Многи аспекти одрживости реформи зависе од спољних фактора, укључујући политичку стабилност и политичку вољу за њихово спровођење. Након парламентарних избора 2022. године у Босни и Херцеговини и брзог формирања владајуће коалиције на државном нивоу обновљен је замах који је отворио пут за отварање преговора о приступању Европској унији у марту 2024. године и сврсисходним законодавним помацима као што је усвајање Закона о спречавању сукоба интереса и Закона о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности. Међутим, како наводи Извјештај Европске комисије за 2024, након тога је дошло до застоја реформи због политичких контроверзи и предизборне кампање уочи локалних избора 2024. године.

Поновно је до изражаја дошла етничка фрагментираност, политичка осјетљивост и различити приоритети између ентитета који остају присутни до данас. Сложена управна структура у Босни и Херцеговини такође доводи до честих институционалних реорганизација и фрагментираног одлучивања, поред велике флукуације особља у јавним институцијама, што би могло да угрози одрживост инвестиција у изградњу капацитета.

Узимајући у обзир такву ситуацију и потенцијалне изазове у имплементацији, при изради Акционог плана тежиште је стављено на предвиђање и ублажавање ризика како би се обезбиједила трајна постигнућа која ће бити уграђена у институционалне оквире. У нестабилном домаћем и геополитичком контексту, Акциони план нуди одређени степен флексибилности за потребе одговора на нове потребе и околности, тако што примјењује плуралистички мултиактерски приступ и прилагођава се конкретним захтјевима сваког нивоа власти. Такође користи доступне ресурсе с циљем успјешног спровођења сарадње.

Ризици и стратегије њиховог ублажавања биће предмет сталне евалуације, координације и интерних дискусија у Савјету Европе и са домаћим властима. Ако спровођење активности из Акционог плана буде спријечено или успорено из било ког разлога, *DPC* ће у блиској сарадњи са Канцеларијом у Сарајеву свим субјектима у Савјету Европе као и партнерима и актерима у Босни и Херцеговини саопштити разлоге и потенцијалне утицаје те заједнички дефинисати даљи начин рада.

Опис ризика	Вјероватноћа	Утицај	Мјере ублажавања
Ризици везани за политичке околности			
Пораст политичке нестабилности, промјене у приоритетима власти, изостанак консензуса између ентитета и политичких странака на власти односно недостатак стварне политичке воље за реформе може за посљедицу да има малу политичку подршку имплементацији пројеката и смањење људских и финансијских ресурса за реформе.	Вјероватно	Значајан	На највишем политичком нивоу комуницирати о важности примјене стандарда Савјета Европе и поново истакнути релевантност препорука тијела за праћење Савјета Европе. Олакшати контакте и сарадњу између субјеката који подржавају реформу у различитим гранама власти и у цивилном друштву, промовишући дијалог о примјени стандарда. Наставити интензивну комуникацију и сарадњу са широким спектром домаћих и међународних партнера, нарочито са Европском унијом, о подршци Савјета Европе процесу придруживања Босне и Херцеговине. Појачати фокус на активностима изградње капацитета на које би политичка пристрасност могла мање да утиче.
Повећана поларизација друштва која узрокује мање подстицајан амбијент за реформе и различита перцепција међу грађанима и организацијама цивилног друштва у Босни и Херцеговини о улози и мандату Савјета Европе.	Моргуће	Низак	Подићи свијест међу циљним групама о важности примјене стандарда организације. Подстицати дијалог између власти и цивилног друштва о примјени стандарда. Ставити тежиште на заштиту права рањивих група. Разговарати о стратегијама за ублажавање ризика са међународним партнерима, нарочито са Европском унијом.
Промјене приоритета међу донаторима које резултују смањењем добровољних доприноса за Босну и Херцеговину.	Моргуће	Умјерен	Одржавати редован дијалог и комуникацију са донаторима о приоритетима, изазовима и резултатима спровођења Акционог плана.
Ризици повезани са спровођењем пројеката и програма			
Финансијска ограничења за спровођење Акционог плана , што за посљедицу има прекид сарадње у више области, губитак замаха, утицај на динамику спровођења и дјелотворност реформи у Босни и Херцеговини и перцепцију релевантности Савјета Европе.	Моргуће	Умјерен	Обезбиједити дјелотворну мобилизацију ресурса у координацији са сједиштем и Канцеларијом Савјета Европе у Сарајеву. Одржавати отворене комуникационе канале са свим постојећим донаторима и истражити нове изворе финансирања. Организовати тематске донаторске догађаје. Дефинисати стратегију расподјеле ресурса узимајући у обзир могућност синергија и свеукупну ефективност. Наставити пратити повратне информације од партнера и донатора ради унапређења дизајна пројеката, имплементације, пракси праћења на основу резултата и извјештавања, како би се привукли и задржали донатори.

Недостатак координације са домаћим и међународним партнерима што за посљедицу има преклапања, пропуштене синергије, расипање ресурса и репутацијске посљедице.	Моргуће	Низак	Ојачати активности координације на националном нивоу, укључујући и путем радних група састављених од представника донатора и власти те тематских радних група ради обезбјеђивања комплементарности и избјегавања дуплирања или неусклађених порука. Одржавати редовну координацију са ЕУ и другим међународним организацијама на више техничком нивоу, кроз различите координационе групе за донаторе и на билатералном нивоу. Користити доступне форуме за размјену Савјета Европе ради промоције координације и гарантовања релевантности подршке. Обезбиједити адекватну комуникацију између актера о плановима и координисану имплементацију по потреби.
Висока флукуација владиног и невладиног особља и других кључних партнерских институција, што доводи до губитка базе знања, институционалне меморије и успостављених међусобних контаката те сметњи у спровођењу Акционог плана.	Моргуће	Значајан	Подробно праћење измјена особља и брзо поновно успостављање контаката. Подршка дугорочној институционалној меморији на нивоу партнерских институција и допринос одрживим праксама управљања знањем. Подстицати приступ заједничког лидерства у имплементацији пројеката како би корисници преузели већу одговорност и како би се његовала њихова већа преданост резултатима.
Недостатак капацитета и изостанак примјене приступа заснованог на правима, нарочито интеграције родне перспективе и родно осјетљивог приступа у институцијама корисницама и партнерима, што доводи до смањеног утицаја Акционог плана и могућег утицаја родних стереотипа и конзервативних наратива о родној равноправности на имплементацију пројеката.	Моргуће	Умјерен	Примјена родно осјетљивог приступа у свим пројектима и у свим фазама спровођења Акционог плана, уз подршку регионалног савјетника за интеграцију родне перспективе. Понудити обуку за пројектно особље, националне partnere и актере ради додатног повећања њиховог знања о интеграцији родне перспективе и родне равноправности у спровођење Акционог плана. Обезбиједити родно осјетљиву интерну и екстерну комуникацију са домаћим партнерима и актерима.
Ризици везани за комуникације			

Недовољна или неефикасна комуникација која доводи до слабе информисаности главних међународних и домаћих партнера, циљних група и опште популације о користима реформи и доприносу Савјета Европе тренутним реформским процесима и плану приступања Босне и Херцеговине Европској унији.	Ниска	Значајан	Водити рачуна да сваки пројекат изради сопствену стратегију комуникације за информисање актера и одржавање интереса за активности Савјета Европе у Босни и Херцеговини. Обезбиједити благовремену и дјелотворну комуникацију да би се допрло до различитих циљних група јасним порукама о доприносу Савјета Европе реформама у Босни и Херцеговини и његовом утицају на свакодневни живот грађана. Обезбиједити доступност релевантних информација на домаћем језику. Повећати динамику размјене информација.
Хибридне активности усмјерене на Босну и Херцеговину.	Моргуће	Низак	Координисати комуникацију са међународним организацијама и држим државама чланицама Савјета Европе.

ПРИЛОГ III: ФИНАНСИЈСКА ТАБЕЛА НА ДАН 22.9.2025.

Стубови	Процијењене потребе у еврима
Обезбјеђивање људских права и основних слобода	4.256.333
Унапређење социјалне правде, доброг здравља и одрживе животне средине	742.658
Дјеловање за једнакост, разноликост и поштовање	5.747.620
Изградња повјерења у јавне институције	4.538.250
Јачање заштите, безбједности и интегритета друштва и појединаца	2.488.257
Учвршћивање демократских вриједности у европским друштвима	8.272.986
Подршка дјеловању на терену	953.896
УКУПНО	27.000.000

ПРИЛОГ IV: ИЗВОРИ/РЕЛЕВАНТНИ ДОКУМЕНТИ

Документи Савјета Европе

1. Генерални секретар Савјета Европе

Годишњи извјештај генералног секретара Савјета Европе за 2024 – Наша права, наша будућност

Извјештај генералног секретара Савјета Европе за 2023 – Стање демократије, људских права и владавине права

План генералног секретара за сарадњу Савјета Европе са цивилним друштвом 2024–2027.

2. Техничка сарадња са Босном и Херцеговином

Акциони планови Савјета Европе за Босну и Херцеговину за период 2022–2025.

Акциони планови Савјета Европе за Босну и Херцеговину за период 2018–2021.

Завршни извјештај о евалуацији Акционог плана Савјета Европе за Босну и Херцеговину за период 2022–2025.

Преглед напретка и завршна евалуација Акционог плана Савјета Европе за Босну и Херцеговину за период 2018–2021.

Акциони планови Савјета Европе за Босну и Херцеговину за период 2015–2017.

Извјештај о прегледу напретка за период март 2015 – мај 2017.

3. Европски суд за људска права

Пракса Европског суда за људска права у односу на Босну и Херцеговину

Европски суд за људска права, чињенице и бројке по државама

Извршење пресуда од стране Босне и Херцеговине, информативни лист о земљи

Профил земље за медије – Босна и Херцеговина

4. Повјереник за људска права Савјета Европе

Суочавање с прошлошћу за бољу будућност, пут до правде, мира и друштвене кохезије у регији бивше Југославије

Писмо повјеренице предсједавајућој Савјета министара Босне и Херцеговине премијеру Федерације Босне и Херцеговине и предсједнику Владе Републике Српске

5. Парламентарна скупштина Савјета Европе

Резолуција 2574 (2024) “Поштовање међународних и преузетих обавеза од стране Босне и Херцеговине”

Резолуција 2201 (2018) “Поштовање међународних и преузетих обавеза од стране Босне и Херцеговине”

6. Конгрес локалних и регионалних власти Савјета Европе

Европска повеља о локалној самоуправи

Додатни протокол уз Европску повељу о локалној самоуправи о праву учешћа у пословима локалне власти

Изјава о прелиминарним налазима и закључцима Међународне мисије за посматрање избора у Босни и Херцеговини – локални избори, 6. октобар 2024.

Конгрес локалних и регионалних власти, Препорука бр. 530 (2025)

Конгрес локалних и регионалних власти, Препорука бр. 442 (2019)

Кодекс добре праксе за грађанско учешће у процесу доношења одлука

7. Комитет министара Савјета Европе

[Декларација из Рејкјавика – Уједињени око наших вриједности](#)

[Препорука CM/Rec\(2018\)7 о Смјерницама о поштовању, заштити и остваривању права дјетета у дигиталном окружењу](#)

[Препорука CM/Rec\(2022\)13 о утицајима дигиталних технологија на слободу изражавања](#)

[Препорука Комитета министара CM/Rec\(2018\)7 – Смјернице о поштовању, заштити и остваривању права дјетета у дигиталном окружењу](#)

[Препорука CM/Rec\(2022\)11 о принципима управљања медијима и комуникацијама](#)

[Препорука CM/Rec\(2018\)1 о медијском плурализму и транспарентности власништва над медијима](#)

[Препорука CM/Rec\(2018\)2 о улогама и одговорностима интернетских посредника](#)

[Препорука CM/Rec\(2010\)5 за борбу против дискриминације на основу сексуалне оријентације или родног идентитета](#)

[Препорука CM/Rec\(2015\)1 о интеркултуралној интеграцији](#)

[Препорука Rec\(2000\)21 о слободи обављања адвокатске професије](#)

[Препорука CM/Rec\(2018\)4 о учешћу грађана у локалном јавном животу](#)

[Препорука CM/Rec\(2016\)3 о људским правима и пословању](#)

[Препорука CM/Rec\(2010\)7 – Повеља Савјета Европе о образовању за демократско грађанство и људска права](#)

[Препорука CM/Rec\(2022\)6 о заштити омладинског цивилног друштва и младих и подршци њиховом учешћу у демократским процесима](#)

[Препорука CM/Rec\(2024\)4 Комитета министара државама чланицама о борби против кривичних дјела почињених из мржње](#)

[Препорука CM/Rec\(2022\)16 Комитета министара државама чланицама о борби против говора мржње](#)

[Препорука CM/Rec\(2024\)2 о сузбијању употребе стратешких тужби против учешћа јавности \(SLAPP тужбе\)](#)

[Препорука CM/Rec\(2018\)11 о потреби јачања, заштите и унапређења простора за цивилно друштво у Европи](#)

[Препорука CM/Rec\(2018\)4 о учешћу грађана у локалном јавном животу](#)

[Препорука CM/Rec\(2011\)6 о интеркултуралном дијалогу и слици другог у настави историје](#)

[Препорука CM/Rec\(2019\)5 Комитета министара државама чланицама о систему Европске конвенције о људским правима у универзитетском образовању и стручном оспособљавању](#)

[Препорука CM/RecChI\(2022\)4 о примјени Европске повеље о регионалним или мањинским језицима у погледу Босне и Херцеговине](#)

8. Механизми за праћење и експертска савјетодавна тијела

Европска комисија за демократију путем права (Венецијанска комисија)

[CDL-AD\(2024\)015](#), Босна и Херцеговина – Мишљење о начину избора судија Уставног суда

[CDL-AD\(2024\)002](#), Мишљење о одређеним питањима у вези са функционисањем Уставног суда

[CDL-AD\(2023\)003](#), Мишљење о нацрту закона о судовима у Босни и Херцеговини

[CDL-AD\(2024\)009](#), Привремено наставно мишљење на претходна мишљења о Високом судском и тужилачком савјету

[CDL-AD\(2025\)004](#), Наставно мишљење на претходна мишљења о нацрту закона о Високом судском и тужилачком савјету

Европска комисија за борбу против расизма и нетолеранције (ECRI)

[ECRI извјештај за Босну и Херцеговину \(шести циклус мониторинга\)](#)

Савјетодавни комитет за Оквирну конвенцију за заштиту националних мањина

Савјетодавни комитет за Оквирну конвенцију за заштиту националних мањина. Пето мишљење о Босни и Херцеговини

Група експерата за сузбијање трговине људима (GRETA)

[GRETA \(2022\)06](#) Босна и Херцеговина, трећи циклус евалуације

Група експерата за борбу против насиља над женама и насиља у породици (GREVIO)

[Извјештај о почетној евалуацији за Босну и Херцеговину, јун 2022.](#)

Европски комитет за социјална права (ECSR)

[Ad hoc извјештај о кризи трошкова живота који је поднијела Босна и Херцеговина](#), 5. септембар 2023.

[Закључци Европског комитета за социјална права о Босни и Херцеговини, 2023.](#) (Тематска група Дјеца, породице и мигранти)

[Закључци Европског комитета за социјална права о Босни и Херцеговини, 2022.](#) (Тематска група Радничка права)

[Закључци Европског комитета за социјална права о Босни и Херцеговини, 2021.](#) (Тематска група Здравље, социјална сигурност и социјална заштита)

[Закључци Европског комитета за социјална права о Босни и Херцеговини, 2020.](#) (Тематска група Запошљавање, оспособљавање и једнаке могућности)

Европска комисија за спречавање мучења и нечовјечног или понижавајућег поступања или кажњавања (CPT)

[Извјештај Влади Босне и Херцеговине о ad hoc посјети Босни и Херцеговини коју је извршио Европски комитет за спречавање мучења и нечовјечног или понижавајућег поступања или кажњавања \(CPT\) од 17. до 27. септембра 2021.](#)

Група држава против корупције (GRECO)

[Пети круг евалуације у Босни и Херцеговини](#) Спречавање корупције и промоција интегритета у централним владама (највише извршне функције) и агенцијама за спровођење закона

[Четврти круг евалуације](#), Други прелиминарни извјештај о усклађености за Босну и Херцеговину

Комитет експерата за процјену мјера против прања новца и финансирања тероризма

Босна и Херцеговина – [Комитет експерата за процјену мјера против прања новца и финансирања тероризма](#)

9. Смјернице

Методологија Савјета Европе за управљање пројектима
 Приступ Савјета Европе заснован на људским правима – Практични водич за пројекте сарадње
 Приручник Савјета Европе о укључивању родне перспективе у пројекте сарадње
 Смјернице за учешће организација цивилног друштва у активностима сарадње Савјета Европе
 Онлајн ресурс за цивилно друштво
 Сарадња са Савјетом Европе: практични водич за цивилно друштво
 Смјернице за грађанско учешће у политичком одлучивању
 Стратегија родне равноправности 2024–2029.
 Стратегија за права дјетета 2022–2027.
 Политика Савјета Европе "Немој шутјети" о пријављивању непримјереног поступања и заштити од одмазде
 Агенда УН-а за одрживи развој 2030.
Документи Европске уније
 Генерална дирекција за сусједство и преговоре о проширењу, Извјештај о Босни и Херцеговини за 2024. годину
Документи политика Босне и Херцеговине⁹⁹
 Стратегија за реформу сектора правде (2021–2027)
 Стратегија супротстављања трговини људима у Босни и Херцеговини за период 2024–2027.
 Стратегија Босне и Херцеговине за превенцију и борбу против тероризма (2021–2026)
 Акциони план за унапређење људских права и основних слобода ЛГБТИ особа у Босни и Херцеговини за период 2021–2024. (продужен до 2025)
 Препоруке за политике дјеловања са Мапом пута за унапређење инклузивног образовања
 Стратегија у области миграција и азила Босне и Херцеговине (2021–2025)
 Мапа пута за сарадњу између ЕУАА и Босне и Херцеговине (јануар 2025 – децембар 2027): Јачање система азила и прихвата у складу са Заједничким европским системом азила и стандардима ЕУ
 Стратегија за борбу против организованог криминала у Босни и Херцеговини 2023–2026.
 Приоритети за развој високог образовања у БиХ за период 2016–2026.

99. Релевантни домаћи стратешки документи који утврђују приоритете и/или главне правце дјеловања су консултовани како би се обезбиједило да подршка Савјета Европе одговара потребама и приоритетима земље и да је усклађена са другим домаћим иницијативама. Свако помињање домаћих прописа, стратегија, политика, акционих планова или других домаћих докумената у овом Акционом плану не представља подршку Савјета Европе за те документе.



Савјет Европе
Дирекција за програмску координацију

Avenue de l'Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
E-mail: dpc@coe.int
www.coe.int/programmes

Савјет Европе
Канцеларија у Сарајеву

Змаја од Босне 11
71000 Сарајево
Босна и Херцеговина
Тел: + 387 33 957 790
Факс: + 387 33 590 447
E-mail: coe.sarajevo@coe.int
www.coe.int/sarajevo

www.coe.int

Савјет Европе је водећа организација за заштиту људских права на континенту. Обухвата 46 држава, укључујући све чланице Европске уније. Све државе чланице Савјета Европе су потписале Европску конвенцију о људским правима, споразум чији је циљ заштита људских права, демократије и владавине права. Европски суд за људска права надгледа примјену Конвенције у државама чланицама.

СРБ